

Lapin joukkoliikenteen palvelutaso 2012–2016

KIRSI YLIPIESSA | ANNA-SOFIA HYVÖNEN

Lapin joukkoliikenteen palvelutaso 2012–2016

KIRSI YLIPIESSA
ANNA-SOFIA HYVÖNEN

RAPORTTEJA 47 | 2012

LAPIN JOUKKOLIIKENTEE PALVELUTASO 2012–2016

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Insinööritoimisto Liidea Oy /

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus; Ritva-Liisa Hakala

Kansikuva: Jouni Vuorenmaa

Kartat: Insinööritoimisto Liidea Oy

Pohjakartta © Karttakeskus Oy, Helsinki 2012.

ISBN 978-952-257-533-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-533-3

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Suunnittelun tausta ja tavoite	5
Työn lähtökohta	5
Työn tavoite	5
Määritelmiä	6
Perustietoja suunnittelualueesta	8
Väestö ja asutus	8
Liikenneverkko ja liikkuminen	11
Työssäkäynti	12
Koulu- ja opiskelumatkat	14
Palvelut ja asiointi	16
Matkailu	17
Joukkoliikenteen järjestämistapa	19
Järjestämisperiaatteita	19
Linja-autoliikenne	19
Raideliikenne	20
Lentoliikenne	20
Julkisen liikenteen palvelut	21
Tarjonta	21
ELY-keskusten ostoliikenne ja valtion rahoittama muu liikenne	21
Kuntien rahoittama liikenne	21
Lentoliikenne	22
Junaliikenne	23
Taksit	23
Palvelutasotavoitteet	25
Lähtökohdat	25
Alueellisen joukkoliikenteen palvelutason määrittely	25
Kaukoliikenteen palvelutason määrittely	27
Lapin palvelutasotavoitteet	27

Nykyinen palvelutaso.....	30
Peruskoulu- ja opiskeluyhteydet.....	30
Peruskoululaisten ja opiskelijoiden aamuyhteydet.....	31
Peruskoululaisten ja opiskelijoiden iltapäiväyhteydet.....	36
Viikonloppuyhteydet	42
Työssäkäyntiyhteydet	44
Asiointiyhteydet.....	47
Suorat asiointiyhteydet arkisin kuntakeskuksista Lapin keskustaajamiin	47
Kuntien sisäiset asiointiyhteydet kuntakeskukseen.....	49
Joukkoliikenteen saavutettavuus	51
Matkailuliikenteen liityntäyhteydet	51
Liikennepalveluista tiedottaminen	53
 Liikenteen rahoitustarpeet.....	 54
Rahoitustarpeet	54
Linjaliikenne.....	54
Ostoliikenne.....	54
Uudet yhteydet	56
 Seuranta	 57
 Liitteet.....	 58
Liite 1. Lapin ELY-keskuksen ostoliikenne (PSA) 1.1.2012 alkaen.	
Liite 2. Kuntien näkemykset palvelutasosta.	
Liite 3. Kartat kunnittain väestömääristä niiden linja-autoreittien varsilla, jotka liikennöivät arkisin vähintään kaksi kertaa viikossa (Kuntien lähtötiedoissa on puutteita). (Pohjakartta © Karttakeskus Oy 2012. Väestötiedot SYKE/YKR, TK 2012, Tiestö © Liikennevirasto, Digiroad 2011).	
 Kuvailulehti	 74

Suunnittelun tausta ja tavoite

Työn lähtökohta

Lapin joukkoliikenteen runkoverkko-raportti valmistui vuonna 2010. Raportissa määriteltiin joukkoliikenteen runkoverkko ja sen palvelutasotavoitteet sekä laadittiin runkoliikenteen kehittämissuunnitelma. Lapin joukkoliikenteen palvelutason määrittely vuosille 2012–2016 on jatkoa em. runkoverkkoselvitykselle.

Joukkoliikennelaki velvoittaa toimivaltaiset viranomaiset määrittämään toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutason vuoden 2011 loppuun mennessä, jotta joukkoliikenteen käyttö lisääntyisi ja peruspalvelut voitaisiin turvata. Määrittäminen tulee tehdä eri väestöryhmien tarpeet huomioon ottaen ja noudattaen Liikenneviraston ohjeita. Palvelutason määrittelyn tavoitteena on turvata samantyyppiset joukkoliikennepalvelut samantyyppisille alueille.

Palvelutason määrittelyn tehtävänä on ilmaista tahtotila siitä, millaista joukkoliikenteen palvelua alueella tarjotaan käyttäjätarpeiden ja liikennepoliittisten tavoitteiden lähtökohdista. Olennaista on yhteistyömuotojen kehittäminen eri osapuolten kesken ja yhteistoiminnan jatkuvuuden turvaaminen. Määrittelyn tehtävänä on myös sitouttaa kaikki osapuolet palvelutason turvaamiseen. Palvelutason määrittelyn lopputuloksena syntyvät päivitettävät palvelutasotavoitteet sekä yhteistyökäytännöt, joilla palvelutasotavoitteita päivitetään, palvelutason toteutumista seurataan ja jolla palvelujen kehittämistä ja järjestämistä valmistellaan.

Kuva 1. Palvelutason määrittelyn osatekijät (Liikenneviraston ohjeita 07/2012).

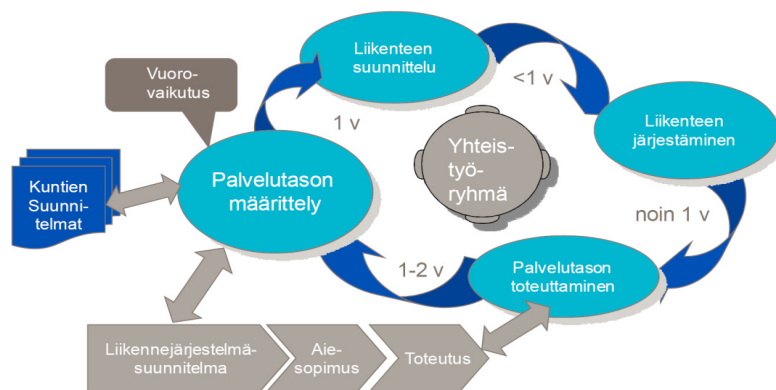
Työn tavoite

Suunnittelutyön tavoitteena on laatia Lapin joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2012–2016 Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) toimivalta-alueelle sekä tarvittaessa päivittää ja täsmentää aikaisemmin määriteltyjä runkoliikenteen palvelutasotavoitteita. Työn päämääränä ovat realistiset tavoitteet, joiden toteuttamiseen Lapin ELY ja kunnat voivat sitoutua. Käytettävissä oleva rahoitus asettaa reunaehdot palvelutasotavoitteiden toteuttamiselle. Rovaniemi ja Kemi toimivaltaisina viranomaisina määrittelevät omat tavoitteensa, jotka otetaan tässä raportissa huomioon.

Tavoitteena on määrittää joukkoliikenteen rahoitustarpeet suunnittelukaudella Lapin ELY-keskuksen toimivalta-alueella arvioimalla nykyisen liikenteen lakkautusten, kustannusten nousun, matkustaja- ja rahtitulojen vähenemisen sekä asetettujen palvelutasotavoitteiden edellyttämän uuden liikenteen aiheuttamia rahoitustarpeita.

Yhtenäiset kriteerit joukkoliikenteen palvelutason määrittelyssä edesauttavat alueellisen ja käyttäjäkohtaisen tasapuolisuuden toteutumista. Tässä työssä määritelty palvelutaso muodostaa pohjan Lapin ELY-keskuksen joukkoliikenteen suunnittelulle, rahoitukselle ja toteutukselle sekä ohjaa infrastruktuurin kehittämis- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Palvelutason määrittely on prosessi, joka sisältää suunnittelun, vuorovaikutuksen ja täytäntöönpanon. Prosessin läpiviemiseen on varattava riittävästi aikaa sekä päivitettävä tavoitteita säännöllisesti vastaamaan olosuhteita ja kysyntää.

Kuva 2. Palvelutason määrittelyprosessi (Liikenneviraston ohjeita 07/2010).

Määritelmiä

Joukkoliikenne

Joukkoliikennelaissa joukkoliikenteellä tarkoitetaan yleisesti käytettävissä tai tilattavissa olevaa, useiden ihmisten kuljettamiseen tarkoitettua a) ammattimaista linja-autoliikennettä (markkinaehtoisesti tai palvelusopimusasetuksen mukaisesti) ja b) palvelusopimusasetuksen mukaisesti harjoitettua raideliikennettä.

Yleistään joukkoliikenne on yleisesti käytössä olevaa säännöllistä henkilöliikennettä, jonka palvelut ovat kaikkien käytettävissä (ml. säännöllinen lentoreittiliikenne ja takseilla hoidettava joukkoliikenne).

PSA liikenne

Sopimukseen perustuva toimivaltaisen viranomaisen järjestämä joukkoliikenne, jolla varmistetaan markkinaehtoista liikennettä paremmat palvelut

Markkinaehtoinen liikenne

Joukkoliikennelain mukaan markkinaehtoinen liikenne on linja-autolla harjoitettavaa muuta kuin palvelusopimusasetuksen mukaista liikennettä.

Tilausliikenne

Joukkoliikennelain mukaan tilausliikenne on markkinaehtoista liikennettä, jota harjoitetaan vain tilauksesta tilaajan määrittämällä tavalla.

Reittiliikenne

Joukkoliikennelain mukaan reittiliikenne on markkinaehtoista liikennettä, joka on säännöllistä, jonka palvelut ovat yleisesti käytettävissä ja jonka reitin päätepisteet, pysäkit tai tärkeimmät pysäkit sekä aikataulun luvan myöntävä viranomainen vahvistaa.

Kutsujoukkoliikenne

Joukkoliikennelain mukaan kutsujoukkoliikenne on markkinaehtoista liikennettä, joka on paikallista tai seudullista taikka alueellista ja jatkuvaluonteista, jota ajetaan etukäteen tehdystä tilauksesta ja jonka reitti ja aikataulu määräytyvät tilausten perusteella ja kuljetusten yhdistelyn avulla.

Palvelutasoluokat

Liikennevirasto on määritellyt alueellisen joukkoliikenteen palvelutasoluokat (Liikenneviraston ohjeita 15/2011). Palvelutasokokonaisuus muodostuu kaupunki-, seutu- ja maaseutuliikenteestä sekä alueen läpi kulkevasta kaukoliikenteestä. Palvelutasoluokkia on kuusi, jotka on lyhyesti kuvattu seuraavassa.

- Kilpailutason tavoitteena on tarjota joukkoliikenne todellisenä vaihtoehtona henkilöauton käytölle ja siten lisätä merkittävästi joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Kilpailutasoista joukkoliikennettä esiintyy esimerkiksi suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden lähikeskuksissa.
- Houkutteleva taso pyrkii tarjoamaan käyttökelpoisen matkustusvaihtoehdon useimmille matkoille ja saamaan uusia matkustajia joukkoliikenteeseen. Houkuttelevaa palvelutasoa esiintyy esimerkiksi keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä.
- Keskitason tavoitteena on tarjota jokapäiväisiä säännöllisiä liikkumismahdollisuuksia. Keskitasoa esiintyy esimerkiksi pienillä ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä.
- Peruspalvelutaso tarjoaa vaihtoehtoisia yhteyksiä töihin, kouluun ja asiointiin. Tavoitteena on turvata arjen liikkumistarpeet ja tarjota mahdollisuus joukkoliikenteen käyttämiseen. Peruspalvelutasoa esiintyy esimerkiksi pienissä kaupungeissa ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä sekä kuntakeskuksissa ja niiden välisillä yhteyksillä.
- Minimitason joukkoliikenteellä hoidetaan perusyhteydet, joiden avulla on mahdollista päästä aamulla kouluun ja töihin, illalla kotiin sekä asioida kahdesti viikossa. Tavoitteena on turvata perus- ja asiointiyhteydet avoimella joukkoliikenteellä. Minimitasoa esiintyy esimerkiksi kylien ja kuntakeskusten välisillä yhteyksillä.
- Lakisääteisellä tasolla hoidetaan vain lakisääteiset kuljetukset, jotka mahdollisuuksien mukaan hoidetaan avoimella joukkoliikenteellä.

Perustietoja suunnittelualueesta

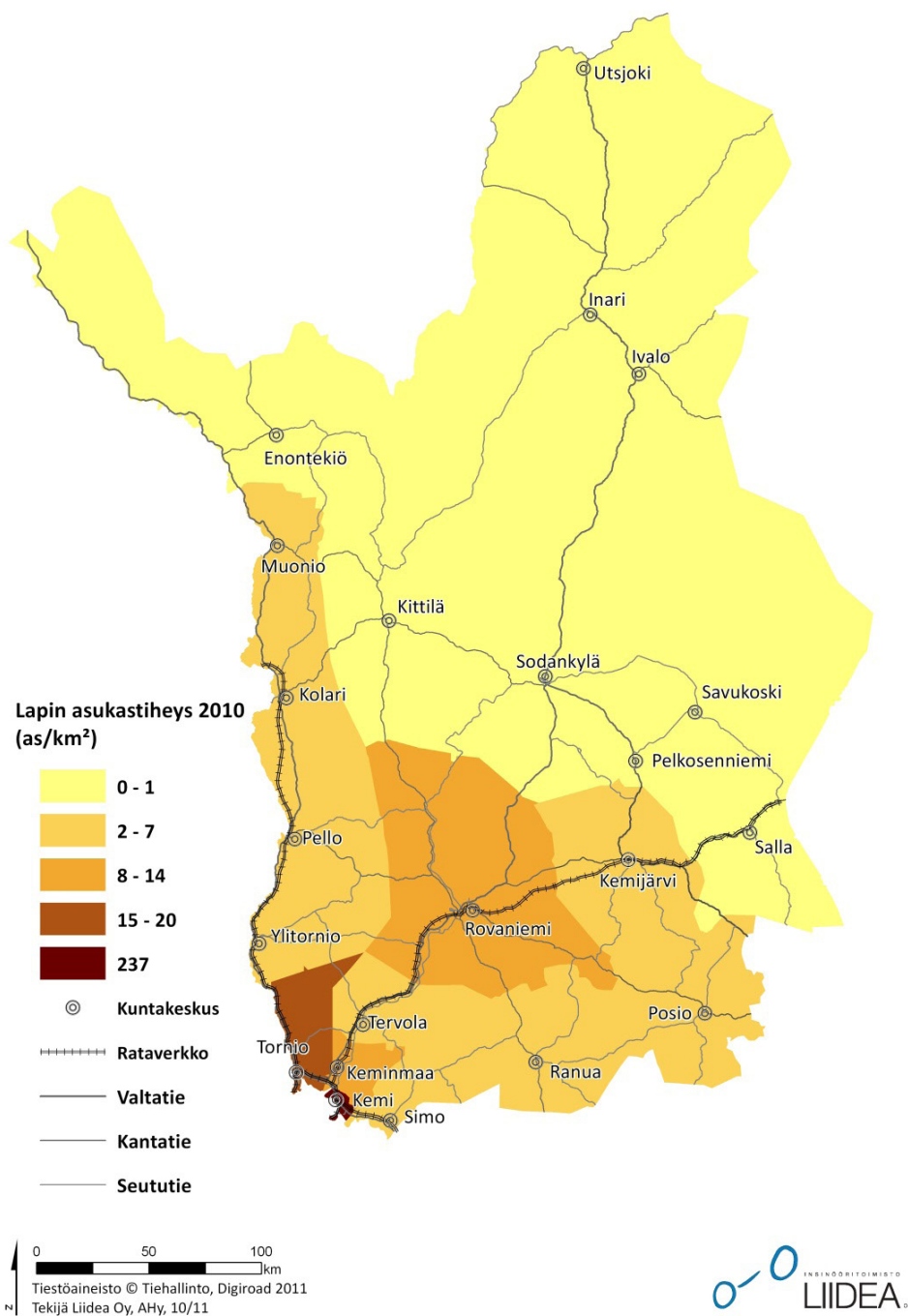
Väestö ja asutus

Lapin maakunta kattaa noin 26 % koko Suomen pinta-alasta. Maakunta on Suomen pohjoisin maakunta ja sillä on yhteistä valtakunnanrajaa Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa. Alueella on 21 kuntaa, jotka muodostavat kuusi seutukuntaa: Itä-Lappi, Kemi-Tornio, Pohjois-Lappi, Rovaniemi, Torniolaakso ja Tunturi-Lappi. Alueella on neljä kaupunkia: Rovaniemi, Kemi, Tornio ja Kemijärvi. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2010 Lapin väkiluku oli 183 488 henkeä. Lapin väkiluku on vähentynyt viimeisen vuosikymmenen aikana noin 4,5 %. Kunnista ainoastaan Kittilä ja Rovaniemi ovat onnistuneet kasvattamaan väkimääräänsä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan samansuuntainen kehitys jatkuu lähivuosina, mutta hitaampana. Lappi on harvaan asuttua aluetta, jossa asukastiheys on 2,0 as/km². Väestö on keskittynyt Rovaniemen, Kemin ja Tornion kaupunkeihin. Taajama-aste 1.1.2009 on ollut korkein Kemissä (99 %), Rovaniemellä (87,7 %), Torniossa (88 %) ja Keminmaassa (85 %). Selvästi alhaisin taajama-aste on ollut Utsjoella (26,8 %).

Työikäisten osuus Lapin väestöstä noin 59 %. Lasten ja nuorten osuus väestöstä on noin 22 % ja yli 65-vuotiaiden osuus on noin 19 %. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoteen 2020 mennessä työikäisen väestön määrä Lapissa vähenee noin 11 600 henkilöllä. Lasten ja nuorten kokonaismäärä vähenee ennusteen mukaan noin 1 600 henkilöllä, kun taas yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa noin 12 300 henkilöllä. Väestön määrä ja erityisesti ikärakenteen muutokset tulevat heijastumaan myös joukkoliikenteen kysyntään.

Taulukko 1. Väestötietoja suunnittelualueen kunnista (Tilastokeskus, väestötilastot 2011).

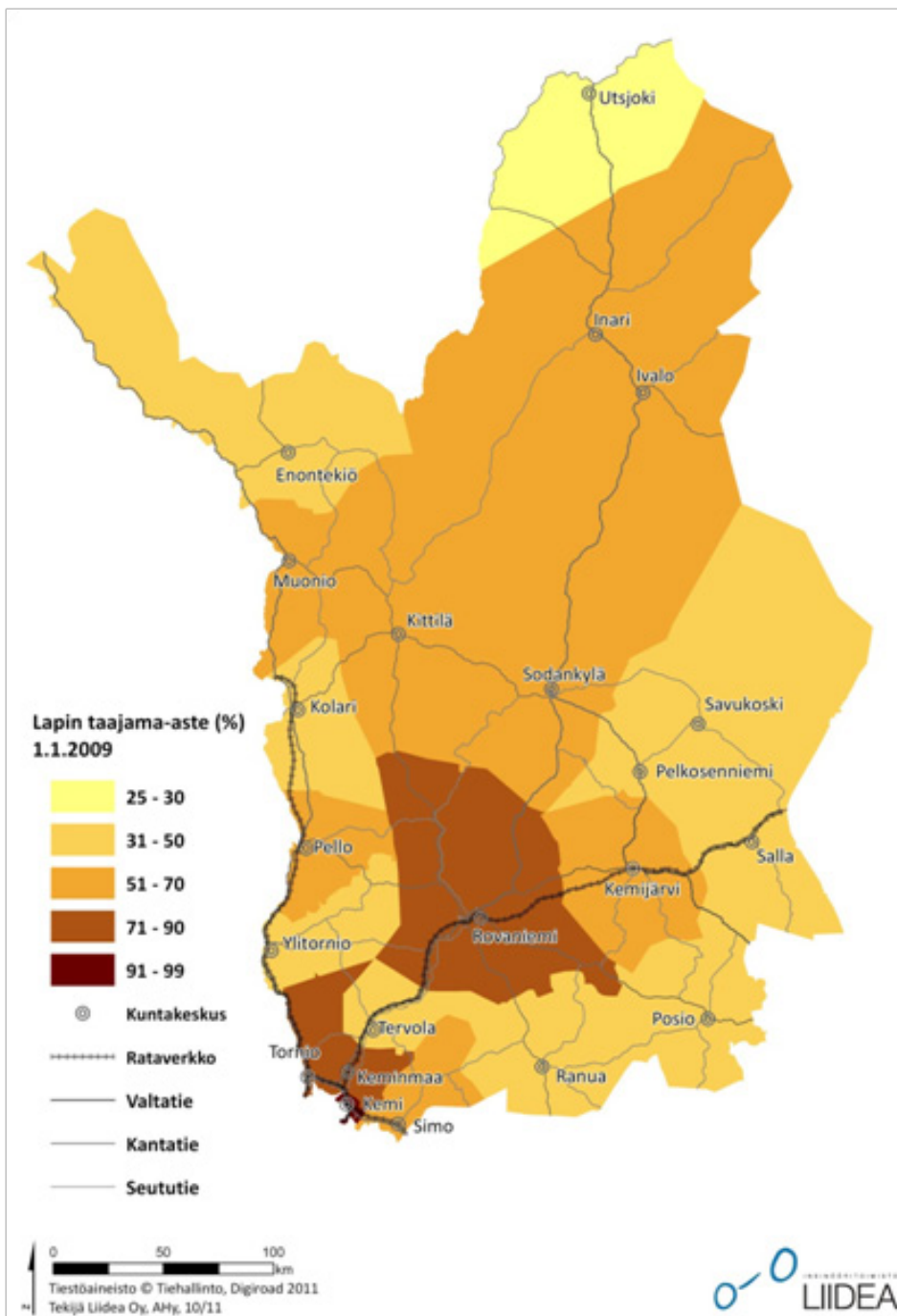
	Väkiluku 31.12.2000	Väkiluku 31.12.2010	Väkiluvun ennuste vuonna 2020	Väkiluvun muutos (%) 2010–2020
Enontekiö	2 145	1 876	1 893	+0,9
Inari	7 360	6 778	6 438	-5,0
Kemi	23 689	22 537	22 205	-1,5
Kemijärvi	10 484	8 418	6 971	-17,2
Keminmaa	8 930	8 573	8 595	+0,3
Kittilä	5 819	6 183	6 451	+4,3
Kolari	3 981	3 839	3 937	+2,6
Muonio	2 512	2 401	2 265	-5,7
Pelkosenniemi	1 243	1 008	872	-13,5
Pello	4 830	3 980	3 312	-16,8
Posio	4 602	3 874	3 502	-9,6
Ranua	5 052	4 337	3 774	-13,0
Rovaniemi	57 253	60 090	64 263	+7,0
Salla	5 142	4 162	3 589	-13,8
Savukoski	1 472	1 179	1 053	-10,7
Simo	3 891	3 489	3 361	-3,7
Sodankylä	9 922	8 779	7 901	-10,0
Tervola	3 895	3 444	3 170	-8,0
Tornio	22 617	22 513	23 351	+3,7
Utsjoki	1 394	1 297	1 335	+3,0
Ylitornio	5 535	4 731	4 284	-9,4

Kuva 3. Asukastiheys Lapin kunnissa (Tilastokeskus, väestötilastot 2011, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Karttakeskus Oy 2012).

Taulukko 2. Väestö iän mukaan Lapin seutukunnissa vuonna 2010 (Tilastokeskus, väestötilastot 2011).

	YHTEENSÄ	0–6	7–16	17–19	20–64	65–74	75–84	85–
Itä-Lappi	18 641	774	1 626	622	10 496	2 685	1 942	496
Kemi-Tornio	60 556	4 647	6 932	2 463	35 392	5 794	3 965	1 363
Pohjois-Lappi	16 854	992	1 712	644	10 146	1 901	1 159	300
Rovaniemen seutu	64 427	5 275	7 417	2 798	39 039	5 347	3 525	1 026
Tornionlaakso	8 711	368	865	331	4 711	1 195	937	304
Tunturi-Lappi	14 299	969	1 410	515	8 670	1 521	965	249
LAPPI	183 488	13 025	19 962	7 373	108 454	18 443	12 493	3 738

Kuva 4. Taajama-aste Lapin kunnissa (Tilastokeskus, väestötilastot 2011, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Karttakeskus Oy 2012).

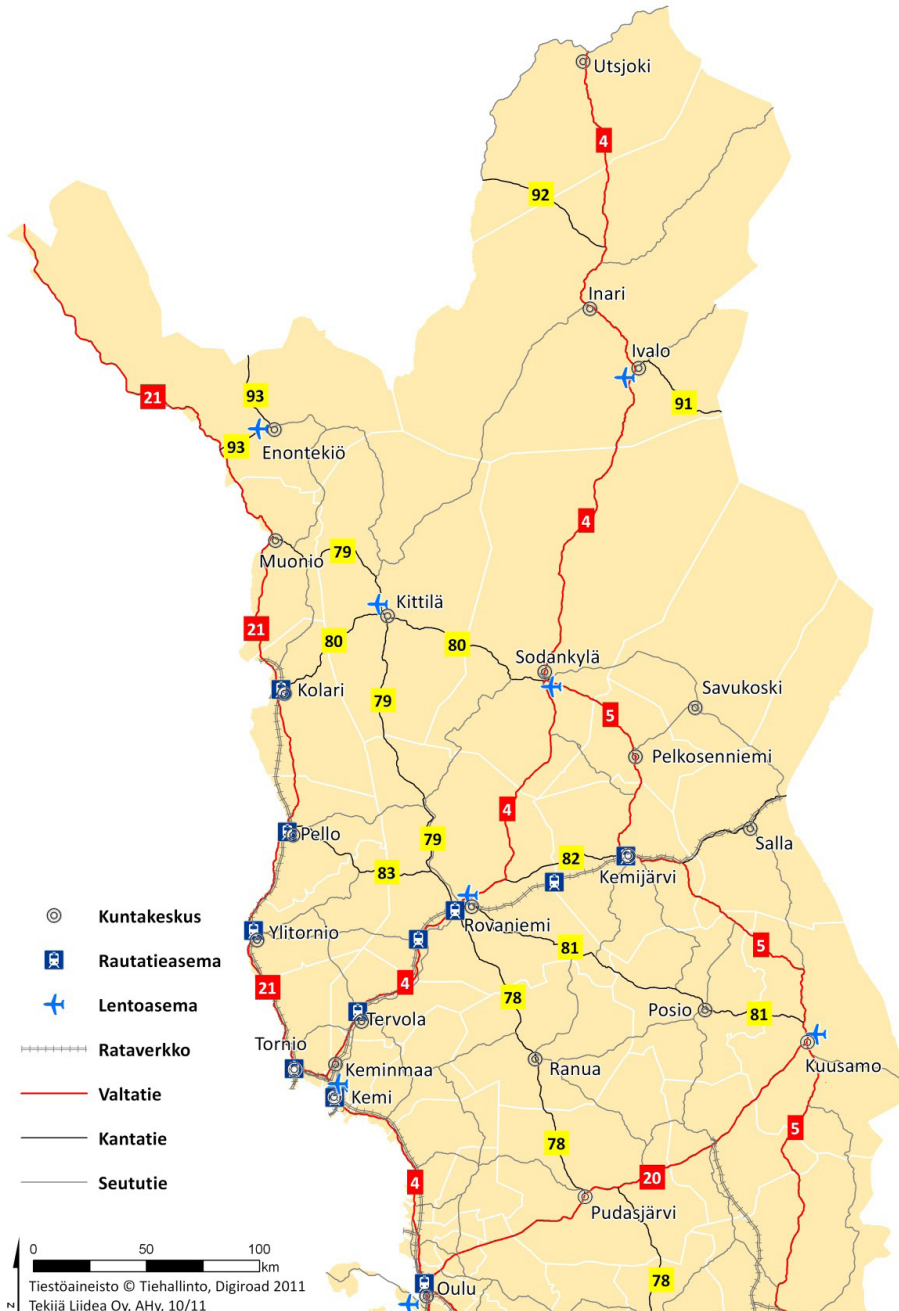
Taulukko 3. Väestöennuste iän mukaan Lapin seutukunnissa vuonna 2020 (Tilastokeskus, väestötilastot 2011).

	YHTEENSÄ	0–6	7–16	17–19	20–64	65–74	75–84	85–
Itä-Lappi	15 987	704	1 223	402	7 352	3 353	2 027	926
Kemi-Tornio	60 682	4 874	7 052	1 979	31 472	8 782	4 553	1 971
Pohjois-Lappi	15 679	913	1 306	357	8 359	2 772	1 433	534
Rovaniemen seutu	68 037	5 741	7 832	2 342	38 175	7 917	4 284	1 745
Tornionlaakso	7 596	364	576	188	3 581	1 511	912	464
Tunturi-Lappi	14 546	1 091	1 445	364	7 866	2 204	1 131	445
Lappi	182 522	13 687	19 433	5 633	96 805	26 537	14 340	6 085
LAPPI, MUUTOS 2010–2020 (%)	-0,5	+5,1	-2,7	-23,6	-10,7	+43,9	+14,8	+62,8

Liikenneverkko ja liikkuminen

Lapin päätieverkko muodostuu valtateistä 4 (E75 Helsinki-Utsjoki), 5 (E63 Turku–Sodankylä) ja 21 (E8 Turku–Kilpisjärvi) sekä kymmenestä kantatiestä. Yhteensä maanteitä on Lapissa 9 087 km, joista valtateitä 1 265 km (14 %), kantateitä 1 021 km (11 %) ja seututeitä 2 145 km (24 %). Päärataverkko käsittää Rovaniemen/ Kemijärven ja Kolarin radat. Lentoasemia Lapissa on viisi, minkä lisäksi Oulun ja Kuusamon lentoasemat palvelevat yhteyksiä Lappiin. Lapissa on myös kaksi satamaa Kemissä ja Torniossa.

Viimeisimmän valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen¹ mukaan Lapissa tehdään keskimäärin 2,6 matkaa/henkilö/vrk. Työmatkojen osuus kaikista matkoista on 15 % ja koulu- ja opiskelumatkojen 8 %. Asiointimatkoja matkoista on reilu neljännes ja erilaisia vapaa-ajan matkoja lähes puolet kaikista matkoista. Keskimääräinen matkan pituus on 20 km. Suurin osa (62 %) matkoista tehdään henkilöautolla. Linja-automatkojen osuus on noin 4 % ja keskipituus on 15 km.

Kuva 5. Lapin liikenneverkko vuonna 2011 (Liikennevirasto/Digiroad 2011, Karttakeskus Oy 2012).

Työssäkäynti

Merkittävimmät työssäkäyntikunnat Lapissa ovat Rovaniemi, Kemi, Tornio ja Keminmaa. Muissa kunnissa työmatkat ovat lähinnä kuntien sisäisiä. Lapin suuret teollisuuslaitokset sijaitsevat Kemi-Tornio alueella. Suurimmat matkailukeskukset sijaitsevat Tunturi-Lapissa ja Rovaniemellä. Myös Itä- ja Pohjois-Lapissa on merkittäviä matkailukeskuksia. Malmikaivoksia Lapissa on kolme: kromikaivos Kemissä sekä kultakaivokset Kittilässä (350 tt) ja Sodankylässä (50 tt).

Lapissa on lisäksi suunnitteilla ja käynnistymässä useita mittavia kaivoshankkeita, joiden työllistävä vaikutus suoraan ja välillisesti tulee olemaan merkittävä. Sodankylän Kevitsan (arvio 220 tt) kaivoksen rakentaminen on aloitettu vuonna 2010 ja tuotannon on määrä alkaa vuonna 2012. Kolari–Pajalan (arvio yhteensä 800 tt) Hannukaisen rakentaminen on suunniteltu alkavaksi 2012 ja tuotanto 2014. Lisäksi suunnitelmassa ovat muun muassa Suhangon kaivoshanke Ranualla (arvio 300–400 tt) ja Soklin kaivoshanke Savukoskella (arvio 100–300 tt)².

Työmatkoista muodostuu määränsä, ajoittumisensa ja säännöllisyytensä ansiosta joukkoliikenteelle otollisia liikennevirtoja. Lapissa joukkoliikenteen käyttö työmatkaliikenteessä on kuitenkin melko vähäistä. Taulukon 4 ja väestötietojen perusteella voidaan olettaa säännöllisesti joukkoliikennettä (seutulippua) työmatkoihinsa käyttävien matkustajien osuuden olevan Kemi-Tornion ja Rovaniemen seutulippualueella noin 1 % työikäisestä väestöstä (oletus: 10 seutulippua/vuosi/hlö). Kemi-Tornio alueella seutulipun käyttö on ollut viime vuosina kasvussa, kun taas Rovaniemellä käyttö on hieman vähentynyt.

Taulukko 4. Seutulippujen myynti ja matkustajamäärät Kemi-Tornion ja Rovaniemen seutulippualueilla (ei sisällä opiskelijalippuja) (Oy Matkahuolto Ab 2011).

	2009	2010	2011 (1–9 kk)	2011 matkaa/lippu
MYynti (kpl)				
Kemi - Tornio seutulippualue	2 756	3 074	3 151	30
Rovaniemen seutulippualue	3 180	3 016	2 273	33
YHTEENSÄ	5 936	6 090	5 424	
MATKUSTUS (kpl)				
Kemi-Tornio seutulippualue	77 910	89 517	92 555	-
Rovaniemen seutulippualue	110 366	99 565	74 303	-
YHTEENSÄ	188 276	189 082	166 858	-

Taulukko 5. Pendelöintitiedot kunnittain vuodelta 2009 (Tilastokeskus ja Lapin liitto 2011). Yhteysvälit, joilla on yli 100 pendelöijää, korostettu oranssilla.

Asuinkunta (alhaalla) / Työssäkäynti- kunta (oikealla)	Enon- tekiö	Inari	Kemi	Kemi- järvi	Kemin- maa	Kittilä	Kolari	Muonio	Pelko- senniemi	Pello	Posio	Ranua	Rova- niemi	Salla	Savu- koski	Simo	Sodan- kylä	Tervola	Tornio	Uts- joki	Yli- tornio
Enontekiö	548	21	1	1	0	13	6	29	0	1	0	0	26	0	0	0	5	0	3	2	1
Inari	1	2 416	5	7	1	14	5	4	0	2	0	2	100	0	2	0	49	0	3	22	1
Kemi	3	1	6 144	2	485	5	4	1	0	5	2	3	77	1	0	50	5	37	629	0	6
Kemijärvi	0	1	25	2 270	1	22	1	0	57	1	6	3	159	35	5	1	12	3	5	0	3
Keminmaa	2	0	1 277	0	1 293	5	2	0	0	4	0	2	55	1	0	11	3	54	531	0	3
Kittilä	23	9	5	3	6	2 287	37	18	0	4	0	1	123	2	1	0	23	1	6	0	11
Kolari	8	3	9	1	1	85	1 230	23	1	36	0	0	42	1	0	0	12	1	17	0	8
Muonio	27	2	2	0	2	40	29	807	0	8	0	0	14	0	0	0	3	0	1	0	1
Pelkosenniemi	0	1	1	29	0	1	0	0	242	0	0	1	27	2	20	0	17	0	0	0	0
Pello	1	1	10	0	2	7	25	6	0	1 045	0	1	59	2	0	0	2	0	32	0	51
Posio	0	1	3	10	0	3	0	0	0	0	1 086	4	25	2	0	0	1	0	1	1	0
Ranua	0	1	6	1	4	1	0	0	0	0	8	1 085	141	0	0	3	2	1	6	0	0
Rovaniemi	8	63	89	117	23	108	30	22	13	35	29	79	22 250	52	10	4	102	60	80	9	26
Salla	0	1	2	61	1	4	1	1	3	2	5	0	36	1 069	19	0	1	3	0	0	1
Savukoski	0	0	0	16	0	1	1	0	18	0	1	0	17	8	312	0	26	1	4	0	0
Simo	0	0	412	0	58	3	0	0	0	0	3	6	11	0	0	507	0	4	71	0	0
Sodankylä	1	62	7	10	0	74	1	0	16	4	1	0	137	8	11	0	2 936	2	10	3	3
Tervola	0	0	79	0	36	3	0	0	0	0	0	5	76	1	0	0	3	797	64	1	1
Tornio	1	4	786	2	291	17	15	5	0	7	1	0	103	2	0	11	6	39	7 158	1	39
Utsjoki	2	37	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	7	0	0	440	0
Ylitornio	0	2	19	1	12	5	4	2	0	57	0	0	52	4	0	0	3	6	103	0	1185

Koulu- ja opiskelumatkat

Koululaiset ovat joukkoliikenteen aktiivisimpia käyttäjiä maaseutumaaisessa liikenteessä. Heidän määränsä enustettu väheneminen ei kuitenkaan välttämättä heijastu suoraan ikäluokan joukkoliikenteen käyttöön, koska jo tapahtuneiden ja mahdollisesti vielä tulevien koulujen lakkautusten myötä pitenevät koulumatkat johtanevat siihen, että yhä suurempi osuus koululaisista käyttää koulumatkoillaan joukkoliikennettä. Koululaisten väheneminen voi näkyä myös siinä, että kaikkialla joukkoliikenne ei tulevaisuudessa pysty toimimaan koululaiskuljetusten varassa, jolloin koululaiskuljetuksia tullaan hoitamaan pienemmällä kalustolla erilliskuljetuksina.

Lapin aluehallintoviraston vuoden 2009 peruspalvelujen arviointiraportin mukaan Lapin perusopetuksen ikäluokat tulevat pienenemään vuosien 2009–2020 aikana viisi prosenttia. Lapsiperheet keskittyvät asumaan taajamiin ja kaupunkeihin, mikä näkyy jo nyt siinä, että joissakin Lapin maaseutukunnissa on keskitetty tai tullaan keskittämään koulunkäynti kokonaan kuntakeskukseen. On ennakoitu, että viidessä Lapin kunnassa olisi vain yksi peruskoulu vuonna 2013. Yli 50 kilometrin koulumatka yhteen suuntaan onkin ollut vuonna 2009 jokapäiväistä 111 peruskoululaisella, joista 13 on alle 13-vuotiaita ja neljä esiopetuksen oppilasta. Enintään viiden kilometrin päässä koulusta asuu 86,6 % 1–6 luokkalaisista ja 71,9 % 7–9 luokkalaisista. Kuntien väliset erot ovat suuria.

Taulukko 6. Alakoulun oppilaiden koulumatkat Lapin kunnissa lukuvuonna 2010–2011 (Lapin AVI 2011).

LUOKAT 1–6 YHTEENSÄ								
	–5 km	Yli 5–10 km	Yli 10–20 km	Yli 20–50 km	Yli 50–80 km	Yli 80–100 km	Yli 100 km	YHTEENSÄ OPPILAITA
ROVANIEMEN SEUTU- KUNTA	3 426	189	131	85	0	0	0	3 831
Rovaniemi	3 185	126	100	58	0	0	0	3 469
Ranua	241	63	31	27	0	0	0	362
KEMI-TORNION SEUTU- KUNTA	3 358	384	167	21	0	0	0	3 930
Kemi	1 190	38	0	0	0	0	0	1 228
Tornio	1 289	181	77	5	0	0	0	1 552
Keminmaa	561	55	31	3	0	0	0	650
Simo	147	61	31	9	0	0	0	248
Tervola	171	49	28	4	0	0	0	252
TORNIOLAAKSON SEUTU- KUNTA	376	20	35	15	0	0	0	446
Ylitornio	248	3	13	1	0	0	0	265
Pello	128	17	22	14	0	0	0	181
ITÄ-LAPIN SEUTUKUNTA	534	97	109	101	4	0	0	845
Kemijärvi	284	49	17	26	0	0	0	376
Pelkosenniemi	21	6	13	2	0	0	0	42
Salla	90	17	22	23	4	0	0	156
Savukoski	30	3	16	12	0	0	0	61
Posio	109	22	41	38	0	0	0	210
TUNTURI-LAPIN SEUTU- KUNTA	520	71	80	103	5	0	0	779
Kittilä	257	38	19	56	4	0	0	374
Enontekiö	71	5	6	12	0	0	0	94
Kolari	97	19	36	21	0	0	0	173
Muonio	95	9	19	14	1	0	0	138
POHJOIS-LAPIN SEUTU- KUNTA	745	77	68	62	8	0	0	960
Sodankylä	430	29	43	22	2	0	0	526
Inari	264	39	19	34	6	0	0	362
Utsjoki	51	9	6	6	0	0	0	72
YHTEENSÄ	8 959	838	590	387	17	0	0	10 791

Lapissa toimii 22 lukiota. Pelkosenniemeä lukuun ottamatta kussakin Lapin kunnassa on oma lukio. Rovaniemellä lukioita on neljä, joista yksi on Rovaniemen aikuislukio. Lapissa tarjotaan monipuolisesti eri aloilla perustutkintoon johtavaa koulutusta viidessä eri ammattioppilaitoksessa: Ammattiopisto Lappiassa, Itä-Lapin ammattiopistossa, Lapin ammattiopistossa, Rovala-opistossa sekä Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa. Näiden oppilaitosten toimipisteet ovat sijoittuneet eri puolille Lappia.

Lapissa on mahdollista suorittaa korkeakouluopintoja yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa. Lapin yliopisto sijaitsee Rovaniemellä. Rovaniemen ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen tarjontaa laajentaa Tornion campus osana valtakunnallista verkostoammattikorkeakoulua.

Kaikkiaan Kelan koulumatkatukea maksettiin Lapissa vuonna 2010 yli 2200 opiskelijalle. Yhteensä tukea maksettiin yli 1,2 milj. euroa. Opiskelijaseutu- ja opiskelijavuosisilipun käyttöön ovat kuitenkin oikeutettuja vain opiskelijat, joiden koulumatkan pituus ja kustannukset ylittävät laissa säädetyt rajat, joten todellisuudessa säännöllisesti joukkoliikennettä opiskelumatkoihinsa käyttävien määrä lienee em. suurempi.

Taulukko 7. Yläkoulun oppilaiden koulumatkat Lapin kunnissa lukuvuonna 2010–2011 (Lapin AVI 2011).

LUOKAT 7–9 YHTEENSÄ								
	-5 km	Yli 5–10 km	Yli 10–20 km	Yli 20–50 km	Yli 50–80 km	Yli 80–100 km	Yli 100 km	YHTEENSÄ OPPILAITA
ROVANIEMEN SEUTU- KUNTA	1 702	152	290	119	9	0	0	2 272
Rovaniemi	1 600	128	262	64	7	0	0	2 061
Ranua	102	24	28	55	2	0	0	211
KEMI-TORNION SEUTU- KUNTA	1 392	279	295	118	1	0	0	2 085
Kemi	544	82	4	1	0	0	0	631
Tornio	528	52	154	82	1	0	0	817
Keminmaa	229	88	32	5	0	0	0	354
Simo	34	36	60	10	0	0	0	140
Tervola	57	21	45	20	0	0	0	143
TORNIOLAAKSON SEUTU- KUNTA	162	22	57	48	1	0	0	290
Ylitornio	96	13	39	17	1	0	0	166
Pello	66	9	18	31	0	0	0	124
ITÄ-LAPIN SEUTUKUNTA	296	66	56	122	22	1	0	563
Kemijärvi	149	55	17	22	3	0	0	246
Pelkosenniemi	11	1	6	5	0	0	0	23
Salla	70	8	14	37	18	1	0	148
Savukoski	8	1	7	4	1	0	0	21
Posio	58	1	12	54	0	0	0	125
TUNTURI-LAPIN SEUTU- KUNTA	201	12	68	156	29	3	0	469
Kittilä	96	4	25	66	23	3	0	217
Enontekiö	21	2	3	17	6	0	0	49
Kolari	31	2	14	59	0	0	0	106
Muonio	53	4	26	14	0	0	0	97
POHJOIS-LAPIN SEUTU- KUNTA	336	55	58	95	6	0	0	550
Sodankylä	181	14	38	62	2	0	0	297
Inari	138	41	17	23	3	0	0	222
Utsjoki	17	0	3	10	1	0	0	31
YHTEENSÄ	4 089	586	824	658	68	4	0	6 229

Taulukko 8. Myydyt opiskelijaliput ja matkustajamäärät Kemi-Tornion ja Rovaniemen seutulippualueilla (Oy Matkahuolto Ab 2011).

	2009	2010	2011 (1–9 kk)
MYynti (kpl)			
Kemi-Tornio seutulippualue	835	863	545
Rovaniemen taajamalippualue	2 717	2 933	2 537
YHTEENSÄ	3 552	3 796	3 082
MATKUSTUS (kpl)			
Kemi-Tornio seutulippualue	26 362	27 331	18 202
Rovaniemen taajamalippualue	106 866	110 901	99 519
YHTEENSÄ	133 228	138 232	117 721

Taulukko 9. Koulumatkatuen saajat ja kustannukset Lapissa vuonna 2010 (Kela/Aktuaari- ja tilasto-osasto).

KUNTA	Saajat	Maksettu etuus (euroa)
Enontekiö	23	27 472
Inari	87	46 365
Kemi	222	106 709
Kemijärvi	63	19 411
Keminmaa	142	69 347
Kittilä	103	67 176
Kolari	70	62 862
Muonio	55	32 466
Pelkosenniemi	7	2 979
Pello	37	16 884
Posio	34	23 314
Ranua	39	29 240
Rovaniemi	480	260 507
Salla	43	44 804
Savukoski	14	5 144
Simo	99	57 609
Sodankylä	85	34 099
Tervola	95	86 017
Tornio	459	188 210
Utsjoki	7	6 903
Ylitornio	49	26 183
LAPPI	2 213	1 213 703

Palvelut ja asiointi

Lapin suurimmat kaupalliset keskuksset ovat Rovaniemi, Kemi sekä Tornio-Haaparanta, joka on viime vuosina kasvanut ja laajentunut Suomen ja Ruotsin rajalle. Lisäksi kunta- ja matkailukeskuksissa toimii useita pienempiä kaupan ja palveluiden keskittymiä.

Lapissa on kaksi sairaanhoitopiiriä, Lapin ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirit. Lapin sairaanhoitopiiriin kuuluu 15 kuntaa, joista Muoniolla ja Enontekiöllä on yhteinen terveyskeskus Muoniossa. Muissa kunnissa on omat terveyskeskuksensa. Lapin sairaanhoitopiirin keskussairaala, Lapin keskussairaala, toimii Rovaniemellä. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiriin kuuluu kuusi kuntaa, joissa kaikissa on oma terveyskeskus. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin keskussairaala, Länsi-Pohjan keskussairaala, sijaitsee Kemissä.

Ilta- ja viikonloppupäivystysten hoitaminen keskitetysti Lapin kunnissa on yleistä. Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan, Tornion ja Ylitornion ilta- ja yöpäivystys on keskitetty Länsi-Pohjan keskussairaalaan. Enontekiö-Muonion, Kolarin ja Kittilän yhteispäivystyksestä vastaa kukin terveyskeskus vuorollaan. Kemijärven, Savukosken, Sallan ja Pelkosenniemen päivystyksiä on keskitetty Kemijärvelle sairaala Lapponiaan. Pello ja Ylitornio ovat tehneet pitkään päivystysyhteistyötä Ruotsin Övertorneån kanssa, mutta vuoden 2010 alusta alkaen Ylitornion ilta-, yö- ja viikonloppupäivystykset on siirretty Länsi-Pohjan ja Lapin keskussairaaloihin. Suuri osa Posion ja Ranuan päivystyksestä hoidetaan Rovaniemellä samoin kuin Rovaniemen päivystys. Inarin ja Utsjoen päivystys on keskitetty Inariin (Ivalo). Sodankylässä päivystys hoidetaan itsenäisesti.

Matkailu

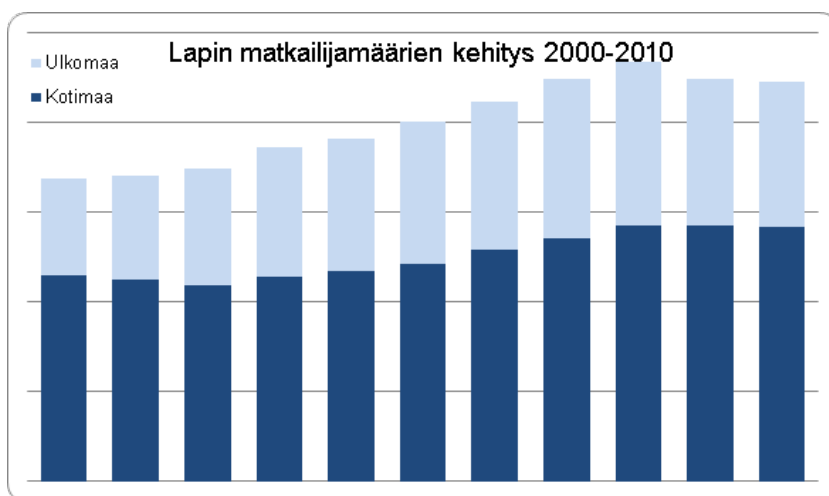
Lapin matkailulle on tyypillistä suuri vapaa-ajan matkojen osuus³. Vuonna 2009 Lapissa tilastoitiin yli 2,2 miljoonaa yöpymistä. Virallisen tilastoinnin ulkopuolella olevan majoituskapasiteetin määrä ja merkitys on Lapissa huomattavasti koko maan keskiarvoa suurempi ja siksi todellisuudessa yöpymisiä Lapissa arvioidaan olevan noin kolminkertainen määrä. Vuonna 2009 Lapin yöpymisistä vain alle 20 % oli työmatkoihin liittyviä ja ulkomais-ten matkailijoiden osuus yöpymisistä oli hieman alle 40 %. Matkailu on Lapissa lisääntynyt vuosi vuodelta, mutta sen ongelmana ovat suuret kausivaihtelut. Sesonkihuiput ovat vuodenvaihte, kevättalvi, keskikesä ja alkusyksy, kun taas touko- ja lokakuu ovat verrattain hiljaisia.

Lapin lentomatkustajien määrä on kasvanut viimeisen vajaan kahdenkymmenen vuoden aikana alun noin puolesta miljoonasta lähes miljoonaan. Ulkomaalaisten osuus tästä on nykyään vajaat 300 000 matkaa vuodessa. Ensimmäinen charterlento saapui Lappiin jo vuonna 1984 ja nykyisin chartermatkustajia on jo keskimäärin yli 200 000 vuosittain.

Junamatkustuksen suosio on myös kasvanut ja ensimmäiset charter-junat ovat jo saapuneet Venäjältä Lappiin. Lapin vuosien 2011–2014 matkailustrategian mukaan junamatkailijoita tulee Lappiin 668 000 vuodessa ja heidän osuuttaan yritetään kasvattaa noin 800 000 henkilöön vuoteen 2014 mennessä. Uusi avaus ulkomaisten matkustajien osalta on myös Kemin satamaan saapuvat risteilyt, joiden myötä Lappiin tutustuu vuosittain satoja risteilymatkailijoita.

Bussimatkailu Lapissa perustunee suurelta osin matkailijaryhmiä palvelemaan tilausliikennöintiin, mutta etenkin sesonkiaikoina matkailijat hyödyntävät myös pikavuoroliikennettä. Maakunnan sisäisessä bussiliikenteessä matkailijoita palvelevat liityntäyhteydet juna- ja lentoasemilta matkailukeskuksiin.

Lapin liiton tilastoinnin mukaan matkailijamäärät ovat lisääntyneet Lapissa vuosien 2000–2010 aikana yli 30 % eli yli 530 000 matkailijalla. Kotimainen matkailu Lappiin on kasvanut 23 % eli yli 260 000 matkailijalla ja ulkomainen matkailu 50 % eli yli 270 000 matkailijalla. Lapin matkailun kehitykselle on asetettu tavoitteita ja ne ovat listattuna Lapin vuosien 2011–2014 matkailustrategiaan. Tavoitteiden mukaisesti Lappiin odotetaan kotimaiselle matkailulle kolmen prosenttiyksikön vuosittaista kasvua ja ulkomaiselle matkailulle kahdeksan prosenttiyksikön vuosittaista kasvua.

Kuva 6. Lapin matkailijamäärien kehitys vuosina 2000–2010 (Lapin liitto 2010).

Vuonna 2010 Lapin matkailukeskuksista suosituimmat ovat Kittilän Levi (noin 360 000 yöpymistä vuodessa) ja Kolarin Ylläs (300 000 yöpymistä vuodessa). Seuraavina tulevat Saariselkä (260 000), Pyhä-Luosto (140 000) ja Salla (94 000). Liikennejärjestelmän kannalta merkittävä matkailukohde on myös Kuusamon Ruka (noin 430 000 yöpymistä vuodessa), vaikkakin se kuuluu Pohjois-Pohjanmaan alueeseen.

Lapin matkailun kausivaihtelu on kenties voimakkainta Tornionlaaksossa, jossa noin puolet yöpymisistä tapahtuu kolmen kesäkuukauden aikana. Kesämatkailu vetää myös Kemi-Tornion seudulla hieman muita vuodenaikoja paremmin. Muilla seuduilla kotimaisen matkustuksen sesongit ovat kevättalvi sekä kesä-alkusyksy. Ulkomaalaisten selkein sesonki ajoittuu joulun ja vuodenvaihteeseen. Kemi-Tornion seudulla kausivaihtelu on muita seutuja vähäisempää, mikä selittyy työhön liittyvien yöpymisten suurella osuudella (yli 60 %). Sen sijaan Ylläksellä, Sallassa, Pyhä-Luostolla ja Saariselällä työhön liittyvien yöpymisten osuus on vain 5–15 %. Esimerkiksi Ylläksellä vuodepaikkojen tarve vaihtelee enimmillään touko-kesäkuussa 5 000 maaliskuun 75 000 vuodepaikkaan. Henkilöliikennepalvelujen järjestämisen ja palvelukapasiteetin kannalta matkailun kausivaihtelu sekä ns. vaihtopäivien rytmittämisestä aiheutuva päiväkohtainen vaihtelu matkamäärissä on ongelmallista.

Joukkoliikenteen järjestämistapa

Järjestämisperiaatteita

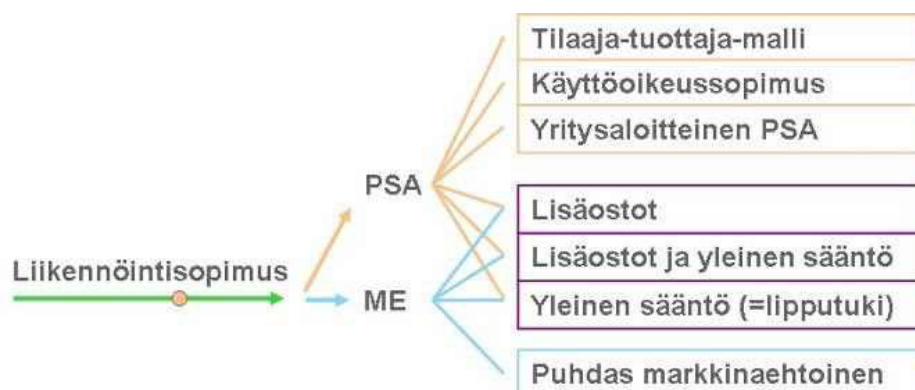
Linja-autoliikenne

Joukkoliikennelain keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset peruspalvelutasoisten joukkoliikennepalvelujen turvaamiseen koko maassa sekä joukkoliikenteen käytön lisäämiseen keskeisillä kaupunkiseuduilla ja niiden välisessä liikenteessä. Joukkoliikennelain myötä joukkoliikenteen palvelutason määrittely tulee lakisääteiseksi. Palvelutason määrittelyssä on otettava huomioon erityisesti kansalaisten tarpeet, rahoitus, ympäristö- ja yhteiskunnalliset hyödyt. Joukkoliikennelakia sovellettaessa toimivaltaisen viranomaisen eli ELY:n tai kunnallisen viranomaisen onkin ensimmäiseksi arvioitava markkinaehtoisen joukkoliikennetarjonnan määrän ja laadun riittävyyttä. Mikäli markkinaehtoinen joukkoliikenne ei täytä palvelutason vaatimuksia, voi viranomainen käyttää palvelusopimusasetuksen tarjoamia keinoja tukemaan markkinaehtoisen liikenteen riittävyyttä.

Ennen joukkoliikennelain voimaantuloa lupaviranomaiset tekivät liikennöitsijöiden kanssa siirtymäajan liikennöintisopimukset, jotka ovat voimassa pääsääntöisesti taustalla olevan linjaliikenneluvan voimassaoloajan. Liikenteenharjoittajan halutessa sopimuksen voimassaoloaikaa jatkettiin kesäkuuhun 2014 saakka myös siinä tapauksessa, että linjaliikenneluvan voimassaoloaika päättyi ennen sitä. Liikenteenharjoittaja voi esittää sopimusajan muutosia liikenteen aikatauluihin ja reitteihin tai esittää vuorojen lakkauttamista. Siirtymäajan liikennöintisopimuksen puitteissa ei voida lisätä vuoroja, mutta vuoroja voidaan vähäisessä määrin korvata toisilla vuoroilla.

Siirtymäajan jälkeen joukkoliikenne voi olla joko markkinaehtoista (ME) tai palvelusopimusasetuksen (PSA) mukaista liikennettä. Toimivaltainen viranomainen tekee valinnan toimialueellaan PSA-mallin ja markkinaehtoisen (ME) mallin välillä. Liikenteen järjestämistavat voivat olla erilaisia alueittain ja liikennetyypeittäin. PSA-mallissa toimivaltainen viranomainen maksaa korvauksia tai myöntää yksinoikeuksia. ME on markkinaehtoinen malli, jossa viranomainen ei rajoita markkinoille tuloa, tarjonnan määrää, eikä matkalippujen hintoja. Lisäostoilla ja yleisellä säännöllä täydennetään markkinaehtoista mallia PSA:n mukaisin keinoin.

Palvelusopimusasetus ja joukkoliikennelaki vaikuttavat myös lippujen hinnanalentamiseen liittyviin korvausmenettelyihin ja tuen määrään, koska aikaisempien lippusopimusten korvausperiaatteet eivät olleet palvelusopimusasetuksen mukaisia. Uusi lipputuen korvausmalli poikkeaa entisestä siinä, että jatkossa tukea maksetaan vain liikennöitsijöiden todellisia kustannuksia vastaavasti eli ylikompensaatiota ei makseta. Ennen 3.12.2009 tehdyt kuntien ja liikenteenharjoittajien väliset lippusopimukset liitettiin siirtymäajan sopimuksiin. Seutu- ja työmatkalippujen osalta vastuu korvausvelvoitteiden täyttämisestä siirtyi vuoden 2011 alusta kunnilta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, jotka ovat siirtymäajan liikennöintisopimusten sopimusosapuolia. Kunnat ovat tehneet ELY -keskusten kanssa yhteistyösopimukset, joiden nojalla kunnat osallistuvat lippujen subventointiin. Yhteistyösopimuksen kautta kunnat päättävät jatkossakin lippujen asiakashinnoista.

Kuva 7. Joukkoliikenteen järjestämistavan valintaprosessi siirtymäajan jälkeen (LVM 2008).

Joukkoliikennelaissa säädetään lupaviranomaisen velvollisuus määritellä joukkoliikenteen palvelutaso. Ennen lain voimaantuloa määritellyt joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet ovat voimassa vuoden 2013 loppuun saakka. Muussa tapauksessa palvelutasotavoitteet on määriteltävä vuoden 2011 loppuun mennessä. Lapin ELY-keskus sekä Kemin kaupunki määrittelevät toimivalta-alueensa palvelutason vuoden 2011 loppuun mennessä ja Rovaniemi vuoden 2013 loppuun mennessä.

Valtio tukee joukkoliikennettä ostamalla alueellista joukkoliikennettä sekä myöntämällä avustuksia kunnille paikallisen liikenteen hankintaan, kaupunki- seutu- ja työmatkalippujen hinnan alentamiseen sekä alueellisen joukkoliikenteen kehittämiseen. Vuosittainen määräraha kiintiöidään ELY-keskuksille ja tukea kanavoidaan ELY-keskusten kautta myös kunnille. Vuoden 2011 kiintiö Lapissa on 3,293 milj. €. Määräraha on tarpeeseen nähden liian pieni ja Lapin ELY-keskus onkin joutunut leikkaamaan kunnille kanavoitavaa tukea vuoden 2011 alusta. Seutu- ja kaupunkilippujen valtionrahoitusta on vähennetty 12 % vuonna 2010 maksetusta määrästä ja kaupunkimaisen paikallisliikenteen ja palveluliikenteen valtionapu on jäädytetty vuoden 2010 tasolle.

Raideliikenne

LVM ja VR-Yhtymä Oy ovat tehneet henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskevan palvelusopimusasetuksen mukaisen käyttöoikeussopimuksen 31.12.2019 saakka. Sopimuksella LVM asetti VR-Yhtymälle rautateiden henkilöliikennettä koskevan julkisen palvelun velvoitteen. Lapissa velvoiteliikenteeseen kuuluvat yöjunaliikenne Helsingistä Rovaniemelle ja Kolariin sekä Pohjanmaan radan taajamaliikenne Seinäjoen, Kokkolan, Oulun ja Rovaniemen välillä. Lisäksi velvoitteeseen sisältyy kahden IC-junan Oulu-Rovaniemi välinen osuus. Lisäksi valtio (LVM) ostaa jonkin verran täydentävää liikennettä sellaisilla yhteysväleillä, joilla henkilöraideliikenteen järjestäminen on heikosti kannattavaa. Lapissa LVM ostaa yöjunaliikenteen jatkeen Rovaniemi-Kemijärvi maakuuvaunuineen vuoden 2015 loppuun.

Lentoliikenne

Lentoliikenteen tarjonnasta Lapissa vastaa useampi operaattori (lentoyhtiö). Lapin ELY (valtio) ostaa pienessä määrin erämaalentoliikennettä, jolla hoidetaan Enontekiöllä tietttömiä taipaleiden takana asuvien ja työskentelevien liikenneyhteyksiä. Ostoreittiliikennettä ei maakunnassa ole, vaikka se matkailun toimintaedellytysten turvaamiseksi olisi tarpeellista.

Julkisen liikenteen palvelut

Tarjonta

Aikataulun mukainen linja-autoliikenne hoidetaan pääasiassa siirtymäajan liikennöintisopimuksiin perustuen (entinen linjaliikenne). Vain muutama pikavuoro ajetaan markkinaehtoisena reittiliikenneluvalla. Lisäksi ELY-keskus hankkii PSA:n mukaista ostoliikennettä. Liikennöintitiedot perustuvat vuoden 2011 tietoihin, jotka ovat poimittu valtakunnallisesta liikenneluparekisteristä (VALLU) sekä saatu Lapin ELY-keskukselta. Tiedot kuntien ostamasta liikenteestä ovat pyydetty kunnilta. Kaikki kunnat eivät ole tietoja yhteyksistä toimittaneet, joten kuntien ostamassa liikenteessä on puutteita.

ELY-keskusten ostoliikenne ja valtion rahoittama muu liikenne

Lapin ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue huolehtii joukkoliikenteen palvelutasosta ostamalla lähinnä kuntakeskusten välistä liikennettä siellä missä se ei ole muuten kannattavaa. Maaseutuolosuhteissa korostuvat koululaisliikenteen ja asiointiliikenteen järjestäminen. Paras liikenteen tarjonta on Rovaniemellä ja Kemi-Tornio alueella, jossa asiakaspohja on laajin.

Vuonna 2011 Lapin ELY-keskuksen käyttöön, alueellisen ja paikallisen joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen sekä lippualennuksiin on varattu noin 3,3 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna Lapin ELY-keskuksella oli käytössään 3,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2011 toteutetussa kilpailutuksessa hankitun liikenteen bruttohinta on 1,34 €/km ja nettointa 0,77 €/km. Indeksikorotus tulee todennäköisesti nostamaan nettointaa 0,80 €/km. Vuoromäärä on 195. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ostaa lisäksi jonkin verran Lapin alueelle ulottuvaa joukkoliikennettä lähinnä Koillismaalla.

Säännöllistä joukkoliikennettä ostettiin vuonna 2008 Lapissa 3 150 000 kilometriä. Vuonna 2011 ostoliikenteen kilometrimäärä on 3 050 000. Vuonna 2012 toteutuneiden ostoliikenteen lakkautusten seurauksena kilometrit vähenivät noin 212 000 kilometrillä, mutta uusien ostojen vuoksi ostoliikenteen ajokilometrit pysyttelevät noin 3 000 000 km/vuosi.

Busseilla ja takseilla hoidettavan joukkoliikenteen lisäksi valtio rahoittaa Lapissa junavuoroja, jotka ovat olennainen osa Lapin alueellista runkoliikennettä. Kemijärven yöjunaliikenteen ostosopimus on voimassa vuoden 2015 loppuun.

Kuntien rahoittama liikenne

Kuntien toimittamien tietojen mukaan kuntien sisäisen asiointiliikenteen minimitaso (2 krt/vko) toteutuu vain Torniossa, Kemissä ja Kemijärvellä. Asiointiliikenteen minimitaso ei toteudu Savukoskella, Kittilässä, Ranualla, Kolarissa, Posiolla, Pellossa, Sallassa ja Inarissa. Torniossa halutaan turvata koulukyytien lisäksi myös 2. asteen opiskelijoiden yhteydet maaseutualueen kylistä. Torniossa on koettu kilpailuttaminen tehokkaaksi keinoksi, jolla myös maaseutualueen kylät saadaan palvelutasotavoitteen toteutuman piiriin ja tätä kulttuuria halutaan jatkaa myös palveluliikenteen järjestämisessä. Kemijärvellä ja Ranualla halutaan säilyttää nykyinen joukkoliikenteen palvelutaso. Posion kunta on sitoutunut asiointiyhteyksien järjestämiseen ja Sallan kunta sitoutuu palveluliikenteen lisäämiseen. Pellossa pohditaan asiointiliikenteen vuorojen lisäämistä niille alueille, joilla asiointiliikenteen minimitaso ei tällä hetkellä toteudu. Kolarissa kunta on tiedostanut tarpeen asiointiyhteyksien parantamiselle, mutta huomauttaa, että kunnan järjestämää asiointiliikennettä rajoittaa tietyillä alueilla päällekkäisyys siirtymäajan liikennöintisopimusten kanssa.

Kunnat ovat tuoneet esiin joukkoliikennettä koskevia kehittämisohdotuksia. Savukoskella nähtiin lisätarve takseille ja uusille yhteyksille, ml. palveluliikenne. Kemijärvellä palveluliikenteen halutaan pysyvän valtionavun piirissä (50 % alijäämästä) ja tietyt yhteyspuutteet on esitetty joukkoliikenteen kehittämisohdotuksina. Posiolla ja Ranualla ei ole ilmennyt joukkoliikenteelle kehittämisohdotuksia tai muutostarpeita. Sallassa koetaan, että matkailuliikenteen yhteyspuutteet olisi toivottavaa korjata. Kolarissa palveluliikennettä tullaan miettimään lähiaikoina uudestaan.

Taulukko 10. Kuntien rahoittamat kuljetukset vuonna 2010 (Kunnat 2011).

KUNTA	Kaikille avoin joukkoliikenne (€)	Opetustoimen kuljetukset (€)	Sosiaalitoimen kuljetukset (€)	Terveystenhuollon kuljetukset (€)	KULJETUKSET YHTEENSÄ (€)
Enontekiö					
Inari	13 901,00	529 484,00	179 300,00	237 877,00	960 562,00
Kemijärvi	220 679,00	433 747,00	139 098,00	292 626,00	1 086 150,00
Keminmaa	116 697,00	386 628,37	302 777,46	155 764,48	961 867,31
Kittilä					
Kolari	3 803,51	403 310,35	143 886,89	123 230,48	674 231,23
Muonio					
Pelkosenniemi					
Pello	37 500,00	340 200,00	179 400,00	229 100,00	786 200,00
Posio	7 700,00	616 900,00	190 300,00	177 100,00	992 000,00
Ranua	19 128,69	518 183,34	222 874,00	160 608,00	920 794,03
Salla	39 000,00	383 000,00	197 500,00	123 000,00	742 500,00
Savukoski	143 658,00	108 126,00	35 750,00	29 365,00	187 609,00
Simo	36 859,04	396 836,00	136 925,00	145 092,00	715 712,04
Sodankylä	220 883,12	530 642,46	535 209,00	243 431,00	1 309 282,46
Tervola					
Tornio	177 350,00	1 074 297,00	535 416,00	627 735,00	2 414 795,00
Utsjoki	-	174 688,00	48 855,00	141 587,00	365 130,00
Ylitornio					
YHTEENSÄ	1 037 159,36	5 896 042,53	2 847 291,35	2 686 515,96	12 116 833,07

Lentoliikenne

Lapissa on kaikkiaan viisi lentoasemaa, joille lennetään reittiliikennettä. Enontekiön, Ivalon, Kemi-Tornion, Kittilän ja Rovaniemen lentoaseman lisäksi Lapin yhteyksiä palvelevat myös Kuusamon ja Oulun lentoasemat. Lapin lentoasemista vilkkain on Rovaniemi, jonka kautta kulki vuonna 2010 reilut 300 000 matkustajaa. Matkustajamäärät Lapin lentoasemilla ovat pudonneet vuoden 2008 tasosta keskimäärin 19 %: eniten Enontekiöllä (-25 %) ja Rovaniemellä (-23 %). Kemi-Tornion lentoasema on ainoa, jonka matkustajamäärät ovat pysyneet ennallaan (+1 %). Eroa selittää Kemi-Tornion kotimaan liikenteen lievä kasvu sekä matkailuliikenteen pieni osuus kokonaismatkustuksesta. Kansainvälisen reittiliikenteen matkustajien osuus on lähinnä suuntaa antava, sillä heidän tarkkaa määrää kotimaan reittiliikenteessä on vaikea määrittää lentomatkustajien tilastointitavasta johtuen.

Taulukko 11. Matkustajat lentoasemittain vuonna 2010 (Suomen lentoliikennetilasto 2010, Finavia).

LENTOASEMA	Kv. reittiliikenne*	Kv. tilausliikenne	Kv. yleisilmailu & muut	Kotimaan reittiliikenne	Kotimaan muu liikenne	YHTEENSÄ
Enontekiö	0	15 175	0	848	0	16 023
Ivalo	183	18 773	146	92 383	455	111 940
Kemi-Tornio	69	1 404	10	94 846	233	96 562
Kittilä	9 245	62 486	565	141 655	542	214 493
Kuusamo	2 176	11 358	10	68 772	181	82 497
Rovaniemi	5 718	57 483	156	245 523	941	309 821
YHTEENSÄ	17 391	166 679	887	643 977	2 352	831 336

*Ei kuvaa matkustajien todellista määrää tilastointitavasta johtuen

Junaliikenne

Henkilöliikenteen asemia suunnittelualueella ovat Kemi, Tervola, Muurola, Rovaniemi, Misi, Kemijärvi, Tornio, Tornio-Itäinen, Ylitornio, Pello ja Kolari. Tervolan, Muurolan, Rovaniemen, Misin ja Kemijärven asemat sijaitsevat Kemi–Rovaniemi/Kemijärvi rataosuudella. Tornion, Ylitornion, Pellon ja Kolarin asemat sijaitsevat Kemi–Kolari rataosuudella, jolla henkilöliikennettä on huomattavasti vähemmän. Molempien ratojen risteyksessä sijaitsee Kemin asema, josta lähtee arkisin 12 junaa (kuusi etelään ja kuusi pohjoiseen). Kolarin rataa ei ole sähköistetty, joten sinne liikennöidään ainoastaan ns. vanhalla sinisellä kalustolla. Rovaniemi–Kemijärvi osuudella liikennöidään kaksikerrosmakuuvaunuilla, joiden vaatima sähkö saadaan aggregaattivaunusta. Oulusta on vaihtoyhteyksiä Itä- ja Länsi-Suomeen.

Vuonna 2010 Lapissa tehtiin yli 550 000 henkilöliikenteen junamatkaa. Vuodesta 2008 matkojen määrä on vähentynyt noin 9 %. Kemi–Kolarin osuudella tehtiin 75 000 matkaa, Kemi–Rovaniemi osuudella 445 000 ja Rovaniemi–Kemijärvi osuudella 30 000 matkaa. Kemin ja Oulun välillä matkustajavirta oli yhteensä 640 000⁴.

Taksit

Lähtökohtana taksilupakiintiöiden määrittämisessä pidetään taksipalvelujen hyvää saatavuutta niin kaupunkimaisilla alueilla kuin maaseudullakin. Lapin ELY-keskus pitää erityisen tärkeänä, että takseja on riittävästi eri asiakasryhmien sekä elinkeinoelämän ja kuntien kuljetustarpeisiin. Lapin ELY on vahvistanut vuoden 2012 kuntakohtaisten taksilupien enimmäismääräksi 511 lupaa, joista 52 on esteettömille henkilöautoille. Taksilupien kokonaiskiintiö on viime vuosina hieman kasvanut. Kiintiötä tarkistetaan vuosittain ELY-keskusten toimesta ja

Taulukko 12. Taksilupien kuntakohtaiset enimmäismäärät Lapin ELY-keskuksen alueella vuonna 2012 (Lapin ELY-keskus 2011).

KUNTA	Taksilupien enimmäismäärät			
	Henkilöautot	Esteettömät	YHTEENSÄ	MUUTOS v. 2009–2012 (kpl)
Enontekiö	16	1	16	+1
Inari	34	3	37	±0
Kemi	36	5	41	-1
Kemijärvi	21	1	22	±0
Keminmaa	11	3	14	±0
Kittilä	40	5	45	+3
Kolari	21	4	25	+2
Muonio	9	1	10	±0
Pelkosenniemi	7	1	8	±0
Pello	15	2	17	±0
Posio	16	1	18	+2
Ranua	15	1	16	±0
Rovaniemi	91	9	100	+2
Salla	21	1	22	+1
Savukoski	7	1	8	+2
Simo	4	1	5	±0
Sodankylä	31	3	34	+2
Tervola	7	1	8	±0
Tornio	32	5	37	+1
Utsjoki	9	1	10	±0
Ylitornio	16	2	18	-2
YHTEENSÄ	459	52	511	+14

4 Rautateiden henkilöliikenne vuonna 2010, Liikennevirasto.

kiintiössä vapaana olevat luvat ovat haettavissa keskitetysti kerran vuodessa. Lapissa taksitiheys (360 as/taksi) poikkeaa muun muassa harvasta asutuksesta ja pitkistä välimatkoista johtuen valtakunnan keskimääräisestä tasosta (530 as/taksi). Taksien merkitys runkoliikenteessä on vähäinen, mutta tietyt ostoliikennevuorot (lähinnä liityntä- ja asiointiyhteyksiä) hoidetaan takseilla.

Kiintiöiden määrittämiseksi Lapin ELY-keskus seuraa taksien kysyntää ja tarjontaa sekä taksipalvelujen laatua alueellaan. Taksipalvelujen kysyntään vaikuttavina tekijöinä seurataan muun muassa väestökehitystä, työpaikkaomavaraisuutta, anniskelulupatiheyttä ja asiakaspaikkojen määrää, vuodepaikkatiheyttä ja yöpymisvuorokausia, matkustajaterminaaleja sekä joukkoliikenteen palveluja. Keskeisinä taksitarjontaa määrittävinä tekijöinä seurataan taksien ajosuoritteita, liikevaihtoa, välitystietoja sekä olemassa olevia lupamääriä ja niiden suhdetta asukasluukuun. Taksikiintiöitä määrittäessään Lapin ELY-keskus on ottanut huomioon myös kuntien ja Lapin kauppakamarin esittämät kuljetustarpeet. Muun muassa näistä kuntien ja matkailun kuljetustarpeista johtuvat viime vuosien lisäykset taksiluvissa.

Palvelutasotavoitteet

Lähtökohdat

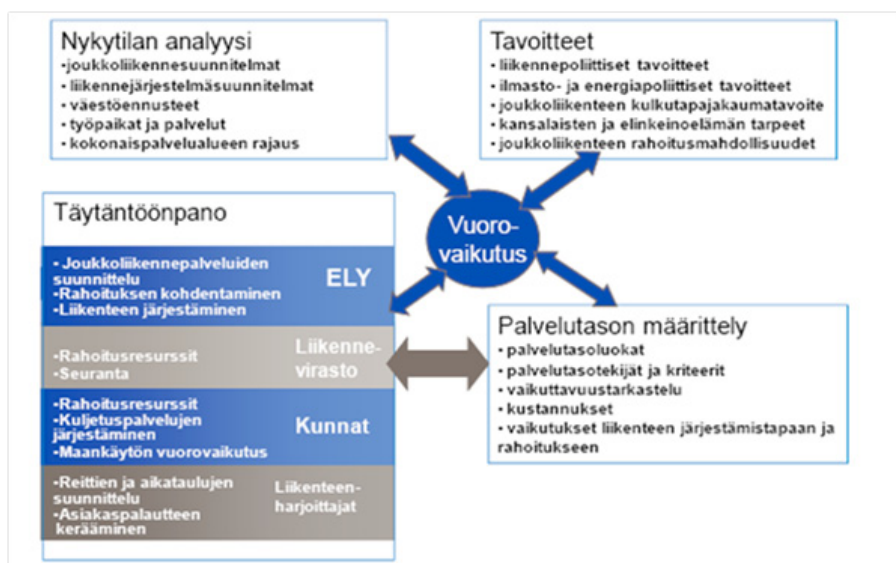
Alueellisen joukkoliikenteen palvelutason määrittely

Liikenneviraston on laatinut palvelutason määrittelyä koskevat ohjeet. Ohjeissa kuvataan palvelutasotavoitteiden määrittelyprosessi ja osapuolet sekä eri palvelutasotekijät erikseen kauko- ja kaupunkiseutujen liikenteelle sekä maaseudun liikenteelle. Tärkeimpien palvelutasotekijöiden osalta ohjeistetaan myös kriteerit, jotka kuvaavat eri palvelutasoluokkia. Ohjeen tavoitteena on, että joukkoliikenteen palvelutaso voitaisiin määrittellä kaupunkiseuduilla maksimissaan viiteen palvelutasoluokkaan, maaseudun liikenteessä voidaan tyytyä minimipalvelutasoon.

Alueellisen joukkoliikenteen palvelutason määrittelyssä sovellettaville kriteereille annettiin valtakunnallinen ohjeistus vuonna 2011⁵. Palvelutason määrittelyn ohjeistus on tavoitteellinen. Toimivaltaisten joukkoliikenneviranomaisten palvelutasomäärittelyssä on tarkoitus määrittellä nykyinen palvelutaso ja se palvelutaso, johon viranomainen pyrkii kehittämään palveluaan. Tämä tavoitteellisuus näkyy myös määrittelytyön lopputuloksena syntyneissä kriteereissä, jotka on tarkoitettu avuksi erityisesti tavoitteellisen palvelutason määrittelyä varten, mutta niiden avulla on mahdollista kuvata myös nykyhetken palvelutasoa toimivaltaisen viranomaisen alueella.

Palvelutason määrittelyn lähtökohtana on kuusi palvelutasoluokkaa:

- Kilpailutason tavoitteena on tarjota joukkoliikenne todellisenä vaihtoehtona henkilöauton käytölle ja siten lisätä merkittävästi joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Kilpailutasoista joukkoliikennettä esiintyy esimerkiksi suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden lähikeskuksissa.
- Houkutteleva taso pyrkii tarjoamaan käyttökelpoisen matkustusvaihtoehdon useimmille matkoille ja saamaan uusia matkustajia joukkoliikenteeseen. Houkuttelevaa palvelutasoa esiintyy esimerkiksi keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä.
- Keskitason tavoitteena on tarjota jokapäiväisiä säännöllisiä liikkumismahdollisuuksia. Keskitasoa esiintyy esimerkiksi pienillä ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä. Peruspalvelutaso tarjoaa vaihtoehtoisia yhteyksiä töihin, kouluun ja asiointiin. Tavoitteena on turvata arjen liikkumistarpeet ja tarjota mahdollisuus joukkoliikenteen käyttämiseen. Peruspalvelutasoa esiintyy esimerkiksi pienissä kaupungeissa ja niiden keskusten välisillä yhteyksillä sekä kuntakeskuksissa ja niiden välisillä yhteyksillä.

Kuva 8. Palvelutason määrittelyprosessi (Liikenneviraston ohjeita 07/2010).

- Minimitason joukkoliikenteellä hoidetaan perusyhteydet, joiden avulla on mahdollista päästä aamulla kouluun ja töihin, illalla kotiin sekä asioida kahdesti viikossa. Tavoitteena on turvata perus- ja asiointiyhteydet avoimella joukkoliikenteellä. Minimitasoa esiintyy esimerkiksi kylien ja kuntakeskusten välisillä yhteyksillä.
- Lakisääteisellä tasolla hoidetaan vain lakisääteiset kuljetukset, jotka mahdollisuuksien mukaan hoidetaan avoimella joukkoliikenteellä.

Luokittelussa on huomioitu seuraavat käyttäjäryhmät:

- Pendelöijät (kuntarajat ylittävä työssäkäyntiliikenne) sekä toisen ja ylemmän asteen opiskelijat, jotka tarvitsevat liikenneyhteyksiä arkisin klo 7-9 ja 15-17 välillä
- Peruskoululaiset, jotka tarvitsevat liikenneyhteyksiä arkisin klo 8-9 ja 14-15 välillä
- Asiointimatkoja kuntien sisällä tai seudullisesti tekevät, jotka tarvitsevat arkisin päivittäisen yhteyden niin, että päätepisteessä perilläoloaika kestää 1–4 tuntia
- Vapaa-ajan matkustajat, jotka matkustavat erityisesti iltaisin, viikonloppuisin ja kesällä ja joille on tärkeää liityntäyhteys kaukoliikenteeseen perjantai-iltaisin sekä sunnuntai-iltaisin tai maanantai-aamuisin (tämä palvelee myös opiskelijoita)

Lapissa palvelutaso on haluttu määritellä lisäksi matkailijoita palveleville yhteyksille, koska matkailuliikenteen osuus Lapissa on muuta maata selvästi merkittävämpää.

Taulukko 13. Alueellisen joukkoliikenteen määrälliset palvelutasotekijät (Liikenneviraston ohjeita 15/2011).

Määrälliset tekijät	Kilpailutaso	Houkutteleva taso	Keskitaso	Peruspalvelutaso	Minimitaso
Liikennöinti-aika					
Talvi: arki Kesä: arki	06.00-00.00 06.00-00.00	07.00-21.00 07.00 -21.00	07.00-20.00 07.00-20.00	07.00/08.00-17.00 07.00/08.00-17.00	08.00-16.00 9-15 välillä
Talvi: lauantai Kesä: lauantai	07.00-00.00 07.00-00.00	09.00-21.00 09.00-21.00	09.00-17.00 09.00-17.00	Asiointiyhteys Asiointiyhteys	
Talvi: sunnuntai Kesä: sunnuntai	09.00-23.00 09.00-23.00	10.00-21.00 10.00-21.00	12.00-17.00 12.00-17.00	Liityntä kaukoliikenteeseen Liityntä kaukoliikenteeseen	
Vuoroväli-määrä					
Talvi: ruuhka Kesä: ruuhka	10–20 min 20–30 min	15–30 min 30 min	30 min 60 min		
Talvi: arkipäivä Kesä: arkipäivä	30 min 30–60 min	30–60 min 60–90 min	60–120 min 60–120 min	3–5 vuoroa / suunta koulu- ja asiointitarpeiden n mukaisesti 1–3 vuoroa / suunta yömatka- ja asiointitarpeiden n mukaisesti	1–2 vuoroa / suunta kylien ja kunta-keskuksen välillä 1–2 vuoroa / suunta kylien ja kunta-keskuksen välillä
Talvi: arki-ilta (klo 18-) Kesä: arki-ilta (klo 18-)	30 min 30–60 min	3060 min 60–90 min	60–120 min 60–120 min	tarpeen mukaan tarpeen mukaan	
Talvi: lauantai Kesä: lauantai	30 min 30–60 min	30–60 min 60–90 min	60–120 min 60–120 min	tarpeen mukaan tarpeen mukaan	
Talvi: sunnuntai Kesä: sunnuntai	30 min 30–60 min	60 min 60–120 min	120 min 120 min	tarpeen mukaan tarpeen mukaan	
Etäisyys pysäkillä	300–500 m kävelyetäisyys	500–800 m kävelyetäisyys			
Kokonaismatka-aika	Korkeintaan 1,3 kertaa henkilöauton matka-aika (tai pp kaupunkioissa)				
Vaihtojen määrä	Enintään yhden vaihdon yhteydet, poikkeuksena liityntävaihdot tiheään säännölliseen liikenteeseen	Enintään yhden vaihdon yhteydet, poikkeuksena liityntävaihdot tiheään säännölliseen liikenteeseen	Vaihto sallittu	Vaihto sallittu	

Taulukko 14. Alueellisen joukkoliikenteen laadulliset palvelutasotekijät (Liikenneviraston ohjeita 15/2011).

Laadulliset tekijät	Kilpailutaso	Houkutteleva taso	Keskitaso	Peruspalvelutaso	Minimitaso
Täsmällisyys/ Luotettavuus	Sitovia aikataulupisteitä, häiriötiedotus	Sitovia aikataulupisteitä, häiriötiedotus	Sitovia aikataulupisteitä	Sitovia aikataulupisteitä	Sitovia aikataulupisteitä
Informaatio	Yhtenäinen aikataulu- ja reitti-info netissä, (ajantasaiset) aikataulu-monitorit terminaaleissa ja tärkeimmillä pysäkeillä, jaettavat aikataulut, paperiaikataulut pysäkeillä	Yhtenäinen aikataulu- ja reitti info netissä, (ajantasaiset) aikataulu-monitorit terminaaleissa, jaettavat aikataulut, aikataulut tärkeimmillä pysäkeillä	Yhtenäinen aikataulu- ja reitti-info netissä, jaettavat aikataulut, aikataulut tärkeimmillä pysäkeillä	Yhtenäinen aikataulu- ja reitti-info netissä, jaettavat aikataulut	Yhtenäinen aikataulu- ja reitti-info netissä, jaettavat aikataulut
Lippujärjestelmä	Monipuolinen yhteiskäyttöinen lippujärjestelmä koko matkaketjulla	Monipuolinen yhteiskäyttöinen lippujärjestelmä koko matkaketjulla	Yhteiskäyttöinen lippujärjestelmä koko matkaketjulla	Yhteiskäyttöinen lippujärjestelmä koko matkaketjulla	Yhteiskäyttöinen lippujärjestelmä koko matkaketjulla
Kalusto	Kaupunkimainen paikallisliikenne esteetön, selkeä valaistu linjakilpi	Kaupunkimainen paikallisliikenne esteetön, selkeä valaistu linjakilpi	Kaupunkimainen paikallisliikenne esteetön, selkeä valaistu linjakilpi	Selkeä valaistu linjakilpi	Selkeä valaistu linjakilpi
Linjaston selkeys	Helposti hahmotettavat reitit, yksilöivät linjatunnukset, runkolinjasto, vakioinnuuttiaikataulut	Helposti hahmotettavat reitit, yksilöivät linjatunnukset, vakioinnuuttiaikataulut	Helposti hahmotettavat reitit, yksilöivät linjatunnukset, vakioinnuuttiaikataulut	Helposti hahmotettavat reitit, yksilöivät linjatunnus tekstinä	
Infrastrukturi	Ruuhkautumisen mukaan kaista- ja korkeatasoiset esteettömät terminaalit, esteettömät pysäkit, keskeisillä pysäkeillä katos ja pyöräpaikoitus (runkolukitus), opastettu liityntäpysäköinti tarpeen mukaan	Ruuhkautumisen mukaan kaista- ja valoetuisuuksia, korkeatasoiset esteettömät terminaalit, esteettömät pysäkit, keskeisillä pysäkeillä katos ja pyöräpaikoitus (runkolukitus), opastettu liityntäpysäköinti tarpeen mukaan	Keskeisillä pysäkeillä katos ja pyöräpaikoitus (runkolukitus), liityntäpysäköinti tarpeen mukaan	Keskeisillä pysäkeillä katos ja pyöräpaikoitustilaa (runkolukitus), liityntäpysäköinti tarpeen mukaan	Pysäkkivarustelu tarpeen mukaan, liityntäpysäköinti tarpeen mukaan

Kaukoliikenteen palvelutason määrittely

Kaukoliikenteen tavoitteellinen palvelutaso on määritelty Liikenne- ja viestintäministeriön toimesta vuonna 2011⁶. Joukkoliikennelain (869/2009) 4 §:n mukaan joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset ovat velvollisia määrittelemään toimivalta-alueensa tavoitteellisen palvelutason. Määrittelyä varten on julkaistu palvelutasoluokittelu ja palvelutasokriteerit alueelliselle joukkoliikenteelle. Palvelutason alueellinen määrittely suositellaan tehtäväksi yhteysvälikohtaisesti alue-, kaupunki- ja kuntakeskusten välille matkaketjuajattelua korostaen. Tässä työssä alueen tavoitellun joukkoliikennejärjestelmän palvelutaso määritellään em. selvityksiin perustuen. Palvelutason määrittely ohjaa jatkossa joukkoliikenteen järjestämistä alueella.

Lapin palvelutasotavoitteet

Palvelutasoja on tarkasteltu valituilla yhteysväleillä. Yhteysväleiksi ovat valittu yhteydet kylistä kuntakeskuksiin, kuntakeskusten väliset yhteydet ja yhteydet kuntakeskuksista maakuntakeskuksiin. Lisäksi on tarkasteltu yhteyksiä lentoasemille, rautatieasemille, matkailukeskuksiin sekä merkittävillä työpaikka-alueilla ja eri palvelupisteisiin. Palvelutasoluokat on asetettu määrällisten ja laadullisten palvelutasotekijöiden perusteella hyödyntäen Liikenneviraston johdolla valmisteltua valtakunnallista suositusta. Tavoitteellisesta palvelutasosta on luonnosvaiheessa pyydetty yhteistyötahojen lausunnot. Tavoitteellinen palvelutaso ei luo millekään taholle subjektiivista oikeutta sen mukaisten joukkoliikennepalveluiden saamiseen. Määritellyt palvelutasoluokat ovat suuntaa antavia ja joustavat tarvittaessa alueellisten tarpeiden mukaan. Vaikka yhteysväli onkin määritelty tiettyyn palvelutasoluokkaan, välttämättä kaikilla yhteysväleillä kaikki kyseisen palvelutasoluokan kriteerit eivät täyty. Tavoitteellinen palvelutaso turvaa toteutuessaan joukkoliikenteen peruspalvelut sekä tekee mahdolliseksi joukkoliikenteen tarjonnan lisäämisen kysynnän mahdollisesti kasvaessa.

Palvelutasotavoitteita on tarkennettu käyttäjäryhmittäin seuraavasti:

Palvelutasotavoitteet opiskeluyhteysille (toisen ja ylemmän asteen opiskelijat)

Jos kunnassa ei ole lukiota ja/tai muuta toisen asteen oppilaitosta, järjestetään julkisen liikenteen yhteys lähikunnan oppilaitokseen arkisin klo 7-9 ja paluu klo 15-17 välillä. Naapurikuntakeskuksista järjestetään opiskelijoita palvelevia yhteydet Kemi-Tornio alueella ml. Ylitornio. Kauempana asuville opiskelijoille järjestetään viikonloppuisin opiskelijoiden matkoja palvelevat yhteydet koko Lapista Rovaniemelle päätiesuunnilta, Kemi-Tornio alueella valtatie 21 suunnalta ja Itä-Lapin kunnista pl. Posio Kemijärvelle: lähtö kotimatalle perjantai-iltapäivällä klo 14-17, paluu sunnuntai-iltana. Alueen keskustaajamien, Rovaniemi, Kemi, Tornio ja Kemijärvi, suuntautuvien nykyisten opiskelu-, koulu- ja työmatkojen palvelutaso säilytetään.

Palvelutasotavoitteet peruskoululaisten opiskeluyhteysille

Peruskoululaisille järjestetään julkisen liikenteen yhteys kunnan oppilaitokseen. Peruskoululaisia palvelevat yhteydet ovat aamuisin perillä klo 08-09 ja lähtevät paluumatkalle klo (13)14-15.

Palvelutasotavoitteet työssäkäyntiyhteysille

Järjestetään kuntakeskusten välille ympäri vuoden arkisin työssäkäyntiyhteys meno klo (6)7-8 ja paluu klo 15-17 välillä silloin, kun kuntien välillä on yli 100 pendelöijää ja matka-aika on alle tunnin. Valtakunnallisista tavoitteista poiketen yhteys järjestetään myös, mikäli samalta tiesuunnalta kohtuulliselta etäisyydeltä (matka enintään 100–150 km) määränpään pendelöivien määrä on yli tai lähes 100. Yhteyksissä otetaan tarvittaessa huomioon mahdolliset paikkakunta-kohtaiset erityispiirteet työssäkäyntiajoissa, kuten työllistävyyden kannalta merkittävät teollisuuslaitokset, sairaalat yms.

Palvelutasotavoitteet asiointiyhteysille

Arkisin järjestetään kuntakeskuksista keskustaajamiin (Rovaniemi, Kemi-Tornio tai Kemijärvi) asiointiyhteys päivittäin (perilläoloaika 1–4 tuntia). Pitkistä asiointietäisyyksistä johtuen tavoiteltu perilläoloaika Lapissa on 2–4 tuntia. Kaikkien naapurimaakuntakeskusten välillä tulisi olla asiointimahdollisuus vähintään kaksi kertaa viikossa ympärivuotisesti. Asiointiyhteydet pyritään hoitamaan sellaisilla liikennesyhteisillä, jotka palvelevat samalla mahdollisimman montaa liikennetarvetta.

Palvelutasotavoitteet kunnan sisäisille yhteyksille

Kunnan sisäiset kuljetustarpeet pyritään hoitamaan päätieverkolla ensisijaisesti kuntakeskusten välillä tai sitä pidemmällä yhteyksillä. Kuntakeskusten välisiä yhteyksiä ei hoideta sellaisilla kuljetuksilla, joissa matka-aika huomattavasti pidentyy kiertelyn vuoksi. Muut kunnan sisäiset kuljetukset pyritään aina mahdollisuuksien mukaan kytkeään alueellisten runkoliikenteiden syöttöyhteyksiksi. Siltä osin kuin palvelutavoitteiden määrittely ei sisälly edellä määritelyihin, tavoitteena on säilyttää mahdollisimman pitkään nykyinen palvelutaso. Vähimmillään palvelutaso on, että lakisääteiset kuljetukset hoidetaan. Lisäksi tavoitteena on vähintään kaksi asiointiyhteyttä viikossa kuntakeskukseen/taajamaan ympärivuotisesti kaikille kunnan asukkaille, vähäisen kysynnän alueilla kutsuliikenteenä.

Palvelutasotavoitteet matkailuliikenteen liityntäyhteysille

Järjestetään lento- ja/tai rautatieasemien sekä merkittävämpien matkailukeskusten välille liityntäliikennettä kaksi vuorokautta päivässä suuntaansa. Junaliikenteen liityntäyhteydet pyritään järjestämään yöjunilta/-lle. Liityntäyhteydet järjestetään niin, että koko matkasta muodostuu sujuva matkaketju ja vaihto- ja odotusajat eri liikennemuotojen välillä eivät muodostu liian pitkäksi (yli 1 tunti).

Palvelutasotavoite kuntakeskusten välisillä yhteyksillä

- Kuntakeskus
- Keskitaso
- Peruspalvelutaso
- Minimitaso
- Tiestö

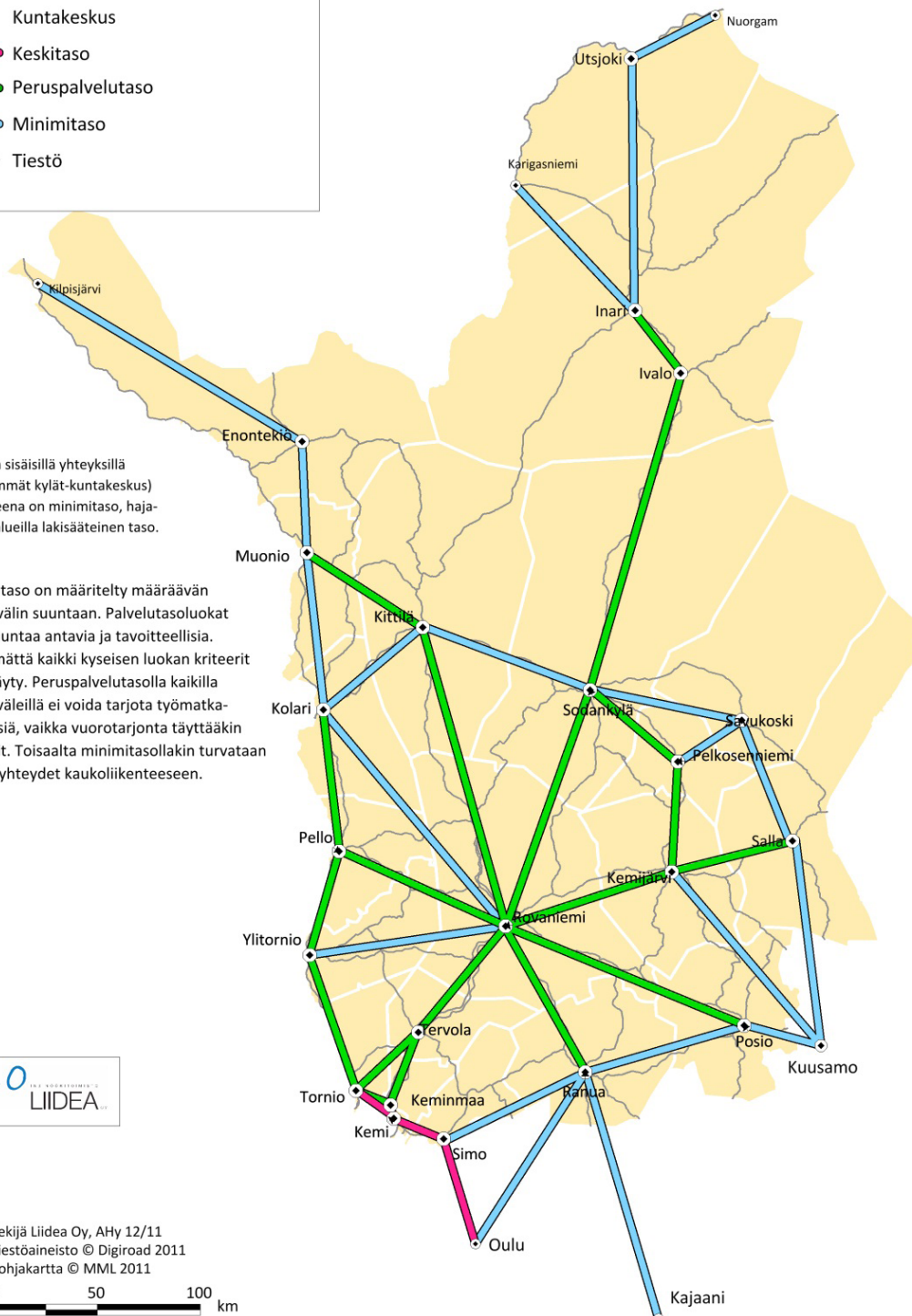
Kuntien sisäisillä yhteyksillä (tärkeimmät kylät-kuntakeskus) tavoitteena on minimitaso, haja-asutusalueilla lakisääteinen taso.

Palvelutaso on määritelty määrävän yhteysvälin suuntaan. Palvelutasoluokat ovat suuntaa antavia ja tavoitteellisia. Välttämättä kaikki kyseisen luokan kriteerit eivät täyty. Peruspalvelutasolla kaikilla yhteysväleillä ei voida tarjota työmatkayhteyksiä, vaikka vuorotarjonta täyttääkin kriteerit. Toisaalta minimitasollakin turvataan liityntäyhteydet kaukoliikenteeseen.

Tekijä Liidea Oy, AHY 12/11
Tiestöaineisto © Digiroad 2011
Pohjakartta © MML 2011

0 50 100 km

Kuva 9. Lapin joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011).

Nykyinen palvelutaso

Lapin runkoliikenneverkon palvelutaso muodostuu siirtymäajan liikennöintisopimusten mukaisesta liikenteestä, Lapin ELY-keskuksen ostamasta säännöllisestä joukkoliikenteestä sekä VR Oy:n hoitamasta raideliikenteestä. Lapin runkoliikenneverkko palvelee matkustajia eri tavoin vuodenajasta, viikonpäivästä ja vuorokauden ajasta riippuen. Runkoliikenneverkossa korostuu matkakettujen toimivuus valtakunnallisiin juna- ja lentoliikenteen yhteyksiin.

Lapin joukkoliikenteen palvelutasoa on tässä työssä tarkasteltu myös kuntien sisäisen liikenteen näkökulmasta. Rovaniemen ja Kemin kaupunkien sisäisiä yhteyksiä ei tässä palvelutason määrittelyssä tarkastella, sillä kaupungit toimivaltaisina viranomaisina vastaavat itse toimivalta-alueensa palvelutason määrittelystä.

Kuva 10. Lapin joukkoliikenneverkosto 2011 (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Kunnat 2011, Vallu-rekisteri 2011, Lapin ELY 2011).

Peruskoulu- ja opiskeluyhteydet

Opiskeluyhteyksissä on tarkasteltu erikseen peruskoululaisten yhteyksiä sekä toisen ja ylemmän asteen opiskelijoiden yhteyksiä. Peruskoululaisten yhteyksien tarkastelussa on huomioitu aamuyhteyksien osalta vuorot, jotka ovat perillä määränpäässään kello 8-9 välisenä aikana, ja iltapäivän osalta vuorot, jotka lähtevät paluumatkalle kello (13)14-15 välisenä aikana. Toisen ja ylemmän asteen opiskelijoiden opiskeluyhteyksissä on huomioitu aamuyhteydet, jotka ovat perillä määränpäässään klo 7-9 välisenä aikana, ja iltapäiväyhteydet, jotka lähtevät paluumatkalle klo 15-17 välisenä aikana.

Päivittäisten opiskeluyhteyksien osalta on tarkasteltu kunnan sisäisiä opiskeluyhteyksiä. Pelkosenniemellä ei ole lukiota, joten opiskeluyhteyksiä on tarkasteltu lähimpiin kuntiin. Pitkien etäisyyksien vuoksi päivittäisiä opiskeluyhteyksiä on tarkasteltu naapurikuntakeskuksista seutukunnan keskukseen vain Kemi-Tornio alueelle, ml. Ylitornio. Opiskeluyhteyksien määrittämisessä on otettu huomioon myös kunnan ilmoittama ostoliikenne. Rovaniemen ja Kemin kaupunkien opiskeluyhteyksiä ei ole tarkasteltu, koska kaupungit vastaavat itse palvelutason määrittelystä.

Palvelutaso viikonloppuyhteyksille on määritelty koko Lapista Rovaniemelle päätiesuunnilta, valtatie 21 suunnasta Kemi-Tornio alueelle ja Itä-Lapin kunnista Kemijärvelle. Viikonloppuyhteyksien osalta on huomioitu vuorot, jotka lähtevät perjantaina klo 14-16.30 välisenä aikana, ja vuorot, jotka saapuvat opiskelukaupunkiin sunnuntai-iltana klo 18 jälkeen tai maanantaiaamuna.

Peruskoululaisten ja opiskelijoiden aamuyhteydet

Peruskoululaisten ja opiskelijoiden aamuiset opiskeluyhteydet kuntakeskukseen tai lähimpään kuntaan ovat hyvät Kemi-Tornio alueella. Aamun opiskeluyhteyksissä on puutteita Itä-Lapin seutukunnassa lähinnä Pelkosenniemellä ja Posiolla. Pelkosenniemeltä, jossa ei ole omaa lukiota, on järjestetty opiskeluyhteys Kemijärvelle. Toinen mahdollinen opiskelupaikka pelkosenniemeläisille on Sodankylä, mutta sinne ei ole opiskeluyhteyttä joukkoliikenteellä. Pohjois-Lapin seutukunnassa opiskeluyhteyksien puutteita on etenkin Utsjoella. Myös Inarin kunnan itä- ja länsiosissa ja Sodankylän kunnan lounaisosassa on yhteyspuutteita. Sodankylän Syväjärvellä on tosin yläaste, joten peruskoululaisilla ei välttämättä ole kulkutarvetta kuntakeskukseen. Ranuan kunnassa aamuiset opiskeluyhteydet ovat hyvät, mutta kunnan pohjoisosassa on silti yhteyspuutteita. Tornionlaaksossa aamun opiskeluyhteydet ovat kattavat Pellosa. Enontekiöllä ovat Tunturi-Lapin suurimmat yhteyspuutteet. Utsjoen Karigasniemellä, Enontekiön Kilpisjärvellä ja Inarin Näätämössä on kaikissa yläasteet, joten peruskoululaisilla ei välttämättä ole kulkutarvetta kuntakeskukseen ja pitkien etäisyyksien takia opiskelijoille riittävät viikonloppuyhteydet kuntakeskuksen ja kotipaikan välillä.

Tarkastelut perustuvat Matkahuolto Oy:n aikataulutietoihin, valtakunnallisen Vallu-tietokannan tietoihin sekä kunnilta saatuihin tietoihin ja niissä voi olla puutteita. Esimerkiksi Ylitorniolta julkisten aikataulutietojen mukaan puuttuu aamun yhteys Pessalompola Ylitornion kuntakeskukseen, mutta ELY-keskuksen mukaan yhteys sisältyy Rajalinjat Oy:n siirtymäajan sopimukseen. Puuttuvat yhteydet hoidetaan nykyisin kuntien hankkimina erilliskuljetuksina. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteyksien kuntien ostamien liikenteiden osalta lähtötiedot ovat osin puutteellisia.

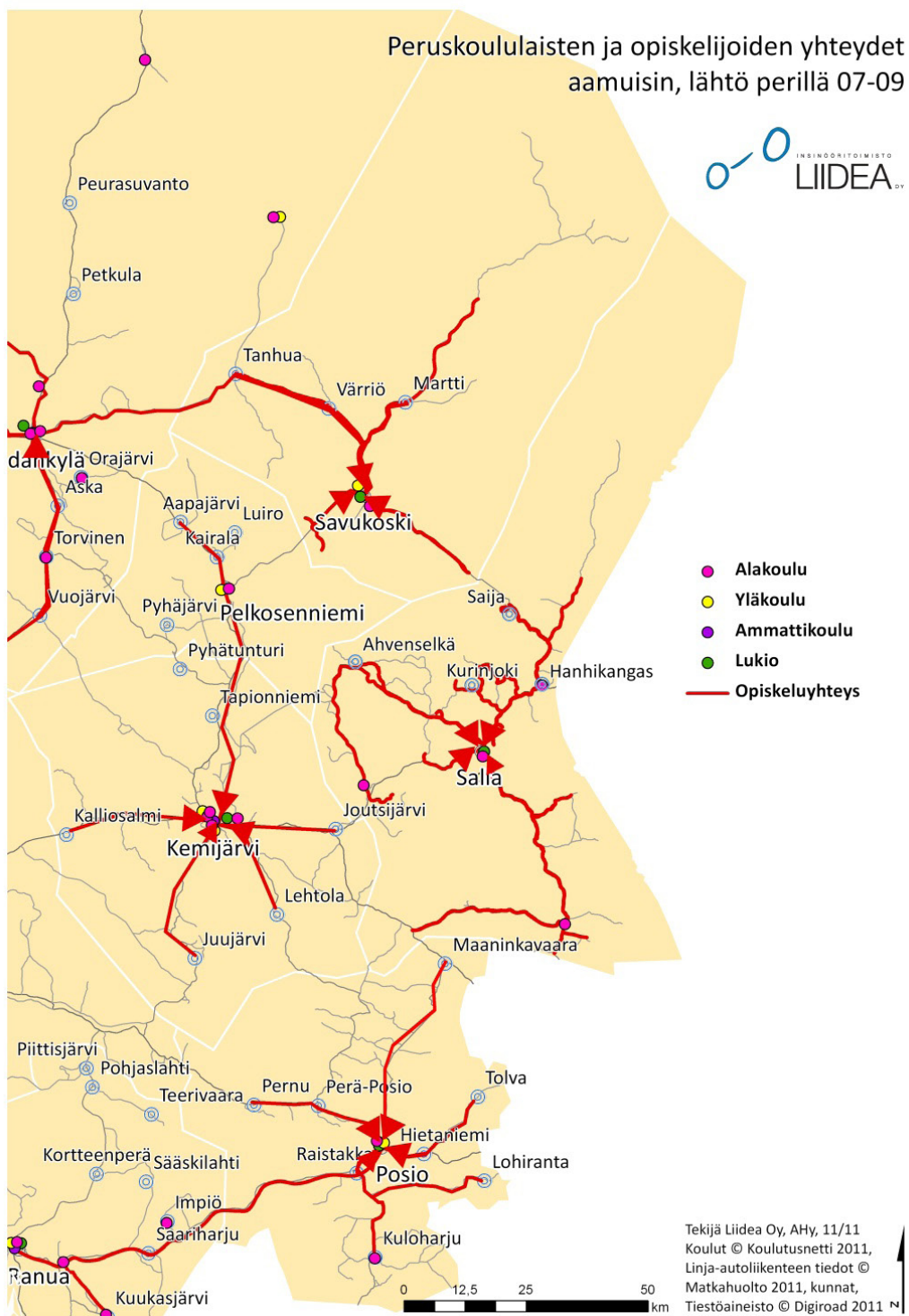
Taulukkoon 15 on koottu pääsuunnittain yhteysvälit, joilla ei ole koululaisille ja opiskelijoille soveltuvaa aamun menoyhteyttä kuntakeskukseen joukkoliikenteellä. Todennäköisesti ko. suunnilta oppilaiden määrä on vähäinen, mutta kyseiset puutteet kannattaa ottaa huomioon kuntien kuljetuksia suunniteltaessa. Kaikille avoin joukkoliikenneyhteys voi olla mahdollista järjestää myös kyseisille suunnille esimerkiksi avaamalla taksikuljetukset kaikille avoimeksi ja/tai yhdistelemällä kyseisen suunnan koulukuljetuksia kunnan kaikille avoimiin asiointi- ja palveluliikenteisiin.

Taulukko 15. Yhteyspuutteet aamun koululais- ja opiskeluyhteyksissä. Meno kuntakeskukseen.

KUNTA	Suunta, jolla yhteyspuute (ei aamun menoyhteyttä kouluun/oppilaitokseen)	Puuttuva yhteys
Enontekiö	Kilpisjärvi - Hetta – Enontekiö*	M-P Koulup
	Palojärvi – Enontekiö	M-P Koulup
Inari	Näätämö – Ivalo	M-P Koulup
Kolari	Aitamännikkö – Kolari	M-P Koulup
Pelkosenniemi	Pelkosenniemi – Sodankylä	M-P Koulup
Ranua	Piittisjärvi – Kortteenperä – Ranua	M-P Koulup
Sodankylä	Unari – Sodankylä	M-P Koulup
Utsjoki	Karigasniemi – Utsjoki	M-P Koulup
Ylitornio	Pessalompola – Kantomaanpää (Ylitornio)**	M-P Koulup

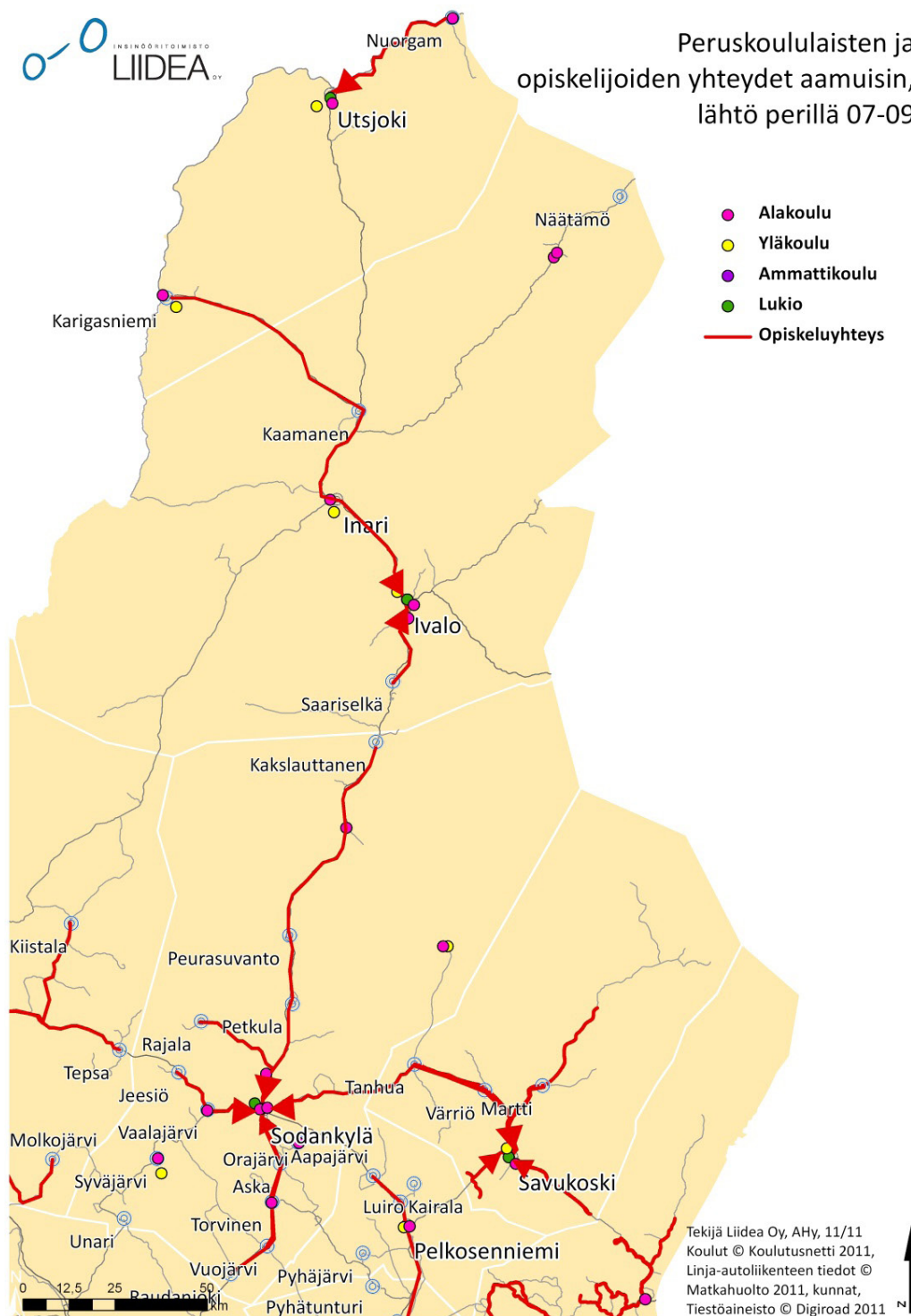
* Yhteys Karesuvanto-Hetta M-P Koulup sisältyy siirtymäajan liikennöintisopimukseen.

** Yhteys Pessalompola-Ylitornio M-P Koulup sisältyy siirtymäajan liikennöintisopimukseen.

Kuva 11. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin Itä-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin, lähtö perillä 07-09

Kuva 12. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin Pohjois-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Kuva 13. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin Pohjois-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/ Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet
aamuisin, lähtö perillä 07-09

Kuva 14. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin Tunturi-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Kuva 15. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet aamuisin Kemi-Tornion ja Ranuan alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Peruskoululaisten ja opiskelijoiden iltapäiväyhteydet

Peruskoululaisten iltapäivän paluuyhteydet kotikuntaan ovat kattavat Kemi-Tornio alueella, Tornionlaaksossa, Itä-Lapissa ja Ranualla. Pohjois-Lapissa yhteyspuutteita on etenkin Utsjoen ja Inarin kunnissa, mutta myös Sodankylässä on alueita, joita iltapäivän paluukyydit eivät tavoita. Tunturi-Lapissa yhteyspuutteita iltapäivän paluukyydeissä on Enontekiön kunnassa sekä Kolarin kunnan eteläosissa. Joidenkin Lapin kuntien peruskouluissa koulupäivä päättyy perjantaisin yhtä tai kahta tuntia aiemmin, mitä muina päivinä. Näitä paluuyhteyksiä on olemassa kunnissa.

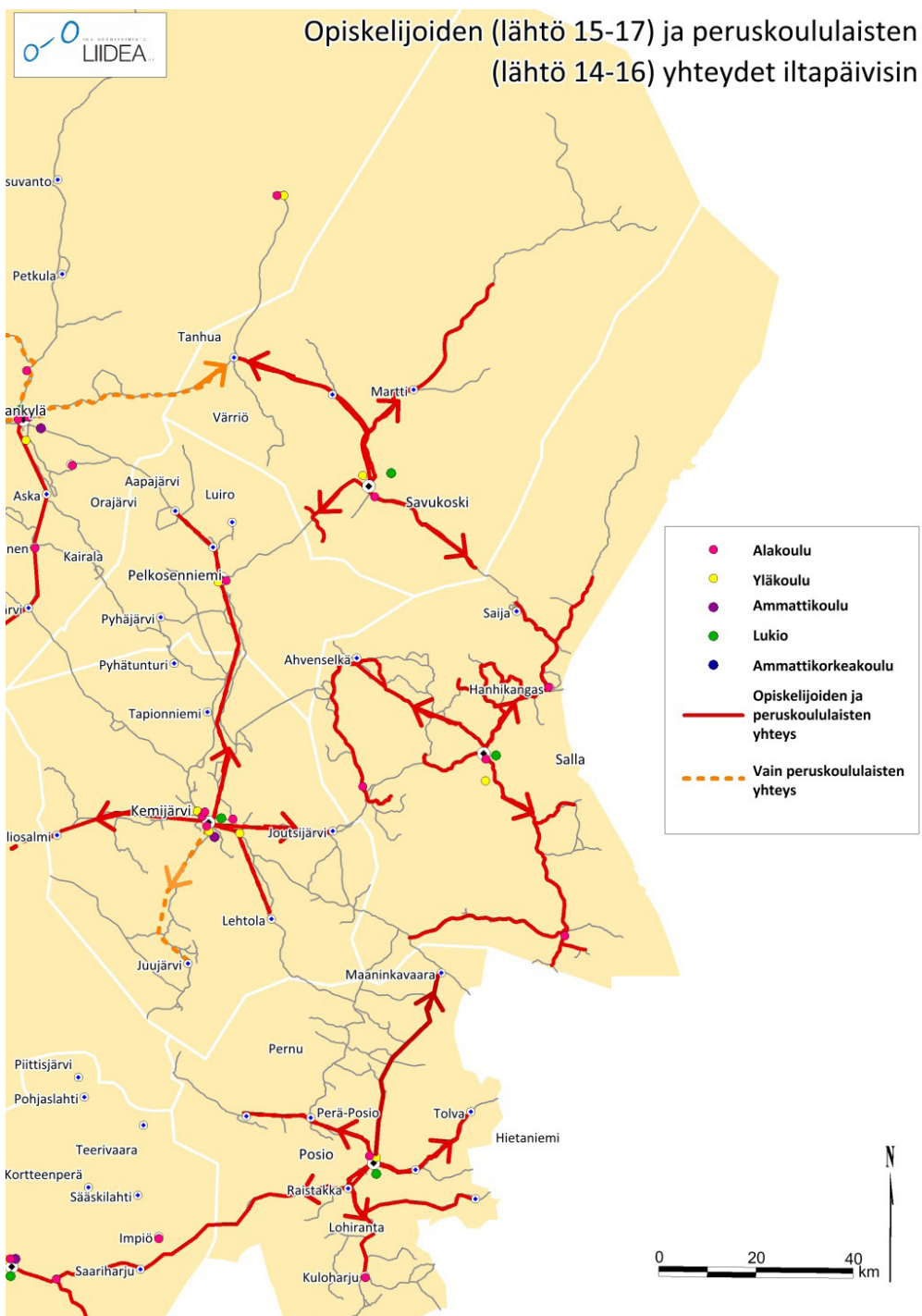
Yhteyspuutteet opiskelijoiden iltapäivän paluuyhteyksissä kotikuntaan ovat lähes vastaavat kuin peruskoululaistenkin. Tunturi-Lapissa Enontekiön kunnassa ei ole iltapäivän paluuyhteyksiä opiskelijoille, ja myös Muoniossa ja Kittilässä on yhteyspuutteita. Pohjois-Lapissa ei ole kattavia iltapäivän opiskelyyhteyksiä juuri missään. Itä-Lapissa iltapäivän yhteydet ovat kohtuullisen hyvät, vaikka lisäyhteyksiä kaivattaisiinkin Kemijärvelle ja Posiolle. Ranualla, Tornionlaaksossa sekä Kemi-Tornion alueella (kuva 14) iltapäivän opiskelyyhteydet ovat hyvät.

Taulukko 16. Yhteyspuutteet peruskoululaisten iltapäivän yhteyksissä.

KUNTA	Suunta, jolla yhteyspuute (ei iltapäivän paluuyhteyttä koulusta)	Puuttuva yhteys
Enontekiö	Hetta - Enontekiö – Kilpisjärvi* Enontekiö – Palojärvi	M-P Koulup M-P Koulup
Kolari	Kolari – Aitamännikkö	M-P Koulup
Ranua	Ranua - Piittisjärvi - Kortteenperä	M-P Koulup
Sodankylä	Sodankylä – Kaksilauttanen	M-P Koulup
Utsjoki	Utsjoki – Karigasniemi* Ivalo – Karigasniemi*	M-P Koulup M-P Koulup
Ylitornio	(Ylitornio-)Kantomaanpää - Pessalompolo**	M-P Koulup

*Paluuyhteys on (n. klo 15.00) Kilpisjärvelle ja perjantaisin Karigasniemelle

**Yhteys Pessalompolo-Ylitornio M-P Koulup sisältyy siirtymäajan liikennöintisopimuksiin.

Kuva 16. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet iltapäivisin Itä-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

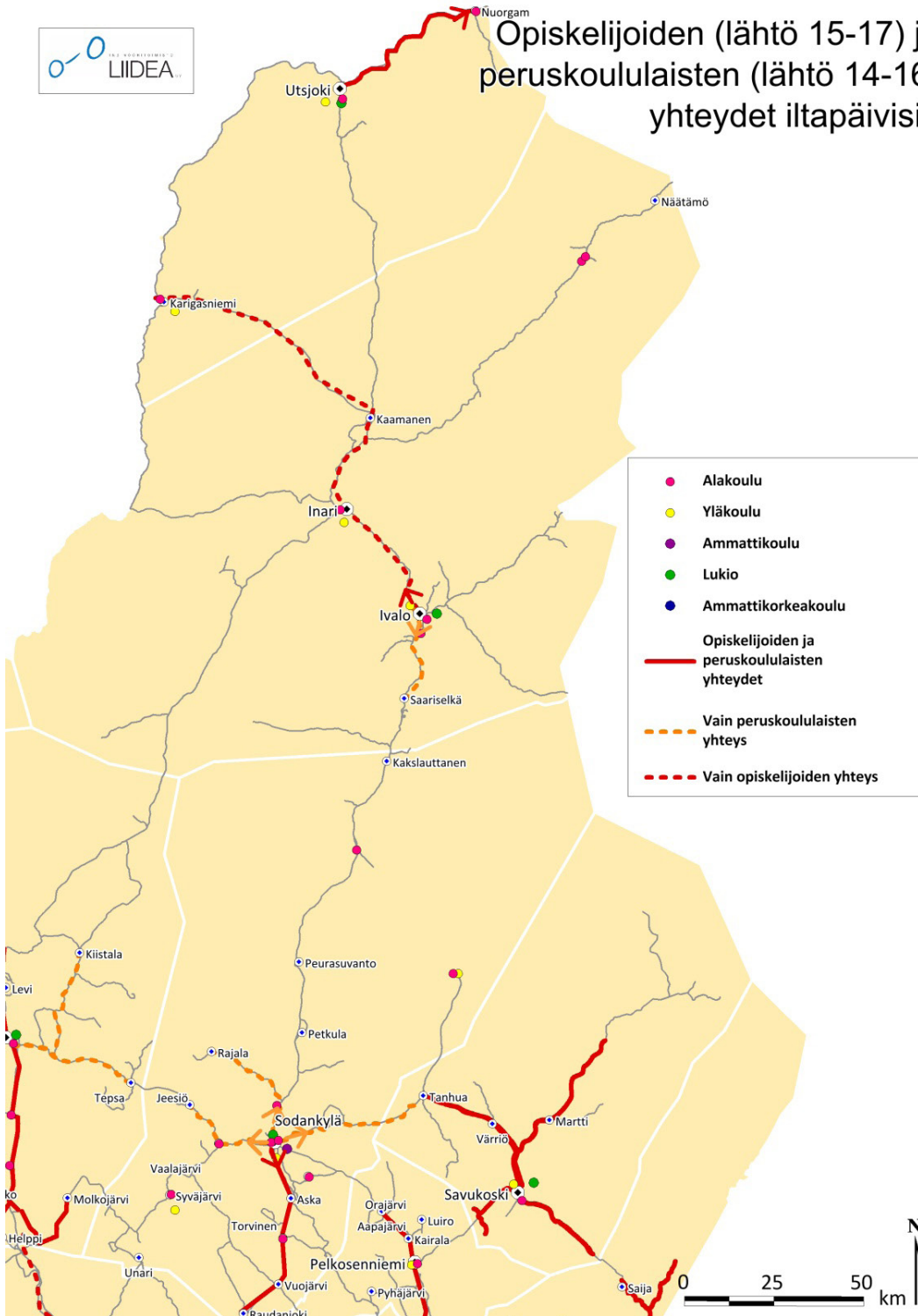
Taulukko 17. Yhteyspuutteet opiskelijoiden iltapäiväyhteyksissä.

KUNTA	Suunta, jolla yhteyspuute (ei iltapäivän paluuyhteyttä oppilaitokseen)	Puuttuva yhteys
Enontekiö	Enontekiö – Kilpisjärvi* Enontekiö – Palojärvi	M-P Koulup M-P Koulup
Kolari	Kolari – Aitamännikkö	M-P Koulup
Pelkosenniemi	Sodankylä - Pelkosenniemi	M-P Koulup
Ranua	Ranua - Kortteenperä - Piittisjärvi	M-P Koulup
Utsjoki	Utsjoki – Karigasniemi*	M-P Koulup
Ylitornio	(Ylitornio-)Kantomaanpää - Pessalompola**	M-P Koulup

*Paluuyhteys on (n. klo 15.00) Kilpisjärvelle ja perjantaisin Karigasniemelle

**Yhteys Pessalompola-Ylitornio M-P Koulup sisältyy siirtymäajan liikennöintisopimuksiin.

Opiskelijoiden (lähtö 15-17) ja peruskoululaisten (lähtö 14-16) yhteydet iltapäivisin

Kuva 17. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet iltapäivisin Pohjois-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/ Digiroad 2011, Koulutus-netti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Opiskelijoiden (lähtö 15-17) ja peruskoululaisten (lähtö 14-16) yhteydet iltapäivisin

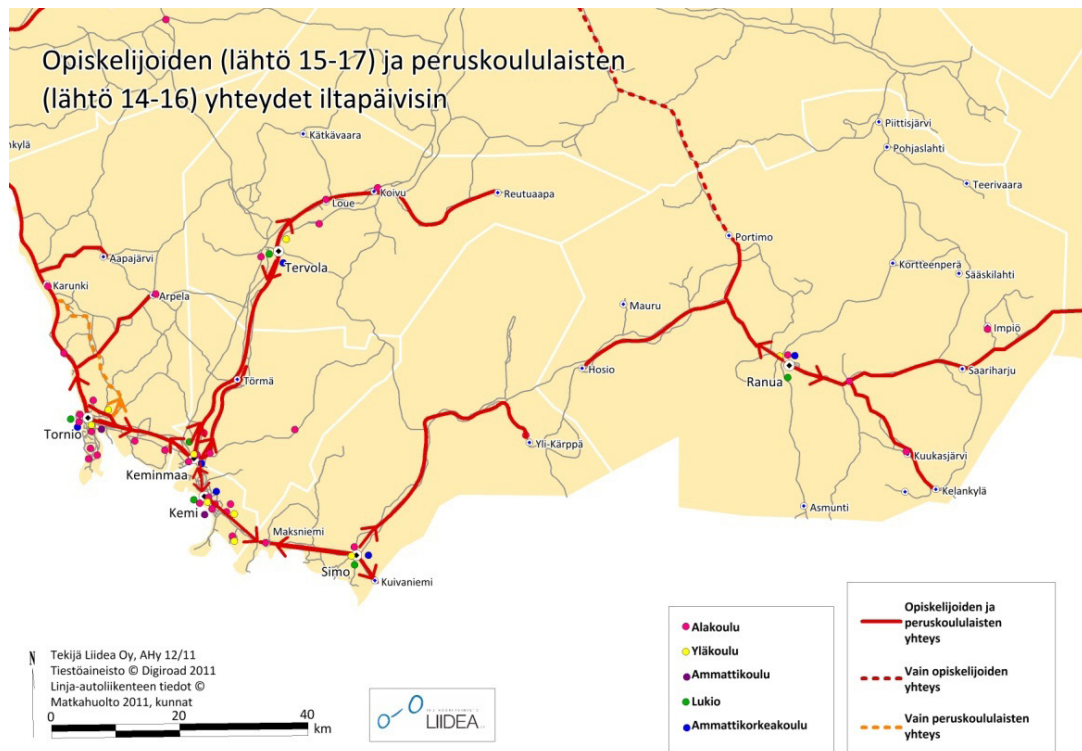

Kuva 18. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet iltapäivisin Tornionlaakson alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevi-rasto/Digiroad 2011, Koulutus-netti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Opiskelijoiden (lähtö 15-17) ja peruskoululaisten (lähtö 14-16) yhteydet iltapäivisin

Kuva 19. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet iltapäivisin Tunturi-Lapin alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevi-rasto/Digiroad 2011, Koulutusnetti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

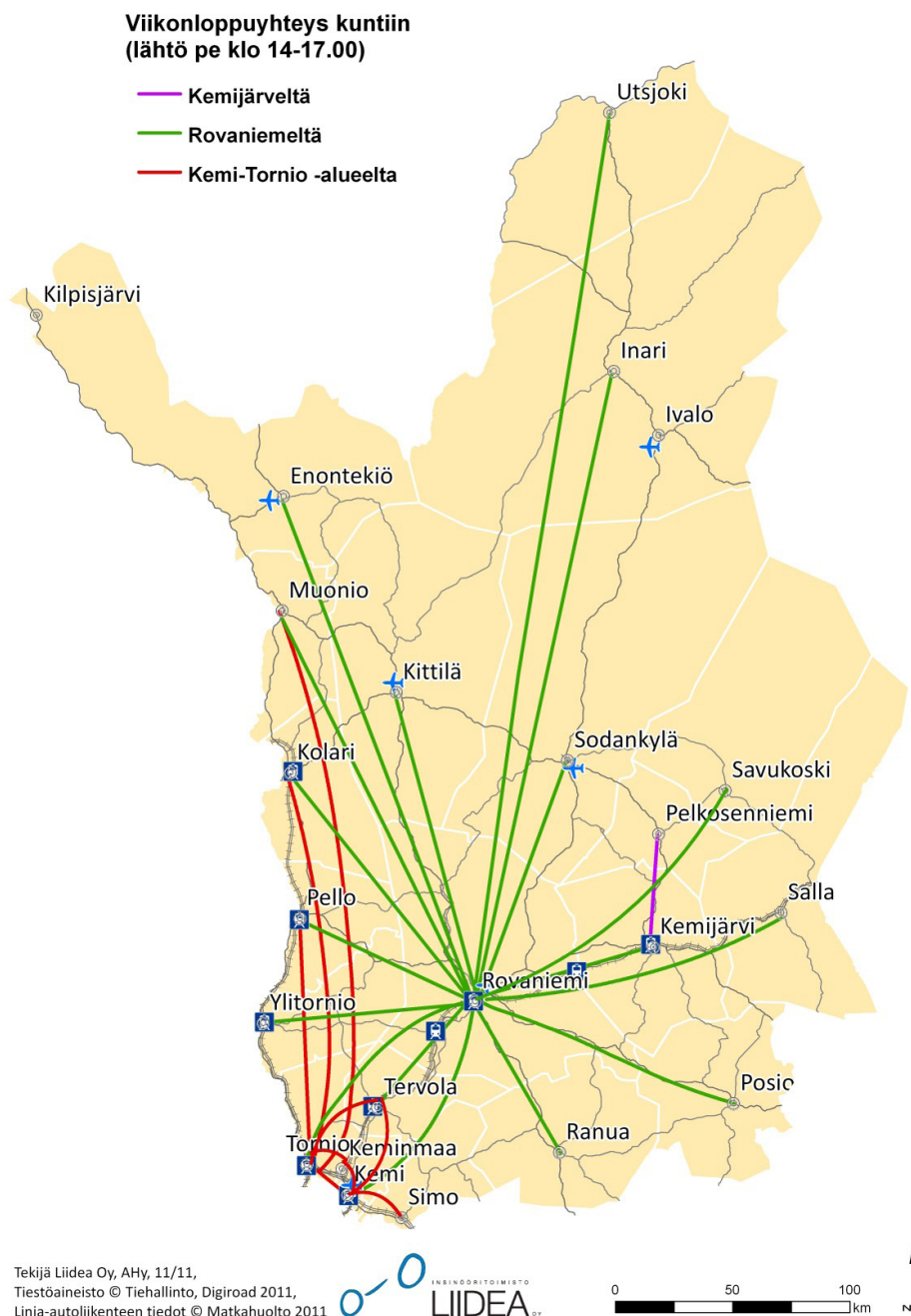

Kuva 20. Peruskoululaisten ja opiskelijoiden yhteydet iltapäivisin Kemi-Tornion ja Ranuan alueella (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Koulutus-netti 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

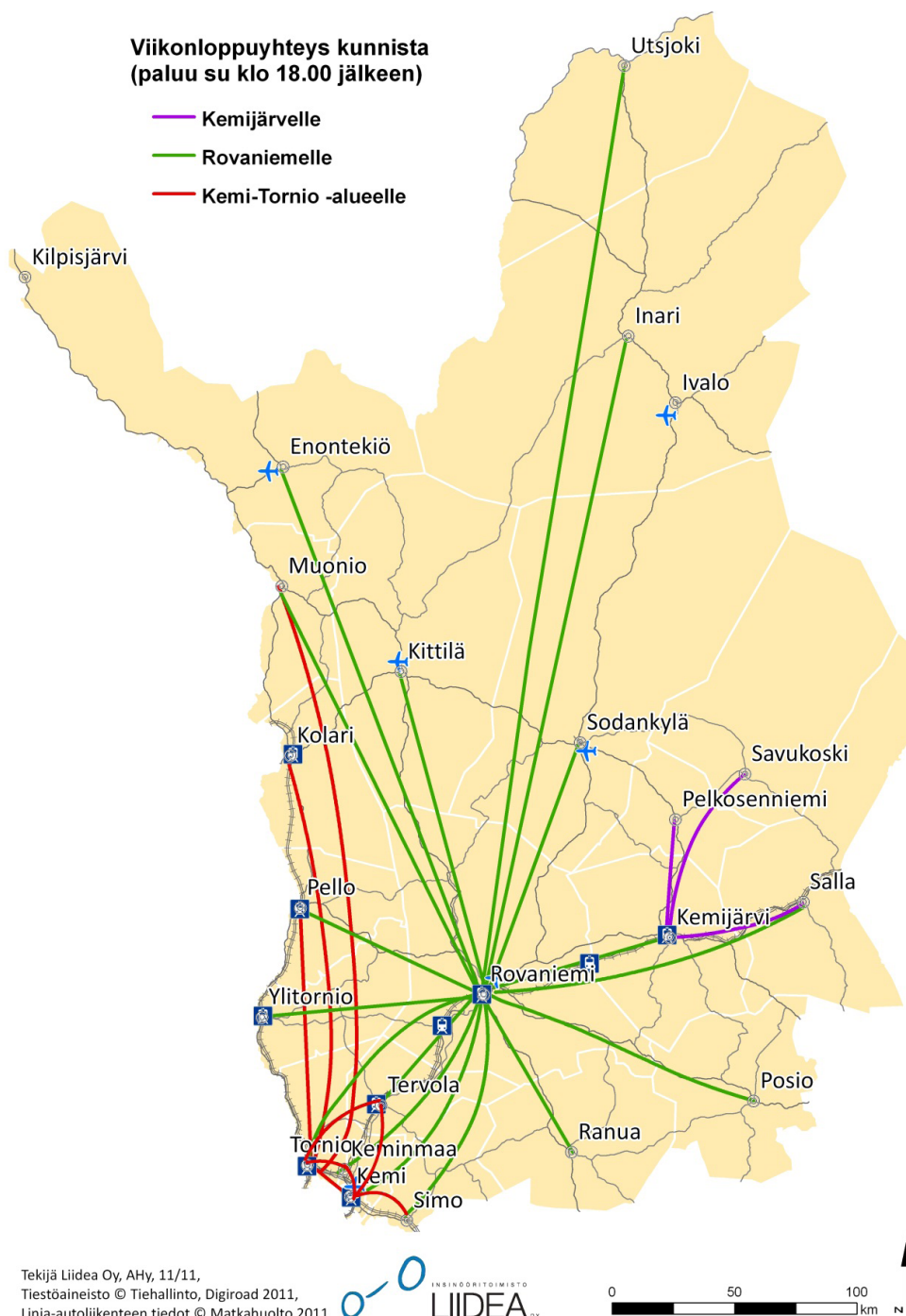
Viikonloppuyhteydet

Viikonloppuyhteydet kuntakeskuksiin toimivat hyvin Kemijärveä lukuun ottamatta. Lähtö perjantaina klo 14.00–17.00 Kemijärveltä onnistuu vain Pelkosenniemelle, tosin jo klo 13.00 jälkeen myös Sallaan ja Savukoskelle. Paluuyhteys sunnuntaina klo 18.00 jälkeen takaisin Kemijärvelle onnistuu myös Sallasta ja Savukoskelta ja Pelkosenniemeltä. Kemi-Tornio alueen viikonloppuyhteydet ovat varsin kattavat (kuva 17).

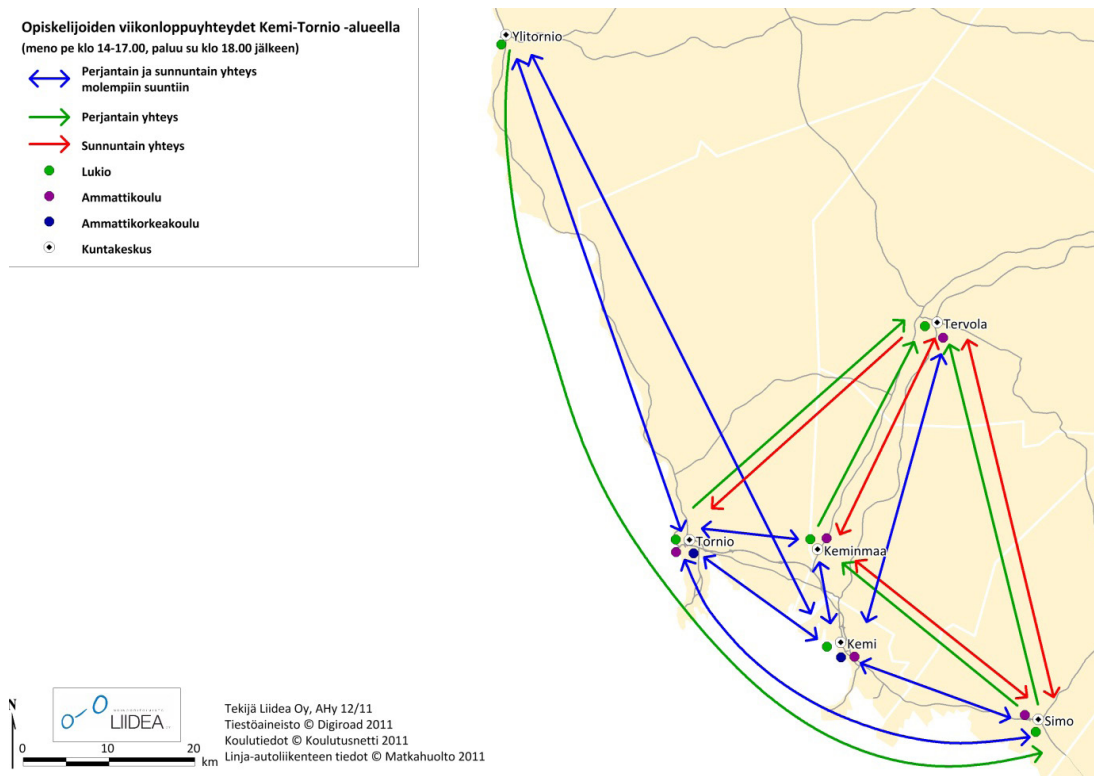
Taulukkoon 18 on koottu yhteyspuutteet muualla kuin kotipaikkakunnalla opiskelevia opiskelijoita palvelevissa viikonloppuyhteyksissä (meno kotipaikkakunnalle pe illalla, paluu opiskelupaikkakunnalle sunnuntaina klo 18 jälkeen). Yhteyksistä sulkuihin on merkitty ne yhteyspuutteet, joilla ei oleteta olevan merkittävää kysyntää yksinomaan opiskeluyhteytenä.

Kuva 21. Perjantain viikonloppuyhteys kuntiin (Karttakeskus Oy 2012, Matkahuolto 2011).

Kuva 22. Sunnuntain viikonloppuyhteys opiskelukaupunkiin (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011).

Kuva 23. Opiskelijoiden viikonloppuyhteydet Kemi-Tornio alueella (Karttakeskus Oy 2012, Matkahuolto 2011, Koulutusnetti 2011).

Taulukko 18. Yhteyspuutteet viikonlopun opiskeluyhteyksissä.

OPISKELUKAUPUNKI	YHTEYSVÄLI	
	Perjantai meno klo 14–17	Sunnuntai paluu klo 18 jälkeen
Kemijärvi	(Kemijärvi – Savukoski, on yhteys M-P 18.20 Kemijärvi – Savukoski) (Kemijärvi – Salla, on yhteys M-P 17.15 Kemijärvi – Salla)	
Kemi-Tornio alue	(Keminmaa – Simo) (Simo – Ylitornio) (Tervola – Simo) Tervola – Keminmaa Tervola – Tornio	(Simo – Ylitornio) (Ylitornio – Simo) Tornio – Tervola (on yhteys SS+ klo 17.00 Tornio – Tervola – Rovaniemi)
Rovaniemi	(Rovaniemi – Simo, on vaihdollinen yhteys Kemin kautta)	Kolari – Rovaniemi

Työssäkäyntiyhteydet

Palvelutasotavoitteet täyttävän työssäkäyntiyhteyden kriteerinä on ympärivuotinen menoyhteys, joka on perillä ennen kahdeksaa (klo 6-8) ja ympärivuotinen paluuyhteys työpäivän päätyttyä (lähtö klo 15–17). Työmatkayhteyksissä on tarkasteltu erityisesti kuntien sisäisiä yhteyksiä. Lapin pitkien etäisyyksien vuoksi kuntakeskusten välistä työssäkäyntiä on lähinnä vain Kemi-Tornio alueella. Kuntakeskusten väliset työssäkäyntiyhteydet on tarkistettu myös niistä kunnista, joiden välinen etäisyys on enintään 100–150 kilometriä ja joista pendelöijä on samalta suunnalta lähes tai noin 100. Rovaniemen ja Kemin kaupunkien sisäisiä työssäkäyntiyhteyksiä ei ole tarkasteltu, koska kaupungit vastaavat itse palvelutason määrittelystä.

Työssäkäyntiyhteydet ovat hyvät Ranualla ja Kemi-Tornio alueella. Pohjois-Lapissa ei ole työssäkäyntiyhteyksiä. Tunturi-Lapissa työssäkäyntiyhteydet puuttuvat Enontekiöltä ja suuresta osasta seutukunnan muita kuntia. Torniolaaksossa ja Itä-Lapissa työssäkäyntiyhteyksien puutteita on laajasti molempien seutukuntien alueilla. Paluuyhteys puuttuu kokonaan Sallan kunnasta. Jokaisessa seutukunnassa on yhteyspuutteita kuntien sivukyliltä kuntakeskukseen.

Kuva 24. Työssäkäyntiyhteydet aamuisin. Rovaniemen kaupunki vastaa toimivalta-alueensa palvelutason määrittelystä (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011).

Tekijä Liidea Oy, AHy, 11/11,
Linja-autoliikenteen tiedot ©
Matkahuolto 2011, kunnat,
Tiestöaineisto © Tiehallinto, Digiroad 2011

Kuva 25. Työssäkäyntiyhteydet iltapäivisin. Rovaniemen kaupunki vastaa toimivalta-alueensa palvelutason määrittelystä (Kartta-keskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011).

Taulukko 19. Yhteyspuutteet työssäkäyntiyhteyksissä.

KUNTA	Suunta/väli, jolla yhteyspuute (meno-paluu ellei toisin mainittu)	Pendelöijien määrä	Puuttuva joukkoliikenneyhteys
Enontekiö	kaikki suunnat		M-P
Inari	kaikki suunnat		M-P
Kemijärvi	Kemijärvi – Rovaniemi (on yhteys M-P+, joka perillä 6.35) kunnan pohjois- ja eteläosat	159	M-P aamu M-P
Kittilä	Kittilä – Rovaniemi (etäisyys noin 150 km) kunnan pohjoisosat	123	M-P aamu M-P aamu
Kolari	kunnan eteläosat		M-P
Muonio	kunnan itäosat		M-P
Pelkosenniemi	kunnan itä- ja länsiosat		M-P
Pello	kunnan pohjois- ja eteläosat		M-P
Posio	kunnan pohjoisosat		M-P
Ranua	kunnan pohjois- ja eteläosat		M-P
Salla	kaikki suunnat		M-P
Savukoski	kunnan itä- ja eteläosat		M-P
Sodankylä	Sodankylä - Rovaniemi (etäisyys noin 130 km) kunnan itä- ja länsiosat Sodankylä - Kakslauttanen	137	M-P aamu M-P M-P iltap.
Tervola	Tervola - Rovaniemi	109	M-P (junalla on paluuyhteys)
Tornio	kunnan pohjoisosat		M-P
Utsjoki	kaikki suunnat		M-P
Ylitornio	kunnan itäosat		M-P

Asiointiyhteydet

Asiointiyhteyksille asetetut palvelutasotavoitteet koskevat kuntakeskuksista keskuskaupunkeihin, Rovaniemelle, Kemi-Tornio alueelle ja/tai Kemijärvelle, suuntautuvia suoria asiointiyhteyksiä, sekä kuntien sisäisiä asiointiyhteyksiä kunta- tai palvelukeskukseen. Rovaniemen ja Kemin kaupunkien sisäisiä asiointiyhteyksiä ei ole tarkasteltu, sillä kaupungit toimivaltaisina viranomaisina vastaavat itse toimivalta-alueensa palvelutason määrittelystä.

Perilläoloajan tulisi olla Lapissa 2–4 tuntia kauppohen ja virastohen aukioloaikoina (klo 9-16). Pitkien etäisyyksien vuoksi Lapissa asiointiyhteyksiä ei ole mahdollista järjestää kaikkien naapurikuntakeskusten välillä. Asiointiyhteydet pyritään hoitamaan sellaisilla liikenneyhteyksillä, jotka palvelevat samalla mahdollisimman montaa liikennetarvetta. Asiointiliikenteen yhteydet on selvitetty Matkahuollosta ja kunnista.

Suorat asiointiyhteydet arkisin kuntakeskuksista Lapin keskuskaupunkeihin

Pitkän etäisyyden vuoksi Utsjoelta ei ole päivittäisiä suoria asiointiyhteyksiä Lapin keskuskaupunkeihin. Muista kunnista on ainakin lähimpään Lapin keskuskaupunkiin asiointiyhteys arkipäivisin, tosin aina eivät täysin palvelutasotavoitteiden mukaisina.

Kuva 26. Asiointiyhteydet arkisin kuntakeskuksista keskuskaupunkeihin (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011).

Taulukko 20. Palvelutasotavoitteiden mukaiset suorat asiointiyhteydet arkisin kuntakeskuksista keskuskaupunkeihin (Matkahuolto 2011).

KUNTA	Edestakainen asiointiyhteys Rovaniemelle arkisin	Edestakainen asiointiyhteys Kemiin/Tornioon arkisin	Edestakainen asiointiyhteys Kemijärvelle arkisin
Enontekiö	on (perilläoloaika yli 4h)	ei	ei
Inari	on	ei	ei
Kemi	on	on	ei
Kemijärvi	on	ei	on
Keminmaa	vaihdollinen yhteys Kemin kautta (paluu klo 16 jälkeen)	on	ei
Kittilä	on	ei	ei
Kolari	on (perilläoloaika yli 4h, lähtö perillä ennen klo 09.00)	ei	ei
Muonio	on (perilläoloaika yli 4h)	ei	ei
Pelkosenniemi	on	ei	on
Pello	on (perilläoloaika yli 4h, lähtö perillä ennen klo 09.00)	on	ei
Posio	on	ei	ei
Ranua	on	ei	ei
Rovaniemi	on	on, lähtö perillä ennen klo 09.00	on
Salla	vaihdollinen yhteys Kemijärven kautta	ei	on
Savukoski	on (perilläoloaika yli 4h)	ei	vaihdollinen yhteys Pelkosenniemen kautta
Simo	ei	on	ei
Sodankylä	on	ei	on
Tervola	on	on	ei
Tornio	ei	on	ei
Utsjoki	vain To, P (perilläoloaika yli 4h, paluu klo 17 jälkeen)	ei	ei
Ylitornio	on	on	ei

Kuntien sisäiset asiointiyhteydet kuntakeskukseen

Vain Tornion, Ylitornion ja Kemijärven kuntien edustajat kertoivat antamissaan lähtötiedoissa, että kuntien alueella toteutuu asiointiliikenteen minitaso (2krt /vko) kunta- tai palvelukeskukseen. Muissa kunnissa asiointiliikenteen minimitaso ei toteudu tai kunnan edustaja ei ole sitä kommentoinut. Matkahuollon (2011) mukaan asiointiyhteyksiä löytyy kuitenkin suhteellisen kattavasti ympäri Lappia, lukuun ottamatta Enontekiötä, Utsjokea, Posiota ja Tervola. Kuntien näkemykset asiointiyhteyksien palvelutason toteutumisesta löytyvät myös liitteestä 2.

Taulukko 21. Kunnat, joissa puutteita asiointiyhteyksissä.

KUNTA	Kunnan näkemys asiointiyhteyksien toteutumisesta	Kunnan esittämä reitti, jolla yhteyspuute	Yhteydet Matkahuollon (2011) aikataulun mukaan
Inari	Ei toteudu	-	Hyvät yhteydet
Kemijärvi	Toteutuu	Yhteyspuute Kemijärvi – Luosto Pyhän kautta	Ei yhteyksiä kunnan eteläosasta
Kittilä	Ei toteudu	-	Ei yhteyksiä kunnan pohjoisosista
Kolari	Ei toteudu	Yhteyspuutteita syrjäkyliltä	Ei yhteyksiä syrjäkyliltä
Pello	Ei toteudu	Parillisille viikoille yhteys Lampsijärvi – Pello. Harkinnassa vuorojen lisääminen Rattosjärven ja Ratasjärven reiteille	Kohtuullisen hyvät yhteydet
Posio	Ei toteudu	Tavoitteena ylläpitää asiointiyhteyksien minimitaso	Huonot yhteydet
Ranua	Ei toteudu	Asiointiyhteydet eivät toteudu kouluaikoina	Hyvät yhteydet
Salla	Ei toteudu	Palveluliikennettä tarvitaan lisää. Matkailuliikenteessä yhteyspuutteita	Hyvät yhteydet
Savukoski	Ei toteudu	Tarve uusille yhteyksille	Ei yhteyksiä itäosista kuntaa

Reitit, joilla kulkee vähintään kaksi kertaa viikossa vuoroja, jotka mahdollistavat asiointimatkat kylästä kunta-/palvelukeskuksiin arkisin virastojen aukioloaikana

Tekijä Liidea Oy, AHy, 11/11,
Linja-autoliikenteen tiedot ©
Matkahuolto 2011, kunnat,
Tiestöaineisto © Tiehallinto, Digiroad 2011

LIIDEA

0 50 100 km

N

Kuva 27. Asiointiyhteydet lähimpään kunta- tai palvelukeskukseen minimitason vaatimusten mukaisesti. Rovaniemen kaupunki vastaa toimivalta-alueensa palvelutason määrittelystä. (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011, Kunnat 2011).

Joukkoliikenteen saavutettavuus

Koko Lapin alueella noin 90 % asukkaista asuu enintään kävelyetäisyydellä (800 metriä) tai pyöräilyetäisyydellä (1 200 metriä) sellaisilta joukkoliikenteen reiteiltä, jotka liikennöivät talviarkipäivinä vähintään kaksi kertaa viikossa. Erot väestömäärissä kävely- ja pyöräilyvyöhykkeillä ovat pieniä, koska Lapissa väestö on pääsääntöisesti sijoittunut päätiereittien varteen.

Kunnittain tarkasteltuna paras joukkoliikenteen saavutettavuus on Kemijärvellä, Keminmaassa ja Ylitorniol- la. Näissä kunnissa noin 95 % väestöstä on joukkoliikenne saavutettavissa kävelen tai polkupyörällä. Hyvän joukkoliikenteen saavutettavuuden kunnat omaavat hyvät liikenneyhteydet lähes joka ilmansuuntaan ja kunnista on helppo päästä liikkumaan lähikuntiin. Heikoin joukkoliikenteen saavutettavuus on Posiolla ja Utsjoella, joissa molemmissa alle 80 % väestöstä asuu kävely- tai pyöräilyetäisyydellä joukkoliikennereiteistä. Utsjoella joukko- liikenteen reitit kulkevat lähes poikkeuksetta Inarin suuntaan jättäen Karigasniemen ja Utsjoen kuntakeskuksen välillä asuvat huomiotta. Posiolla asutus on levinnyt Lapille epätavallisesti kauemmas päätiereiteistä, minkä vuoksi joukkoliikenne ei ole hyvin saavutettavissa (ks. liite 3). Kaikki kuntien itse järjestämä liikenne ei välttämät- tä ole ollut tiedossa tarkastelua tehtäessä.

Taulukko 22. Joukkoliikenteen saavutettavuus kunnittain (Tilastokeskus, Ruututietokanta 2011)-

KUNTA	Väestömäärä kävelyetäisyydellä (800m), (% osuus väestöstä)	Väestömäärä pyöräilyetäisyydellä (1200m), (% osuus väestöstä)
Enontekiö	1 600 (86 %)	1 620 (87 %)
Inari	5 500 (82 %)	5 630 (84 %)
Kemijärvi	8 040 (96 %)	8 090 (96 %)
Keminmaa	8 850 (98 %)	8 850 (98 %)
Kittilä	5 320 (86 %)	5 490 (89 %)
Kolari	3 350 (88 %)	3 390 (89 %)
Muonio	2 030 (84 %)	2 100 (87 %)
Pelkosenniemi	920 (88 %)	930 (89 %)
Pello	3 400 (86 %)	3 420 (86 %)
Posio	2 740 (70 %)	2 790 (71 %)
Ranua	3 430 (79 %)	3 3480 (80 %)
Salla	3 820 (91 %)	3 860 (92 %)
Savukoski	1 040 (89 %)	1 050 (90 %)
Simo	3 110 (90 %)	3 220 (93 %)
Sodankylä	7 490 (86 %)	7 570 (87 %)
Tervola	3 070 (88 %)	3 090 (88 %)
Tornio	21 950 (97 %)	22 060 (98 %)
Utsjoki	930 (74 %)	970 (77 %)
Ylitornio	4 400 (93 %)	4 490 (95 %)
LAPPI	160 060 (88 %)	164 570 (90 %)

Matkailuliikenteen liityntäyhteydet

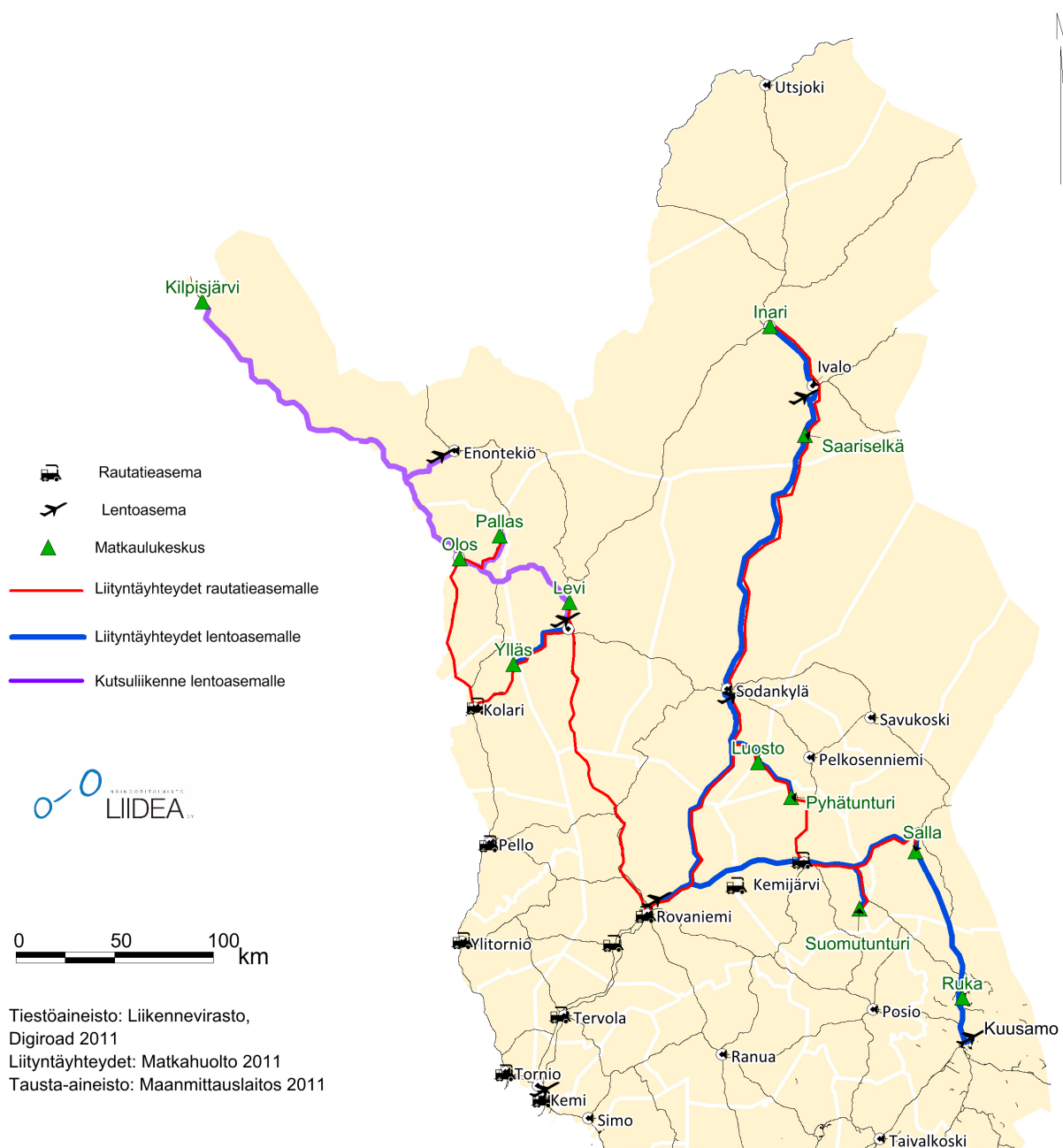
Seuraavassa on tarkasteltu matkailuliikenteen liityntäyhteyksiä Lapin merkittävimpien matkailukeskusten osalta.

Liityntäyhteydet rautatieliikenteeseen ovat matkailukeskuksista pääasiassa hyvät. Kemijärvellä kulkee vain yksi raideliikenteen yhteys suuntaansa, joten vaatimusta vähintään kahdesta liityntäyhteydestä ei Itä-Lapissa voida toteuttaa pelkästään em. junavuoroihin perustuen. Liityntäyhteydet Kemijärven asemalta (juna saapuu Kemijärvellä klo 9:50 ja lähtee klo 19:00) läheisiin matkailukeskuksiin Pyhätunturille, Suomotunturille ja Sallaan ovat toimivat (alle 30 min vaihto aika). Kemijärven asemalta ei ole liityntäyhteyttä Luostolle ja Rukalle. Luostolle ja Pyhätunturille on hyvät liityntäyhteydet Rovaniemen lento- ja rautatieasemilta.

Länsi-Lapin tunturikeskuksista Leviltä ja Ylläkseltä järjestetään palvelutasotavoitteet täyttävät liityntäyhtey- det kaikille Kolarin asemalta lähteville/saapuville junille sekä arkisin että viikonloppuisin. Olokselta ja Pallakselta liityntäyhteydet raideliikenteeseen ovat hieman heikommat eikä yhteyksiä pystytä järjestämään kaikille yöjunille.

Useilla alueilla liityntäyhteydet järjestetään kaikille kotimaan reittilennoille lentoaikataulujen mukaisesti. Parhaat liityntäyhteydet lentoliikenteeseen ovat Leviltä. Bussiliikennettä järjestetään Kittilän lentoasemalta Leville jokaisen Finnairin ja Blue1:n lennon jälkeen ympäri vuoden. Ylläkseltä ja Äkäslompolosta on yhteydet kaikille kotimaan reittilennoille (Kittilän lentoasema), mutta osan vuodesta yhteydet toimivat kutsuliikenteenä. Myös Oloksen ja Pallaksen tunturikeskuksista järjestetään kutsuliikenteenä yhteydet kaikille kotimaan reittilennoille (Kittilän lentoasema). Sallasta on yhteydet kaikille kotimaan reittilennoille Kuusamon lentoasemalle. Sallasta ja Suomutunturilta Rovaniemen lentoasemalle asetettu vaatimus kahdesta liityntäyhteydestä ei toteudu täydellisesti. Sallasta on arkisin kaksi edestakaista yhteyttä Rovaniemen lentoasemalle, mutta puutteena on viikonloppuyhteyksien puuttuminen. Suomutunturilta on Rovaniemen lentoasemalle päivittäin yksi edestakainen vuoro.

Rovaniemen lentoasemalta on bussiyhteyksiä Saariselälle, Luostolle, Pyhätunturille ja Sallaan. Kilpisjärven ja Kittilän lentoaseman välillä on lentokenttäkuljetus kutsuliikenteenä kahtena päivänä viikossa. Utsjoen ja Ivalon lentoaseman välinen kutsuliikenne lopetettiin vuodenvaihteessa 2010/2011.

Kuva 28. Liityntäyhteydet matkailukeskuksista raide- ja lentoliikenteeseen. (Karttakeskus Oy 2012, Liikennevirasto/Digiroad 2011, Matkahuolto 2011).

Lapin joukkoliikenteen runkoverkko -selvityksen yhteydessä suoritettiin kysely, jolla kartoitettiin matkailuelinkeinon liityntäyhteystarpeita. Kysely lähetettiin yhdelletoista Lapin ja Kuusamon matkailun alueorganisaatiolle. Vastaukset saatiin viideltä taholta (Pohjois-Lapin Matkailu Oy, Matkalle Sallaan ry, Meri-Lapin Matkailuyhdistys ry, Suomen Matkailuyhdistys ry, Ruka-Kuusamo Matkailuyhdistys ry). Kyselyn vastausten perusteella matkailuorganisaatioiden valmiudet liityntäyhteysien taloudelliseen tukemiseen ovat olemattomat tai niukat. Sen sijaan organisaatiot ovat erittäin halukkaita yhteistyöhön markkinoinnin ja tiedottamisen osalta, ja muutamat organisaatiot ovat linkittäneet julkisen liikenteen aikatauluja nettisivuilleen sekä julkaissut tietoa kulkuyhteyksistä markkinointimateriaalissaan. Kyselyvastausten mukaan yritykset voisivat olla valmiita paketoimaan matkatuotteita, joihin sisältyvät kuljetukset julkisilla liikennevälineillä. Toimivamman liityntäliikenteen saaminen alueille myös parantaisi matkatoimistojen mahdollisuuksia myydä asiakkaille tällaisia matkapaketteja. Myös matkailukeskusten asiakkaiden ohjaaminen aktiivisesti liityntäyhteysien käyttöön nousee kyselyn vastauksista esille.

Liikennepalveluista tiedottaminen

Joukkoliikennetiedottaminen on Lapissa kuten muuallakin valtakunnassa melko hajanaista. Internetissä toimiva valtakunnallinen Matka.fi-palvelu pyrkii yhdistelemään eri joukkoliikennemuodoista matkaketjuja, mutta vielä tällä hetkellä sen tiedot liikenteen reiteistä ja aikatauluista ovat puutteelliset. Linja-autoliikenteen aikataulutietoja ylläpitää Oy Matkahuolto Ab, jonka lisäksi liikennöitsijät tiedottavat itse omista liikenteistään. Junaliikenteen tiedottamisesta vastaa VR Yhtymä Oy ja lentoliikenteestä kukin lentoyhtiö oman tarjontansa osalta. Rovaniemen matkapalvelukeskuksella on ajantasaiset joukkoliikenteen aikataulut käytössään, mutta matkapalvelukeskus palvelee vain tiettyjä asiakasryhmiä.

Kuntien oma tiedottaminen alueensa joukkoliikenteestä tapahtuu pääasiassa kuntien Internet-sivuilla, paikallislehdessä tai erilaisissa kuntatiedotteissa. Inarissa joukkoliikenteestä tiedottaminen tapahtuu kirjeitse Inarin ja Ivalon Matkahuoltojen ilmoitustauluille sekä kylissä oleville kunnan ilmoitustauluille. Lisäksi joukkoliikenteestä tiedotetaan kunnan nettisivuilla. Kemijärven kotisivuilla on materiaalia joukkoliikennepalveluista, jonka lisäksi paikallisliikenteen ja palveluliikenteen aikataulut julkaistaan kaksi kertaa vuodessa joka talouteen jaettavaissa paikallislehdissä. Esitteitä on viety myös virastoihin, laitoksiin ja muihin julkisiin paikkoihin. Keminmaassa joukkoliikenteestä tiedottamisen ilmoituskanavana toimivat kunnan nettisivut ja lehti-ilmoitukset. Kolarin kunta tiedottaa joukkoliikenteestä paikallislehdessä, kuntatiedotteessa ja kunnan nettisivuilla. Pellon kunta ilmoittaa asiointiliikenteestä vähintään kerran vuodessa kunnan ilmoituslehdessä. Lisäksi ympäryskyliin on nimetty kylien asiointiliikenteen yhteyshenkilöt. Posion kunta tiedottaa joukkoliikenteestä Internet-sivuilla ja lehdissä. Ranuan kunnan joukkoliikenteestä tiedotetaan Internet-sivuilla ja paikallislehdessä, minkä lisäksi myös taksit, sosiaalitoimisto ja tekninen toimisto tiedottavat joukkoliikenteestä. Tietoja voi kysellä myös Ranuan kunnan puhelinvaihteesta. Sallan kunnassa tiedotus joukkoliikenteestä löytyy lehti-ilmoituksista ja kunnan Internet-sivuilta. Savukosken kunta tiedottaa joukkoliikenteestä lehti-ilmoituksin, Internet-sivuillaan ja noin kerran vuodessa kuntatiedotteella. Simon kunta tiedottaa asiointiliikenteestä kunnan Internet-sivuilla ja talouksiin jaetussa kuntatiedotteessa. Tornion kunnassa tiedottaminen avoimesta joukkoliikenteestä tapahtuu kunnan nettisivuilla, minkä lisäksi on olemassa taskuaikatauluja. Ylitornion kunnan joukkoliikenteen viralliset tiedotuskanavat ovat kunnan Internet-sivut ja ilmoituslehti sekä koulukuljetusten osalta koulut.

Liikenteen rahoitustarpeet

Rahoitustarpeet

Linjaliikenne

Tämän työn aikana liikennöitsijöiltä ei ole kysytty itsekannattavan liikenteen kannattavuustietoja. Runkoliikenneselvityksen aikana arvioitiin palvelutason kannalta merkittäviä vuoroja siirtyvän Lapissa ostoliikenteeksi lähivuosina noin 165 000 euron edestä (14 reittiä). Arvioidusta kokonaismäärästä jo lähes puolet on toteutunut. Yksi vuoropari siirtyi jo silloisen työn aikana ostoliikenteeksi ja on sittemmin lakkautunut kokonaan. Lisäksi työn jälkeen em. tarjonnasta seitsemän reittiä on lakkautunut, joista ainoastaan yksi vuoropari (koulp. 6.50 Kemi– 14.40 Rovaniemi–Kemi) jatkaa ostoliikenteenä (ostohinta 32 560 €/v) ja yhtä reittiä (M–P+ 14.55 Muonio–Kolari) hoitaa uusi yrittäjä (syksy 2011). Näiden lisäksi on ollut/tulossa paljon muitakin merkittäviä lakkautuksia, kuten mm. Keminmaan paikallisliikenteen lakkautuminen kevätkauden 2012 päättyessä. Tilanne joukkoliikenneryttäjien parissa on tällä hetkellä epävarma/odottava ja mm. joukkoliikennelain siirtymäkauden päättymisen vaikutuksia itsekannattavaan liikennetarjontaan on vielä mahdoton arvioida.

Ostoliikenne

Lapin ELY -keskus hankkii ostoliikennettä noin 3 milj. km. Keskimääräinen ostohinta on 0,77 €/km ja kokonaisuudessaan liikenteen ostoihin käytetään noin 2,3 milj. euroa. Ostoliikenne on esitetty liitteessä 1. Vuorojen kuormitustietoja ei ole ollut käytettävissä, joten tarkastelut perustuvat matkustajien kokonaismäärään sekä kilometri- ja hintatietoihin. Tietojen perusteella vuoroista poimittiin karkeasti ”kalliit” vuorot. Kalleuden kriteereinä pidettiin

- ostohinta yli 1,5-kertainen keskiarvoon (0,77 €/km) verrattuna eli vähintään 1,16 €/km
- kustannus/matka yli 40 €

Em. perustein kalliina voidaan pitää vajaata kahtakymmentä prosenttia tarjonnasta (noin 360 000 km/v). Näistä vuoroista vain neljällä reitillä täyttyivät molemmat kriteerit. Vuoroista kolme on koulujen loma-aikoina ajettavia pääasiassa asiointia palvelevia vuoroja ja yksi pendelöintiä palveleva yhteys. Huomattavan kalliita vuoroja on kaksi, joskin niiden ostohinta yhteensä on vain 23 000 euroa. Yhteyden M–P++ 14.25 Savukoski–Sodankylä km-taksa keskimääräisellä matkustuksella 4 matkustajaa/vuoro vastaa käytännössä taksitaksaa (taksitaksa on 1,72 €/km, kun kyydissä 3–4 matkustajaa). Työmatkayhteyden M–P+ 6.15 Simo - Kemi järjestäminen on vielä tätäkin kalliimpaa (keskimääräinen matkustus 2–3 matkustajaa/vuoro). Tyypillisesti korkea hinta (€/km) johtuu vähäisestä kysynnästä eli vuorot ovat koulujen kesäloma-aikana tai muutoin alueensa viimeisiä yhteyksiä, jolloin matkustajia on vähän ja/tai kohteitten liikenteen määrä on varsin pieni, mikä nostaa hintaa. Myös lyhyet vuorot ovat kalliita.

Vuonna 2010 Lapin Ely -keskuksen ostoliikenteen keskihinta oli 0,69 €/km eli kustannukset ovat nousseet kahden vuoden aikana 11,6 % Linja-autoliikenteen kustannusindeksi on vastaavana aikana 10/2009–10/2011 noussut 7,9 % eli indeksikorotusten mukaan laskettuna uusi km-hinta olisi ollut 0,74 €/km. Em. ero kertonee toisaalta aikaisemman kauden aikana patoutuneista hintojenkorotuspaineista sekä toisaalta liikennöitsijöiden kustannusten kehitystä koskevista näkemyksistä tarjoushetkellä. Ostoliikennekorvaukset on sidottu linja-autoliikenteen indeksiin. Mikäli linja-autoliikenteen kustannukset kehittyvät tulevaisuudessa vastaavasti, on ostoliikenteen hinta vuoden 2016 alussa jo 24,5 % eli 560 000 euroa nykytasoa enemmän, vuosittaisen kokonaiskorvaussumman noustessa jo 2,85 milj. euroon (nykyrahassa mitattuna).

Väestöennusteen mukaan perusopetuksen ikäluokat (7–6-vuotiaat) tulevat pienenemään vuosien 2010–2020 aikana 2,7 % (529 oppilasta). Koululaiset ovat yksi joukkoliikenteen merkittävimmistä asiakasryhmistä ja koulukuljetusten väheneminen heijastuu suoraan tulojen vähenemisenä. Toisaalta mahdollinen koulujen keskit-

Taulukko 23. Lapin ELY -keskuksen ostama PSA -liikenne, joka täyttää jonkin kalliin vuoron kriteerin (korostettuna).

Reitti ja aikataulu	Ajopäivät	Matkustus	km/vuosi	€/km	€/vuosi	Ostoperuste	€/matka
Kilpisjärvi-Enontekiö-Kittilän lentoasema*	3/viikko	500	53 000	0,43	22 500	Liityntä	45,00
Kittilän lentoasema-Enontekiö-Kilpisjärvi*	3/viikko	500	53 000	0,43	22 500	Liityntä	45,00
Kolari (10.25) - Muonio (11.30)	P+	200	3 120	1,25	3 900	Liityntä, asionti	19,50
Muonio (12.10) - Kolari (13.15)	P+	150	3 120	1,25	3 900	Liityntä, asionti	26,00
Olostunturi (16.55) - Muonio - Kolari (18.10)	P+	150	3 400	1,26	4 300	Liityntä	28,67
Kolari (18.15) - Muonio - Olostunturi (19.30)	P+	200	3 400	1,18	4 000	Liityntä, opiskelu	20,00
Kolari (8.50) - Kittilä (10.00)	MP	450	8 200	1,16	9 540	Asiointi	21,20
Kittilä (11.50) - Kolari (13.00)	MP	450	8 200	1,16	9 540	Asiointi	21,20
Molkojärvi (6.20) - Kittilä (7.40)	M - P	19 000	21 850	1,69	36 900	Työ- ja opiskelumatka	1,94
Kittilä (16.15) - Molkojärvi (17.30)	M - P	19 000	21 850	1,69	36 900	Työ- ja opiskelumatka	1,94
Karigasniemi (11.30) - Utsjoki (13.00)	MTo	500	10 300	1,19	12 250	Asiointi	24,50
Utsjoki (15.00) - Karigasniemi (16.30)	MTo	700	10 300	1,19	12 250	Asiointi, koulumatka	17,50
Sodankylä(11.20) Savukoski (13.00)	MP++	120	1 960	1,53	3 000	Asiointi	25,00
Savukoski (14.25) - Sodankylä (15.50)	MP++	60	1 760	1,71	3000	Asiointi	50,00
Savukoski (15.05) - Salla (16.30)	M - P	2 300	20 600	1,16	23 800	Koulumatka, asiointi	10,35
Autti (6.20) - Kemijärvi (7.30)	Koulp	1 900	11 660	1,37	16 000	Koulumatka, asiointi	8,42
Kemijärvi (14.05) - Autti (15.30)	Koulp P	400	2 330	1,49	3 460	Koulumatka, asiointi	8,65
Kemijärvi (15.05) - Autti (16.25)	KoulpM-To	1 200	9 330	1,61	15 000	Koulumatka, asiointi	12,50
Rovaniemi (14.00)-Raana-järvi-Ylitornio (16.10)	M - P++	250	7 100	1,45	10 300	Asiointi	41,20
Ylitornio (9.00)-Raana-järvi-Rovaniemi (11.15)	M - P++	250	7 100	1,45	10 300	Asiointi	41,20
Tervola (5.45) - Itäkoski - Kemi (6.50)	M - P+	1 300	10 850	1,84	20 000	Työmatka	15,38
Kemi (16.15) - Itäkoski - Kemi (17.05)	M - P+	2 500	9 650	1,51	15 000	Työ- ja opiskelumatka	6,00
Jaatila (5.45) - Rovaniemi (6.30)	M - P	1 600	11 800	1,83	21 600	Työmatka	13,50
Ranua (13.40) - Rovaniemi (14.55)	M - P++	350	4 100	1,22	5 000	Asiointi	14,29
Rovaniemi (15.15) - Ranua (16.30)	M - P++	350	4 100	1,22	5 000	Asiointi, liityntä	14,29
Ranua (6.20)-Simo-Kemi (8.45)	M - P++	600	6 850	1,31	9 000	Asiointi, työmatka	15,00
Kemi (11.15)-Simo-Ranua (13.25)	M - P++	450	6 850	1,53	10 500	Asiointi	23,33
Ranua (12.30) - Näverrys (13.15)**	Koulp	2 100	9 400	1,31	12 300	Koulumatka, asiointi	5,86
Simo (9.20) - Ranua (10.50)**	MKP++	150	3 180	1,57	5 000	Asiointi	33,33
Ranua (12.30) - Simo (14.00)**	MKP++	150	3 180	1,57	5 000	Asiointi	33,33
Simo (6,15) - Kemi (6.50)	M - P+	500	6 430	3,11	20 000	Työmatka	40,00
Simo (15.20) - Kemi (15.55)	M - P+	800	6 430	1,65	10 600	Koulumatka, asiointi	13,25
Simo (16.10) - Kemi (16.45)	M - P+	600	7 840	1,91	15 000	Työ- ja opiskelumatka	25,00
Kemi (17.15) - Simo - Kuivaniemi (18.05)	M - P+	1 100	9 250	1,66	13 000	Työ- ja opiskelumatka	11,82
			361 490		430 340		

* Liityntäyhteyden korkea kustannus/matka johtuu reitin pituudesta (yli 250 km/suunta), ei vähäisestä matkustajamäärästä tai kal-
liista km- hinnasta.

** Vuorot sisältävät kuuden vuoron ostokokonaisuuteen, jonka hinta on 0,91 €/km.

täminen voi puolestaan lisätä koulukuljetusten määrää. Ikääntyvien (65+) osuus sen sijaan tulee vastaavana aikana kasvamaan räjähdysmäisesti yli 12 000 henkilöllä (+35 %). Ns. suuret ikäluokat ovat kuitenkin vielä pitkään kohtuullisen hyväkuntoisia ja heistä suurimmalla osalla lienee taloudessaan oma auto käytettävissä, joten heidän siirtymisensä joukkoliikenteen käyttäjiksi tuskin tapahtunee kovin nopealla aikataululla. Heidän osaltaan suurin potentiaali alkuun lienee vapaa-ajan ja kenties asiointimatkoissa.

Uudet yhteydet

Asetettujen palvelutasotavoitteiden mukaisia tarpeellisia ELY-keskuksen rahoitusvastuulla olevia uusia vuoroja esitetään hieman yli 100 000 km edestä. Vuorot esitetään järjestettävän ensisijaisesti yrittäjien toimesta itsekan-
nattavana, toissijaisesti ELY:n PSA-liikenteenä tai kuntien ostoliikenteenä.

Taulukko 24. Palvelutasotavoitteiden mukaiset esitetyt uudet vuorot.

YHTEYSVÄLI	Kuvaus yhteydestä	km/vuosi (reitin pituus)	€/vuosi (0,77 €/km)
Kemijärvi - Savukoski	lähtö P klo 14-17 (opiskelijoiden ja vapaa-ajan matkustajien viikonloppu-yhteys)	4 800 (92)	3 700
Tervola – Keminmaa (-Kemi) (mol. nykyiset Tervola-Kemi vuorot ajavat koulup itäpuolta)	lähtö P+ klo 14-17 (opiskelijoiden ja vapaa-ajan matkustajien viikonloppu-yhteys)	1 900 (47, Tervola-Kemi)	1 500 (tai yhdistettynä ao. reittiin Tervola- Tornio-Tervola)
Tervola - Tornio - Tervola	lähtö P klo 14-17 ja paluu S klo 18 jälkeen (opiskelijoiden ja vapaa-ajan matkustajien viikonloppuyhteys)	2 700 (52) Arpelan (Tornio) kautta tai 1 800 (35) Keminmaan kautta	2 100 1 400
Kolari - Rovaniemi	paluu S klo 18 jälkeen (opiskelijoiden ja vapaa-ajan matkustajien viikonloppuyhteys)	8 600 (165)	6 600
Kemijärvi – Rovaniemi	M-P perillä klo 7-8 (työssäkäyntiyhteys)	22 100 (85)	17 000
Sodankylä – Rovaniemi	M-P perillä klo 6-8 (työssäkäyntiyhteys)	33 800 (130)	26 000
Tervola - Rovaniemi	M-P perillä klo 6-8 (työssäkäyntiyhteys, paluu on junalla)	19 500 (75)	15 000
Salla - Rovaniemi (lentoasema)	L,S (liityntäyhteys lentoliikenteeseen)	15 800 (152)	12 200
YHTEENSÄ		106 400–109 200	81 900–84 100

Seuranta

Joukkoliikenteen palvelutaso liittyy kiinteästi maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnitteluun sekä kuntien palvelujen ja henkilökuljetusten järjestämiseen. Palvelutason määrittelyyn vaikuttavat nykyiset joukkoliikenneyhteydet sekä eri käyttäjäryhmien tarpeet, mutta myös valtion ja kuntien taloudelliset resurssit.

Joukkoliikenteen palvelutasotavoitteiden määrittelytyö on jatkuva prosessi, joka tehdään yhteistyössä alueella toimivien toimivaltaisten viranomaisten, kuntien, maakuntaliittojen sekä palvelujen tuottajien kanssa. Tässä työssä on määritetty joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2012–2016. Palvelutasosuunnitelma päivitetään seuraavan kerran Lapin ELY-keskuksen toimesta vuoden 2016 aikana (viiden vuoden periodi). Tavoitteellinen palvelutasoluokitus ei kuitenkaan estä toteuttamasta asetetuista tavoitteista tai kriteereistä poikkeavia liikenteen kehittämis- tai leikkaustoimia jo suunnitelmakauden aikana siellä, missä se perustellusti on tarpeen. Palvelutason määrittelyssä seurataan valtakunnallisia ohjeistuksia. Tarvittaessa tätä määrittelyä täydennetään valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti (mm. joukkoliikenteen pysäkkien ja infrastruktuurin palvelutason osalta).

Jatkossa palvelutason toteutumisen seuranta liitetään osaksi Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaa.

Liitteet

Liite 1. Lapin ELY -keskuksen ostoliikenne (PSA) 1.1.2012 alkaen.

REITTI JA AIKATAULU	LISÄTIEDOT	AJOPÄI- VÄT	MAT- KUS- TUS	KM/ VUOSI	€/KM	€/VUOSI	OSTO- PERUSTE
Muonio (13.00)-Kilpisjärvi (16.15)	Vuorot jatkuvat	M - S	5 500	72 800	0,79	57 500	Liityntä, yöpikajuna
Kilpisjärvi (13.15)-Muonio (16.25)	Rovaniemelle	M - S	4 500	72 800	0,79	57 500	Liityntä, yöpikajuna
Kilpisjärvi-Enontekiö-Kittilän lentoasema		3/viikko	500	53 000	0,43	22 500	Liityntä
Kittilän lentoasema-Enontekiö-Kilpisjärvi		3/viikko	500	53 000	0,43	22 500	Liityntä
Enontekiö (7.30)-Muonio (8.45)	Vuorot jatkuvat	M - S	6 500	27 150	0,33	9 000	Koulumatka, liityntä
Muonio (20.35)-Enontekiö (22.00)	Rovaniemelle	M - S	2 200	27 150	0,52	14 000	Liityntä, asiointi
Kolari RAS (10.55)-Muonio-Hotelli Jeris-Pallas-tunturi-Enontekiö (13.50)	<u>Ajetaan viikoilla 6-18 ja 31-39</u>	ToL	600	6 500	1,12	7 300	Liityntä
Enontekiö (16.00)-Pallas-tunturi-Hotelli Jeris-Muonio-Kolari RAS (18.15)		ToL	600	6 500	1,12	7 300	Liityntä
Kolari (10.25) - Muonio (11.30)		P+	200	3 120	1,25	3 900	Liityntä, asiointi
Muonio (12.10) - Kolari (13.15)		P+	150	3 120	1,25	3 900	Liityntä, asiointi
Olostunturi (16.55) - Muonio - Kolari (18.10)		P+	150	3 400	1,26	4 300	Liityntä
Kolari (18.15) - Muonio - Olostunturi (19.30)		P+	200	3 400	1,18	4 000	Liityntä, opiskelu
Kolari (13.20) - Muonio - Olostunturi (14.30)		SS+	150	3 740	1,12	4 200	Liityntä
Olostunturi (14.30) - Muonio - Kolari (15.50)		SS+	200	3 740	1,07	4 000	Liityntä, opiskelu
Kolari (10.25) - Muonio (11.30)		M - P++	200	3 900	1,13	4 400	Liityntä, asiointi
Muonio (12.10) - Kolari (13.15)		M - P++	150	3 900	1,13	4 400	Asiointi
Muonio - Jerisjärvi - Kittilän lentoasema		M - S	1 600	56 000	0,39	22 000	Liityntä
Kittilän lentoasema - Jerismaja - Muonio		M - S	1 600	56 000	0,39	22 000	Liityntä
Kolari (7.15)-Muonio-Raattama-Kittilä (11.45)		M - P+	4 800	39 000	0,45	17 500	Koulumatka, asiointi
Muonio (9.30)-Raattama-Kittilä (11.45)		M - P++	450	5 700	0,97	5 500	Asiointi
Kittilä (13.00)-Raattama-Muonio-Kolari (14.55)		M - P+	4 000	39 000	0,6	23 300	Koulumatka, asiointi
Kittilä (15.00)-Raattama-Kolari (17.25)		M - P++	450	5 700	0,98	5 600	Asiointi
Kolari (8.50) - Kittilä (10.00)		MP	450	8 200	1,16	9 540	Asiointi
Kittilä (11.50) - Kolari (13.00)		MP	450	8 200	1,16	9 540	Asiointi
Molkojärvi (6.20) - Kittilä (7.40)		M - P	19 000	21 850	1,69	36 900	Työ- ja opiskelu- matka
Kittilä (16.15) - Molkojärvi (17.30)		M - P	19 000	21 850	1,69	36 900	Työ- ja opiskelu- matka
Kemi RAS (6.55) - Tornio - Kolari - Ylläsjärvi - Äkäslompolo (11.20)		M - P++	600	13 350	0,94	12 500	Liityntä, asiointi
Äkäslompolo (12.55)-Ylläsjärvi-Kolari-Tornio-Kemi RAS (17.25)		M - P++	700	13 350	0,94	12 500	Liityntä, asiointi
Kemi RAS (9.25) - Tornio - Kolari - Ylläsjärvi - Äkäslompolo (13.40)		SS++	120	2 940	0,68	2 000	Liityntä
Äkäslompolo (15.10)-Ylläsjärvi-Kolari-Tornio-Kemi RAS (19.20)		SS++	120	2 940	0,68	2 000	Liityntä
Näätämö (8.00)-Inari-Ivalo (11.40)		M - P	2 200	49 200	0,87	43 000	Koulumatka, asiointi
Ivalo (15.15)-Inari-Näätämö (19.10)		M - P	3 500	49 200	0,85	42 000	Koulumatka, asiointi

Ivalo (11.00)-Utsjoki-Nuorgam (16.00)	M - P	3 500	53 500	0,88	47 000	Koulumatka, asiointi
Ivalo (14.00)-Utsjoki-Nuorgam (17.15)	LSS	700	22 600	0,97	22 000	Asiointi, opiskelu
Utsjoki (11.00)-Inari-Ivalo (14.50)	M - SS	2 500	75 830	0,88	67 000	Koulumatka, asiointi
Karigasniemi (7.05)-Inari-Ivalo (9.25)	M - P+	2 500	27 740	0,98	27 000	Koulumatka, asiointi
Karigasniemi (16.45)-Inari-Ivalo (18.40)	M - P++	300	6 900	1,02	7 000	Asiointi
Ivalo (13.00)-Inari-Karigasniemi (15.20)	M - P	2 500	34 640	0,78	27 000	Koulumatka, asiointi
Ivalo (8.20)-Inari-Utsjoki (10.45)	MP	350	16 600	0,71	11 700	Asiointi
Utsjoki (13.30)-Inari-Ivalo (15.50)	MP	400	16 600	0,7	11 600	Asiointi
Karigasniemi (11.30) - Utsjoki (13.00)	MTo	500	10 300	1,19	12 250	Asiointi
Utsjoki (15.00) - Karigasniemi (16.30)	MTo	700	10 300	1,19	12 250	Asiointi, koulumatka
Sodankylä (9.10) - Kittilä (10.30)	M - P	800	21 590	0,4	8 620	Asiointi, liityntä
Kittilä (12.20) - Sodankylä (13,35)	M - P	900	21 590	0,4	8 620	Asiointi, liityntä
Kittilä (8.45) - Sodankylä (10.05)	MKP++	100	2 700	1,3	3 500	Asiointi, liityntä
Sodankylä (12.05) - Kittilä (13.25)	MKP++	100	2 700	1,3	3 500	Asiointi, liityntä
Sodankylä (6.50) - Martti - Savukoski (8.50)	Koulp	4 500	22 200	0,72	16 000	Koulumatka, asiointi
Sodankylä (13.05) - Savukoski (14.45)	Koulp	900	18 430	0,62	11 400	Koulumatka, asiointi
Sodankylä(11.20) Savukoski (13.00)	MP++	120	1 960	1,53	3 000	Asiointi
Savukoski (12.10) - Martti - Sodankylä (14.10)	Koulp	900	23 500	0,89	21 000	Koulumatka, asiointi
Savukoski (15.10)-Sodankylä (16.50)	Koulp	800	16 550	0,69	11 400	Koulumatka, asiointi
Savukoski (14.25) - Sodankylä (15.50)	MP++	60	1 760	1,71	3000	Asiointi
Savukoski (6.45)-Sodankylä-Kemijärvi(10.30)	M - P+	7 500	41 800	0,5	21 000	Koulumatka, asiointi
Savukoski (7.15)-Sodankylä-Kemijärvi (10.30)	M - P++	600	10 400	0,92	9 600	Asiointi
Kemijärvi (13.05)-Sodankylä-Savukoski (16.35)	M - P	6 900	52 200	0,58	30 000	Koulumatka, asiointi
Savukoski (9.00) - Pelkosenniemi - Pyhäntä - Kemijärvi (11.00)	M - P	1 800	29 400	0,65	19 000	Asiointi, liityntä
Kemijärvi (18.30) - Salla - Savukoski (20.40)	M - P	2 200	37 400	0,63	23 400	Asiointi, liityntä
Salla (12.50) - Savukoski (14.05)	M - P	2 800	20 600	1,02	21 000	Koulumatka, asiointi
Savukoski (15.05) - Salla (16.30)	M - P	2 300	20 600	1,16	23 800	Koulumatka, asiointi
Salla (6.30) - Kemijärvi (7.30)	M - P+	1 400	13 470	0,74	10 000	Työ- ja opiskelu- matka
Salla (9.45) - Kemijärvi (10.50)	M-P+	1 300	13 500	0,99	13 400	Asiointi, liityntä
Salla (9.50) - Kemijärvi (10.50)	M - P++	350	3 350	1,05	3 500	Asiointi, liityntä
Salla (14.35) - Kemijärvi (15.35)	M - P++	300	3 350	0,89	2 980	Asiointi, liityntä
Kemijärvi (13.10) - Salla (14.10)	M-P+	1 100	13 500	0,89	12 000	Asiointi, liityntä
Kemijärvi (13.10) - Salla (14.10)	M - P++	300	3 350	0,89	2 980	Asiointi, liityntä
Kemijärvi (17.15) - Salla (18.15)	M - P	1 600	16 820	0,8	13 500	Liityntä, asiointi
Kemijärvi RAS (10.10) - Salla - Sallatunturi (11.30)	M - L	2 200	23 200	0,99	23 000	Liityntä, asiointi
Sallatunturi (16.40) - Salla - Kemijärvi RAS ((18.15)	M - L	1 800	23 200	0,99	23 000	Liityntä, asiointi
Autti (6.20) - Kemijärvi (7.30)	Koulp	1 900	11 660	1,37	16 000	Koulumatka, asiointi

Kemijärvi (14.05) - Autti (15.30)		Koulu P	400	2 330	1,49	3 460	Koulumatka, asiointi
Kemijärvi (15.05) - Autti (16.25)		KouluM-To	1 200	9 330	1,61	15 000	Koulumatka, asiointi
Kemijärvi (5.25) - Rovaniemi RAS (6.45)		M - P+	1 100	17 680	0,85	14 980	Liityntä, työmatka
Rovaniemi (7.20) - Kemijärvi (8.35) - Isokylä		M - P+	2 300	18 890	0,79	14 980	Koulumatka, asiointi
Sodankylä (6.50)-Kemijärvi-Rovaniemi RAS (9.50)		L, M - P++	1 300	19 900	0,53	10 500	Asiointi, liityntä
Rovaniemi RAS (15.20)-Kemijärvi-Sodankylä (18.30)		L, M - P++	1 500	19 900	0,53	10 500	Asiointi, liityntä
Kemijärvi (8.10) - Pyhänturi - Pelkosenniemi - Sodankylä (10.55)		M - P+	1 600	26 330	0,8	21 000	Koulumatka, asiointi
Kemijärvi (8.45) - Pyhänturi - Pelkosenniemi -Sodankylä (11.00)		M - P++	300	6 550	1,07	7 000	Asiointi
Sodankylä (13.00) - Pelkosenniemi - Pyhänturi - Kemijärvi (15.25)		M - P	1 900	32 880	0,91	30 000	Koulumatka, asiointi
Sodankylä (15.50) - Pelkosenniemi - Pyhänturi - Kemijärvi (18.15)		SS	600	7 260	0,44	3 210	Opiskelu, liityntä
Kemijärvi (18.30) - Pyhänturi - Pelkosenniemi - Kemijärvi (20.30)		SS	600	7 260	0,44	3 210	Opiskelu, liityntä
Kuusamo (6.15)-Kemijärvi (8.50)		Koulu P	1 600	30 100	0,43	13 000	Koulu- ja työmatka
Kuusamo (7.40)-Kemijärvi (10.00)		MKP++	200	4 800	0,63	3 000	Asiointi
Kemijärvi (14.15)-Kemijärvi (16.35)		MKP++	200	4 800	0,63	3 200	Asiointi
Kemijärvi (14.15)-Kuusamo (16.35)		KouluP	200	6 100	0,66	4 000	Koulumatka
Kemijärvi (15.05)-Kuusamo (17.25)		KouluM-To	800	24 000	0,53	12 700	Koulumatka
Kemijärvi RAS (10.10) - Suomutunturi (10.55/11.15) - Rovaniemen lentoasema 13.10)	Ajalla 15.11-1.5	M - S	1 100	28 700	0,96	27 600	Liityntä
Rovaniemen lentoasema (14.00)-Kemijärvi-Suomutunturi (16.00/17.30) - 18.15		M - S	1 100	28 700	0,96	27 600	Liityntä
Kuusamo (7.30)-Salla (9.40)		M - P++	600	6 900	0,68	4 700	Asiointi
Salla (11.40)-Kuusamo (13.50)		M - P++	550	6 900	0,68	4 700	Asiointi
Salla-Rukatunturi-Kuusamon lentoasema-Kuusamo		M - S	6 500	62 500	0,83	51 900	Liityntä
Kuusamo-Kuusamon lentoasema-Rukatunturi-Salla		M - S	6 500	62 500	0,83	51 900	Liityntä
Kemijärvi RAS (10.00)-Pyhänturi-Pelkosenniemi-Savukoski-Martti (12.30)	Ajalla 1.6-31.10	LS	400	6 680	0,6	4 000	Liityntä
Kemijärvi RAS (10.00)-Pyhänturi-Pelkosenniemi-Savukoski-Martti (15.35)		M - P	1 400	14 960	0,77	11 500	Liityntä, koulumatka
Martti - Savukoski (16.00) - Pelkosenniemi - Pyhänturi -Kemijärvi RAS (18.15)		M - L	1 100	17 940	0,81	14 500	Liityntä
Pyhänturi (6.00)-Luosto-Rovaniemen lentoasema-Rovaniemi RAS (8.15)	Ajalla 3.5-21.11.	M - PS	800	23 000	1,07	24 500	Liityntä, lentokone
Pyhänturi (7.00) - Luosto - Rovaniemen lentoasema -Rovaniemi RAS (9.10)		L	200	3 900	0,78	3 000	Liityntä (lento ja juna)
Pyhänturi (14.45) - Luosto - Rovaniemen lentoasema -Rovaniemi RAS (17.00)		M - S	950	27 000	0,87	23 500	Liityntä (lento ja juna)
Rovaniemi RAS (9.00)-Rovaniemen lentoasema-Luosto - Pyhänturi (11.15)		M - PS	800	23 000	1,09	25 000	Liityntä (lento, juna)
Rovaniemi RAS (10.30) - Rovaniemen lentoasema -Luosto - Pyhänturi (12.45)		L	200	3 900	0,78	3 000	Liityntä (lento ja juna)
Rovaniemi RAS (17.45) - Rovaniemen lentoasema -Luosto - Pyhänturi (20.00)		M - S	850	27 000	0,89	24 000	Liityntä (lento ja juna)
Pyhänturi (6.00)-Luosto-Rovaniemen lentoasema-Rovaniemi RAS (8.10)	Ajalla 22.11-8.5.	M - PS	900	19 300	0,31	6 000	Liityntä, lentokone
Rovaniemi RAS (9.15)		L	300	3 200	0,31	1 000	Liityntä (juna ja lento)
Pyhänturi (10.15)-Luosto-Rovaniemen lentoasema-Rovaniemi RAS (12.25)		M - S	1 100	23 500	0,34	8 000	Liityntä (juna ja lento)
Pyhänturi (14.30)-Luosto-Rovaniemen lentoasema-Rovaniemi RAS (16.40)		M - S	1 200	23 500	0,34	8 000	Liityntä (lento ja juna)
Pyhänturi (18.30)-Luosto-Rovaniemen lentoasema-Rovaniemi RAS (20.45)		M - S	750	23 500	0,38	9 000	Liityntä, juna

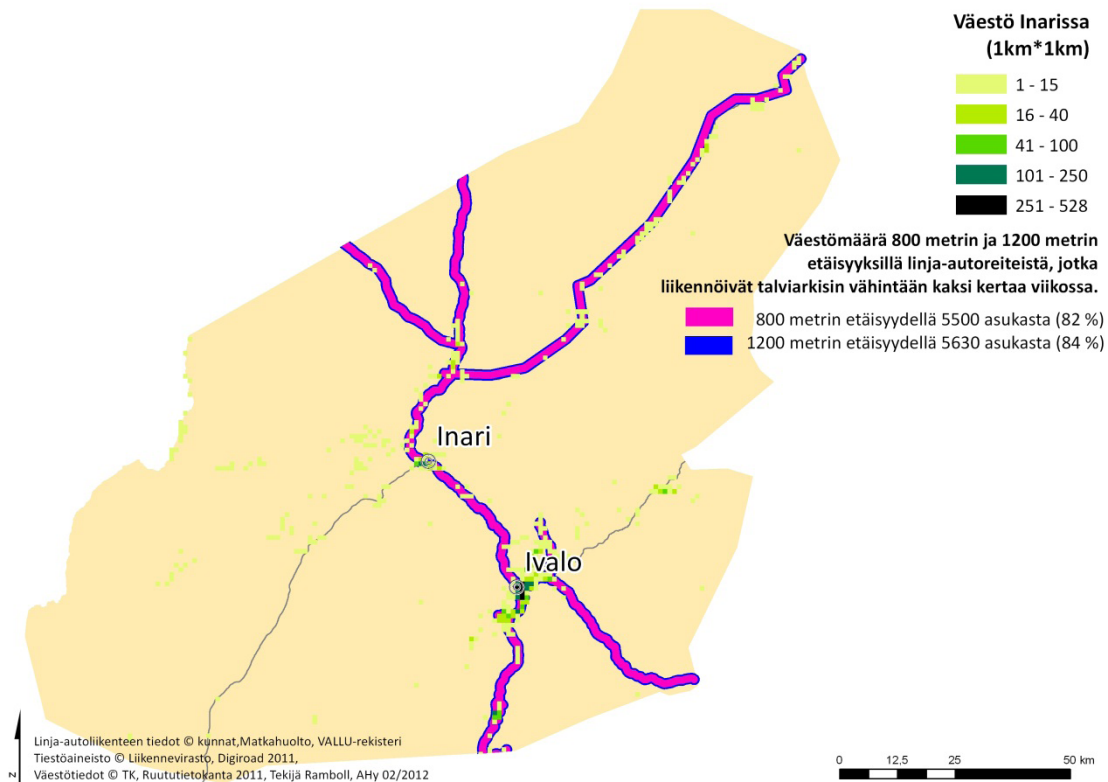
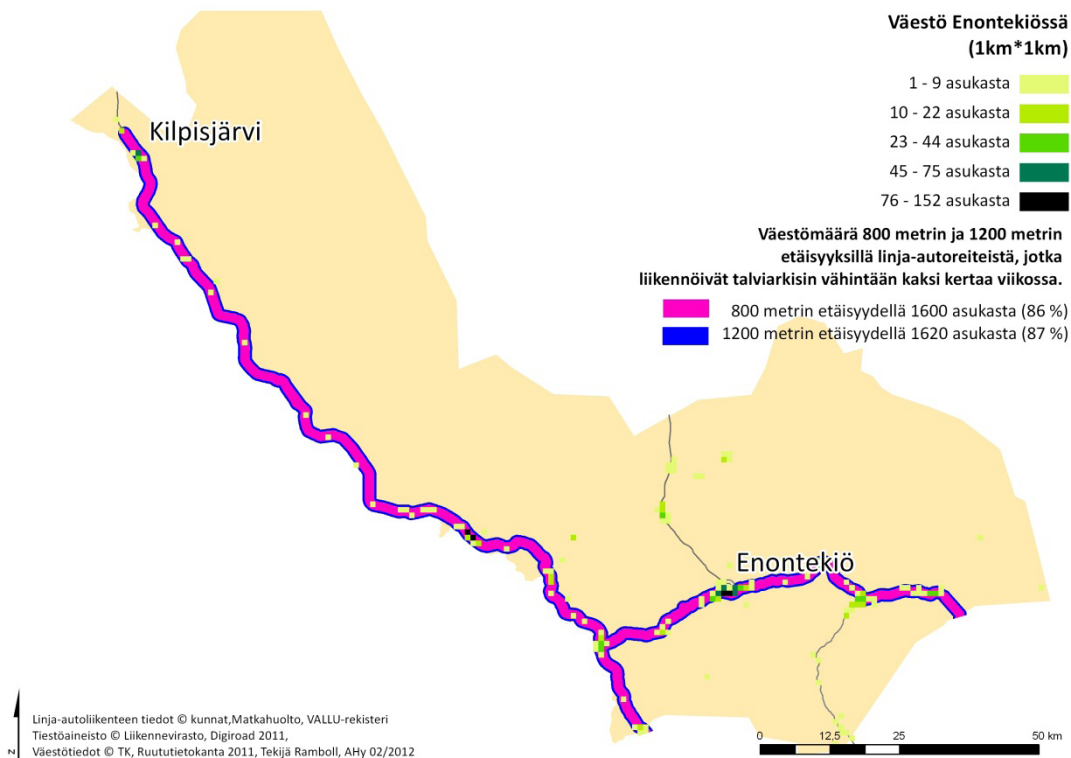
Rovaniemi RAS (9.00)-Rovaniemen lentoasema-Luosto-Pyhätunturi (11.15)	M - PS	1 300	19 300	0,21	4 000	Liityntä (lento ja juna)
Rovaniemi RAS (10.45) - Rovaniemen lentoasema - Luosto - Pyhätunturi (13.00)	L	300	3 200	0,31	1 000	Liityntä (juna ja lento)
Rovaniemi RAS (13.15)-Rovaniemen lentoasema-Luosto - Pyhätunturi (15.45)	M - S	1 100	23 500	0,3	7 000	Liityntä (lento ja juna)
Rovaniemi RAS (17.30)-Rovaniemen lentoasema-Luosto-Pyhätunturi (19.50)	M - S	1 000	23 500	0,34	8 000	Liityntä (lento ja juna)
Rovaniemi RAS (21.30)-Rovaniemen lentoasema-Luosto-Pyhätunturi (23.45)	M - S	1 300	20 100	0,3	6 000	Liityntä, lentokone
Pello (6.00)-Rovaniemi (7.40)	M - P	2 600	27 600	0,45	12 500	Koulu- ja työmatka
Rovaniemi (14.55)-Pello (16.45)	M - P+	1 300	22 100	0,61	13 500	Koulumatka, asiointi
Rovaniemi (16.05)-Pello (17.40)	M - P++	300	5 500	0,91	5 000	Työmatka, asiointi
Pello (7.00)-Rovaniemi-Rovaniemen lentoas. (8.50)	M - P	5 700	28 900	0,23	6 500	Koulumatka, liityntä
Pello (15.25)-Rovaniemi-Rovaniemen lentoas. (17.15)	M - P	1 500	28 900	0,73	21 000	Liityntä, asiointi
Pello (19.15)-Rovaniemi-Rovaniemen lentoas. (21.05)	SS	850	6 300	0,48	3 000	Opiskelu, liityntä
Rovaniemen lentoas. (9.40)-Rovaniemi-Pello (11.30)	M - P	1 500	28 900	0,69	20 000	Liityntä, asiointi
Rovaniemen lentoas. (17.40)-Rovaniemi-Pello (19.30)	M - P	1 800	28 900	0,59	17 000	Liityntä
Rovaniemen lentoas. (21.45)-Rovaniemi-Pello (23.35)	SS	400	6 300	0,95	6 000	Liityntä
Rovaniemi (14.15)-Ylitornio-Tornio-Kemi RAS (17.20)	SS+	750	8 800	0,72	6 300	Opiskelu, liityntä
Kemi RAS (19.00) - Tornio - Ylitornio - Rovaniemi (22.05) SS+	SS+	750	8 800	0,72	6 300	Opiskelu, liityntä
Ylitornio (9.00)-Lohijärvi-Rovaniemi (11.15)	MKP+	900	17 200	0,73	12 500	Asiointi
Rovaniemi (12.35)-Raana-järvi-Ylitornio (14.50)	MKP+	900	17 200	0,73	12 500	Asiointi
Rovaniemi (8.10)-Raana-järvi-Ylitornio (10.00)	MKP++	300	3 850	0,99	3 800	Asiointi
Rovaniemi (14.00)-Raana-järvi-Ylitornio (16.10)	M - P++	250	7 100	1,45	10 300	Asiointi
Ylitornio (9.00)-Raana-järvi-Rovaniemi (11.15)	M - P++	250	7 100	1,45	10 300	Asiointi
Ylitornio (12.00)-Raana-järvi-Rovaniemi (13.50)	MKP++	400	3 850	0,99	3 800	Asiointi
Kemi (6.30)-Tervola-Rovaniemi (8.20)	M - P++	550	6 150	0,65	4 000	Työmatka, asiointi
Kemi (9.30)-Tervola-Rovaniemi (11.25)	M - P++	350	6 150	1,2	7 350	Asiointi
Kemi (11.30)-Tervola-Rovaniemi (13.20)	M - P++	250	6 150	0,73	4 500	Asiointi
Rovaniemi (8.45)-Tervola-Kemi (10.30)	M - P++	300	6 150	0,65	4 000	Asiointi
Rovaniemi (13.45)-Tervola-Kemi (15.35)	M - P++	350	6 150	0,52	3 200	Asiointi
Rovaniemi (15.10)-Tervola-Kemi (17.00)	M - P++	300	6 150	1,2	7 350	Työmatka, asiointi
Rovaniemi (06.15) - Tervola - Kemi	Koulu	9 000	23 700	0,69	16 280	Koulumatka, asiointi
Kemi (13.00) - Tervola - Rovaniemi	Koulu	9 000	23 700	0,69	16 280	Koulumatka, asiointi
Kemi (06.50) - Tervola - Rovaniemi	Koulu	11 000	23 700	0,69	16 280	Koulumatka, asiointi
Rovaniemi (14.40) - Tervola - Kemi	Koulu	9 000	23 700	0,69	16 280	Koulumatka, asiointi
Tervola (5.45) - Itäkoski - Kemi (6.50)	M - P+	1 300	10 850	1,84	20 000	Työmatka
Kemi (6.55) - Paakkola - Tervola (7.50) - Loue	M - P+	8 000	12 260	0,65	8 000	Koulumatka, opiskelu
Tervola (14.20) - Itäkoski - Kemi (15.05)	M - P+	5 000	9 650	1,14	11 000	Koulumatka, asiointi
Kemi (16.15) - Itäkoski - Kemi (17.05)	M - P+	2 500	9 650	1,51	15 000	Työ- ja opiskelu-matka
Kemi (9.15) - Itäkoski - Tervola (10.05)	M - P++	300	2 400	0,79	1 900	Asiointi
Kemi (16.15) - Itäkoski - Tervola (17.05)	M - P++	400	2 400	0,73	1 740	Työmatka, asiointi

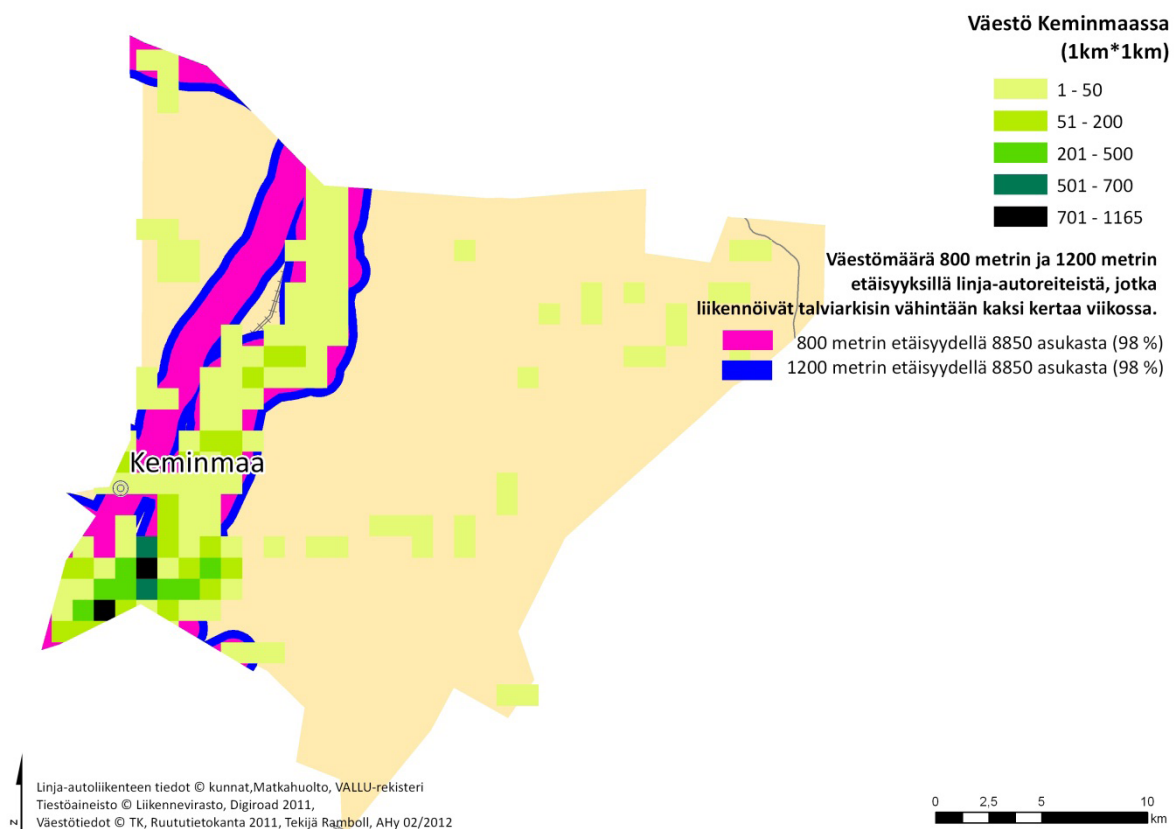
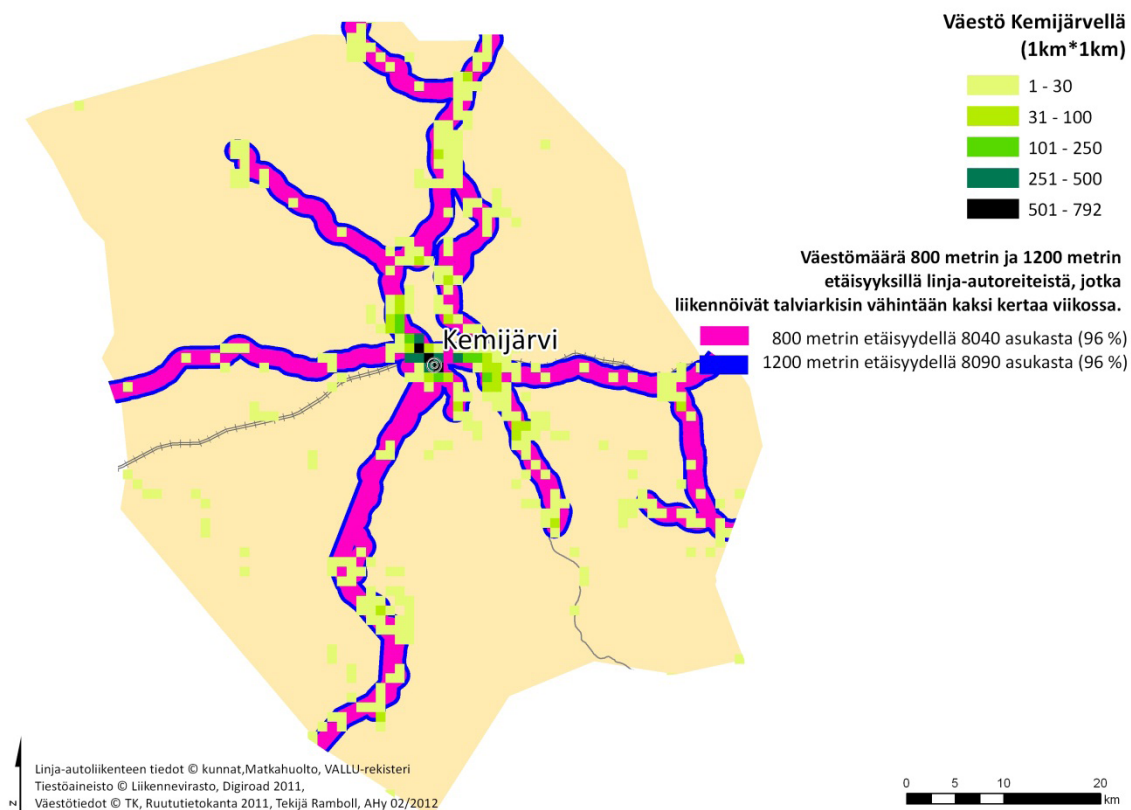
Tervola (8.15) - Länsikoski - Kemi (9.05)	M - P++	200	2 400	0,79	1 900	Asiointi
Tervola (15.20) - Länsikoski - Kemi (16.10)	M - P++	300	2 400	0,73	1 740	Työmatka, asiointi
Jaatila (5.45) - Rovaniemi (6.30)	M - P	1 600	11 800	1,83	21 600	Työmatka
Posio (6.55) - Ranua - Rovaniemi RAS (9.35)	M - P++	250	8 650	0,9	7 800	Asiointi, liityntä
Rovaniemi (13.25)-Ranua-Posio (16.10)	M - P++	300	8 650	0,9	7 800	Asiointi
Posio (6.35) - Ranua - Rovaniemi RAS (9.45)	M - P+	4 600	35 380	0,63	22 300	Koulumatka, asiointi
Rovaniemi (13.25) - Ranua - Posio (16.30)	M - P+	3 700	35 380	0,63	22 300	Koulumatka, asiointi
Rovaniemi RAS (8.05) - Posio - Kuusamo (10.55)	M - P++	400	9 800	0,92	9 000	Asiointi, liityntä
Kuusamo (12.00)-Posio-Rovaniemi (15.05)	M - P++	400	9 800	0,92	9 000	Asiointi, liityntä
Ranua (6.25) - Rovaniemi (7.45)	M - P	2 800	20 600	0,68	14 000	Työ- ja opiskelu
Rovaniemi (8.45) - Ranua (10.00)	M - P	1 100	20 600	1,12	23 000	Asiointi
Ranua (13.40) - Rovaniemi (14.55)	M - P++	350	4 100	1,22	5 000	Asiointi
Rovaniemi (15.15) - Ranua (16.30)	M - P++	350	4 100	1,22	5 000	Asiointi, liityntä
Ranua (6.20)-Simo-Kemi (8.45)	M - P++	600	6 850	1,31	9 000	Asiointi, työmatka
Kemi (11.15)-Simo-Ranua (13.25)	M - P++	450	6 850	1,53	10 500	Asiointi
Simo (6.45) - Ranua (8.25)	Koulp	2 800	19 930	0,9	18 000	Koulumatka, asiointi
Ranua (12.30) - Näverrys (13.15)	Koulp	2 100	9 400	1,31	12 300	Koulumatka, asiointi
Näverrys (13.15) - Ranua (13.55)	Koulp	300	9 400			Asiointi
Ranua (14.50) - Simo (16.30)	Koulp	2 100	19 930	0,95	19 000	Koulumatka, asiointi
Simo (9.20) - Ranua (10.50)	MKP++	150	3 180	1,57	5 000	Asiointi
Ranua (12.30) - Simo (14.00)	MKP++	150	3 180	1,57	5 000	Asiointi
Simo (6.15) - Kemi (6.50)	M - P+	500	6 430	3,11	20 000	Työmatka
Simo (15.20) - Kemi (15.55)	M - P+	800	6 430	1,65	10 600	Koulumatka, asiointi
Kemi (16.10) - Simo - Kuivaniemi (16.55)	M - P+	1 500	9 250	0,97	9 000	Työ- ja opiskelu- matka
Simo (16.10) - Kemi (16.45)	M - P+	600	7 840	1,91	15 000	Työ- ja opiskelu- matka
Kemi (17.15) - Simo - Kuivaniemi (18.05)	M - P+	1 100	9 250	1,66	13 000	Työ- ja opiskelu- matka
Kemi (16.10) - Simo - Kuivaniemi (16.55)	M - P++	400	2 300	0,89	2 000	Työmatka
YHTEENSÄ			2 979 870	0,77	2 287 920	

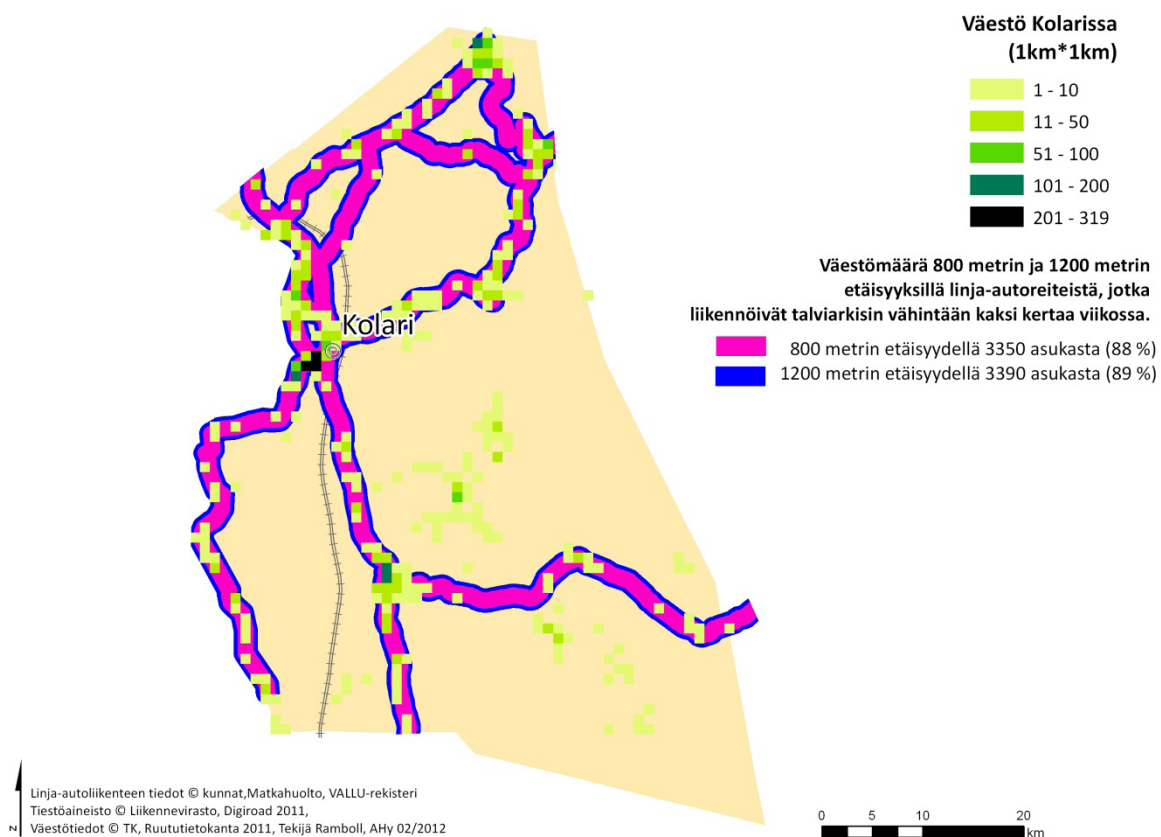
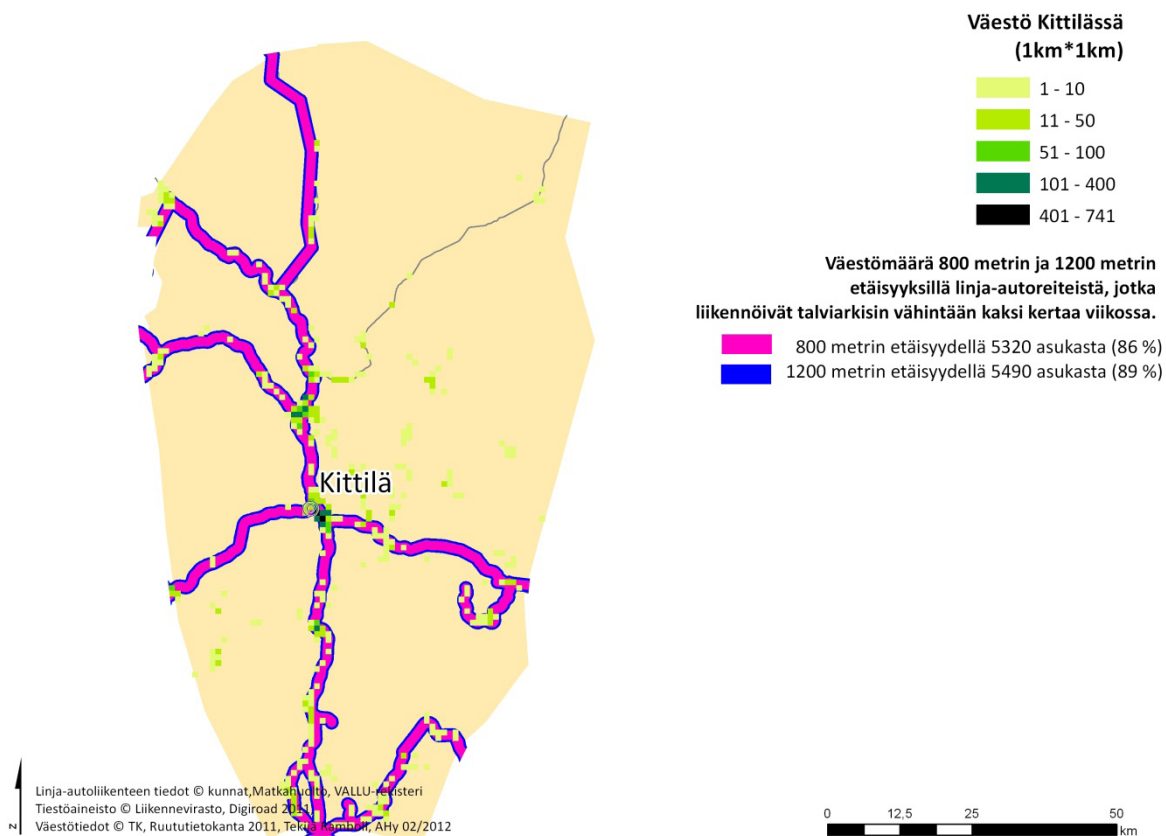
Liite 2. Kuntien näkemykset palvelutasosta.

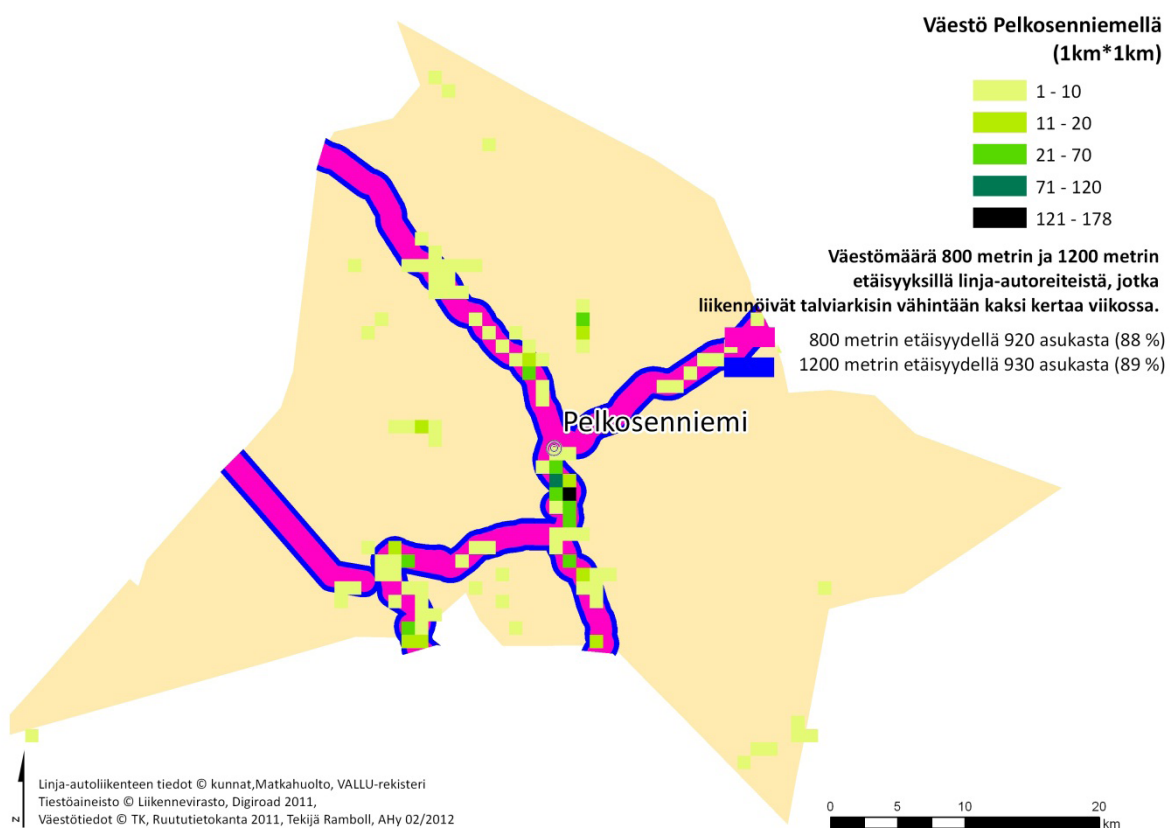
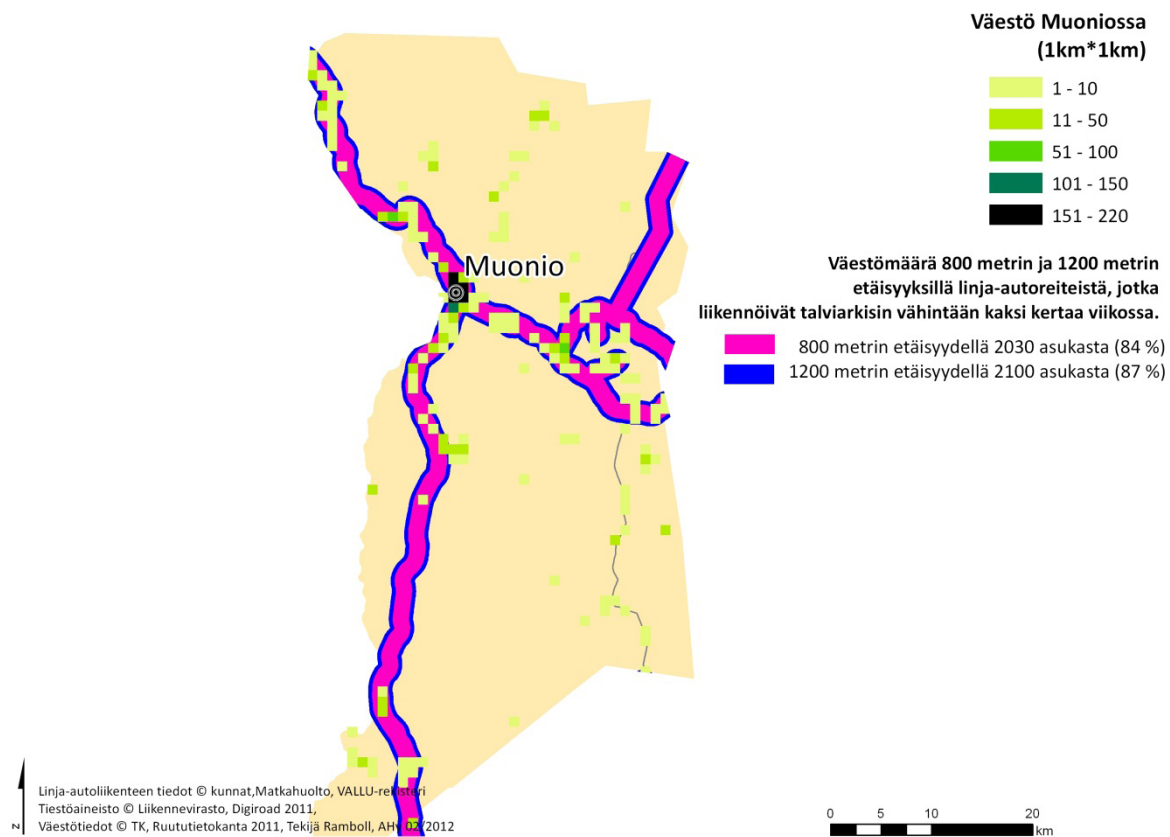
KUNTA	ASIOINTIYHTEYKSIEN MINIMITASON (2krt/vko) TOTEUTUMINEN	KEHITTÄMISAJATUKSET /-TARPEET	YHTEYKSIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT
Enontekiö	-	-	-
Inari	Ei toteudu	-	-
Kemijärvi	Toteutuu	Säilytetään palvelutaso Palveluliikenne pysyvän valtionavun piiriin (50 % alijäämästä) Palvelutasopuute Kemijärvi-Luosto yhteys Pyhän kautta	Asutukselle, palveluille ja työpaikoille tärkeitä alueita ydinkeskusta, asemanseutu, Pöyliövaaran länsialueet (tarkoituksena laatia yleiskaa- va).
Keminmaa	-	Joukkoliikenteestä tiedottaminen kaipa- tehostamista	Työpaikkaalueet Palvelualue, Käpylä, Isohaara Asumisen laajentuminen Suntiokumpu, Pörhö- länkangas, Jokisuu, Metsäkalli
Kittilä	Ei toteudu	-	Asutusta, palveluja ja työpaikkoja ohjataan kirkonkylälle ja Akonrovaan
Kolari	Ei toteudu	Asiointiliikennettä pakko parantaa syrjäky- liillä Palveluliikennettä mietitään jatkossa uudel- leen (mm. ruokahuoltopalveluiden muuttu- minen v. 2012 alusta)	Asumiskeskittymät Kolarin kk, Äkäslompolo, Ylläsjärvi Tuleva työpaikkakeskittymä Hannukaisessa
Muonio	-	-	-
Pelkosenniemi	-	-	-
Pello	Ei toteudu	Asiointivuoro lisätään parillisille viikoille Lampsijärvi-Pello reitille Pohditaan asiointiliikenteen vuorojen lisää- mistä Rattosjärven ja Ratasjärven reiteille	Asutusta, palveluja ja työpaikkoja ohjataan kuntakeskukseen Loma-asutus kasvaa Tornionjokivarressa
Posio	Ei toteudu	Tavoitteena ylläpitää asiointiyhteyksien minitaso	Asuinalueiden kaavoitus keskittyy taajamaan
Ranua	Ei toteudu	Sitoudutaan nykyisen palvelutason ylläpitä- miseen	Asutusta, palveluja ja työpaikkoja ohjataan pääasiassa kirkonkylälle, mutta myös kyliin
Salla	Ei toteudu	Kunnan on sitouduttava palveluliikenteen lisäämiseen, matkailuliikenteen yhteyspuut- teet olisi toivottavaa korjata Matkailuliikenteen säilyttäminen ja sen puut- teiden korjaaminen tärkeää	Kuntarakennetta ohjataan kaavoituksella vain kunta- ja matkailukeskuksessa
Savukoski	Ei toteudu	Tarve uusille takseille ja yhteyksille (ml. palveluliikenne)	-
Simo	-	-	Asutusta, palveluja ja työpaikkoja ohjataan nykyisten asuinalueiden lähelle
Sodankylä	-	-	-
Tervola	-	-	-
Tornio	Toteutuu	Kilpailuttamalla kylät palvelutason piiriin	Kasvualueet: Kaakamoniemi, Vojakkala, Met- sola, Färinmäki, Trukkilanmäki, Pihlajasaari, Holmankoski ja Ainolanvaino, Kyläjoen koulu, Kiviranta
Utsjoki	-	-	-
Ylitornio	Toteutuu	Säilytetään nykyinen palvelutaso	-

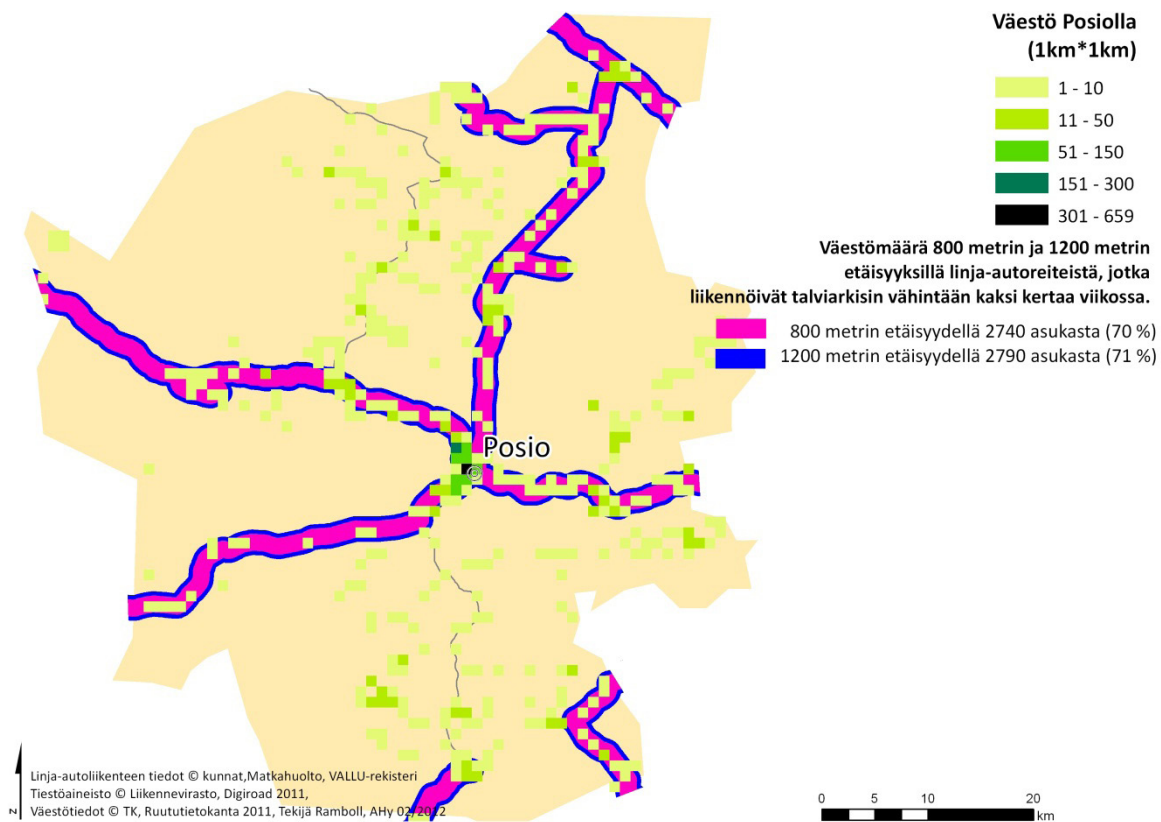
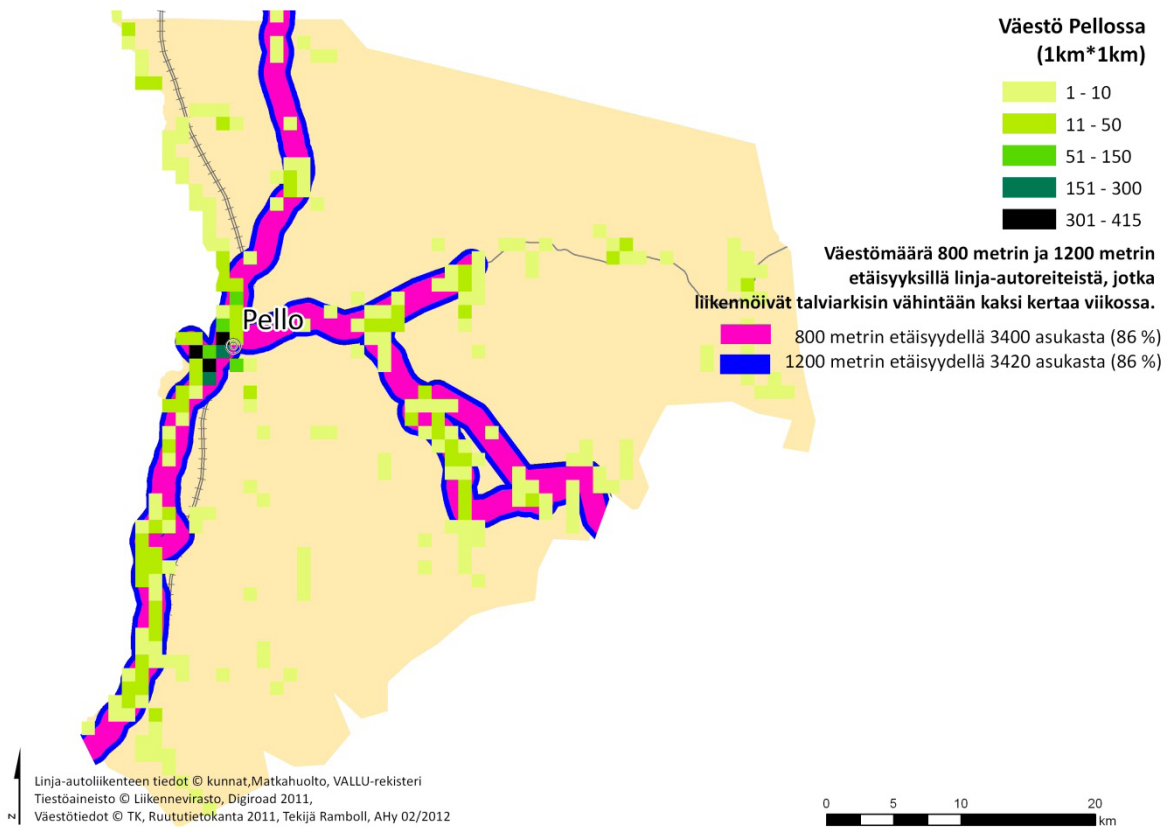
Liite 3. Kartat kunnittain väestömääristä niiden linja-autoreittien varsilla, jotka liikennöivät arkisin vähintään kaksi kertaa viikossa (Kuntien lähtötiedoissa on puutteita). (Pohjakartta © Karttakeskus Oy 2012. Väestötiedot SYKE/YKR, TK 2012, Tiestö © Liikennevirasto, Digiroad 2011).

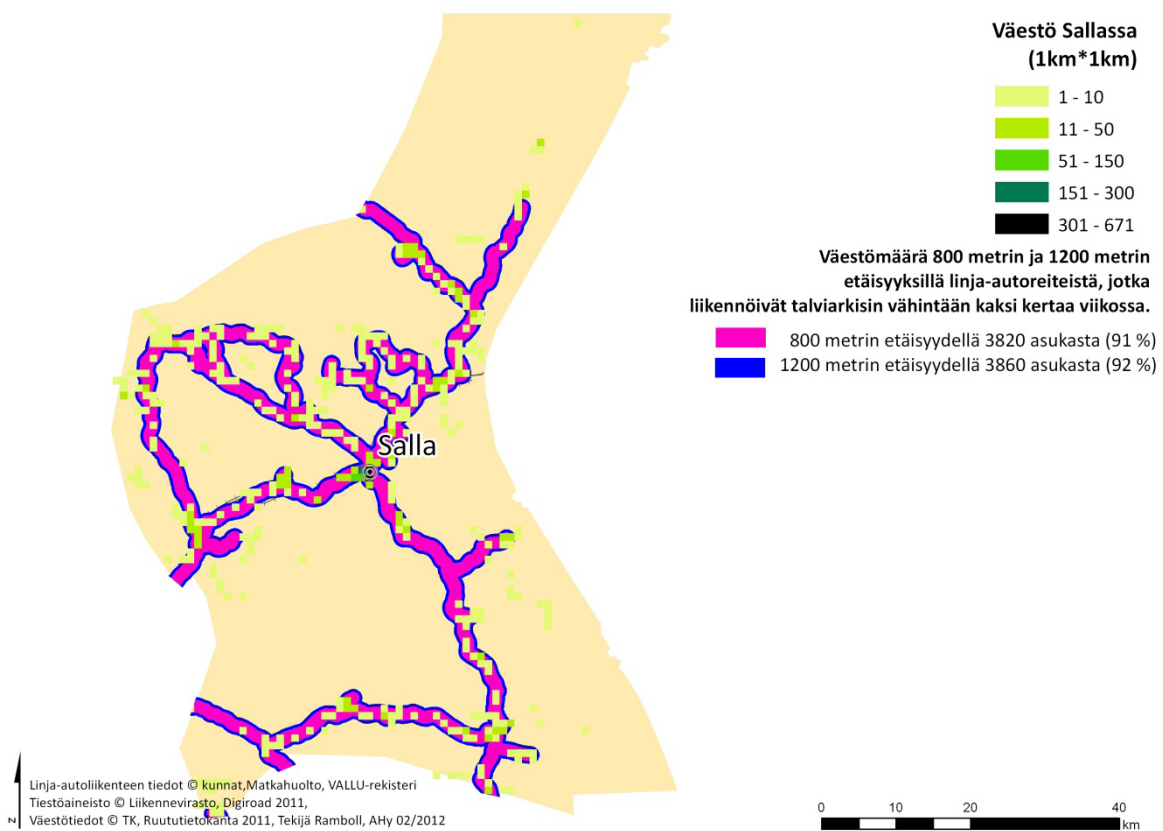
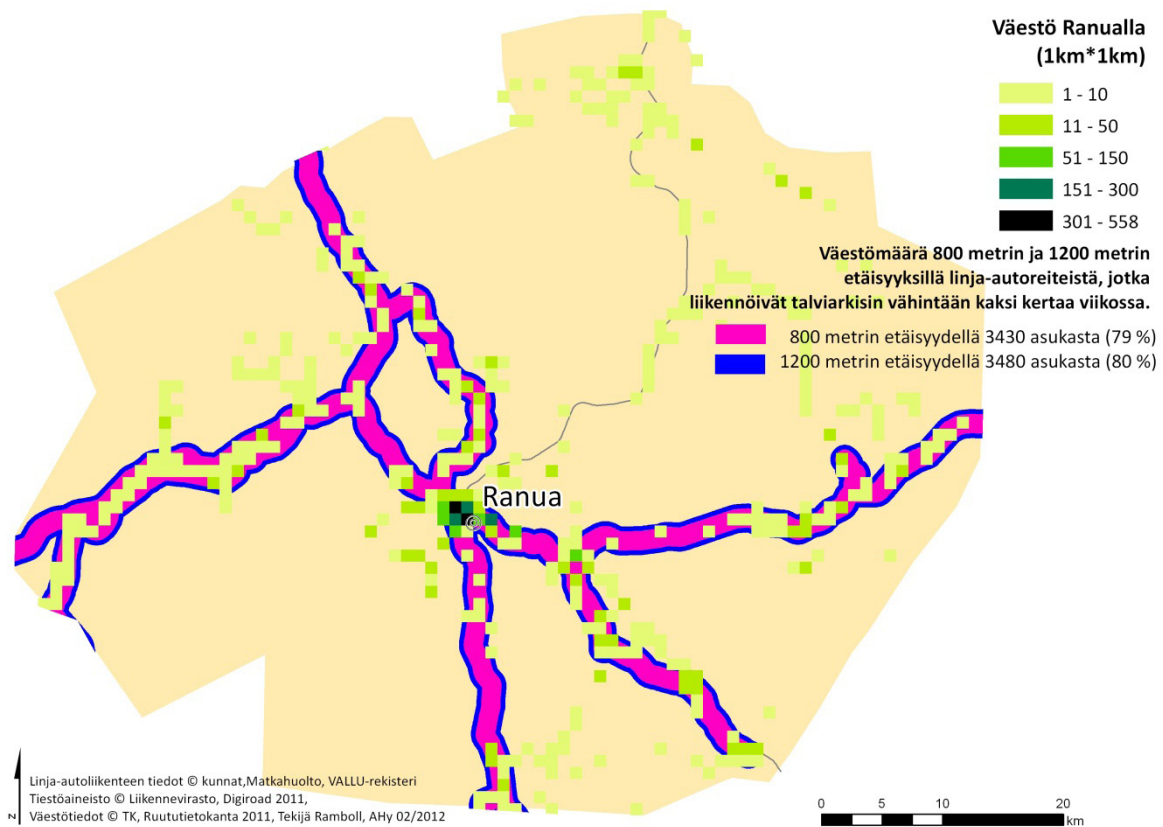

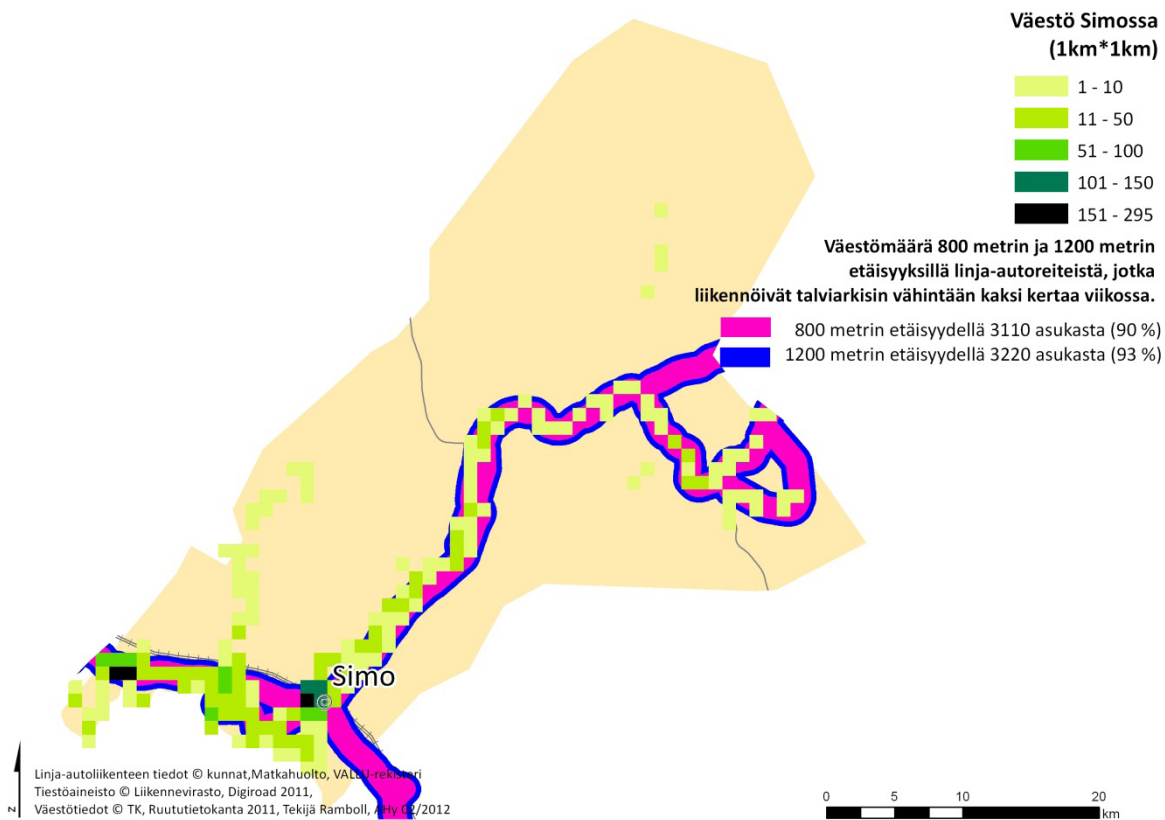
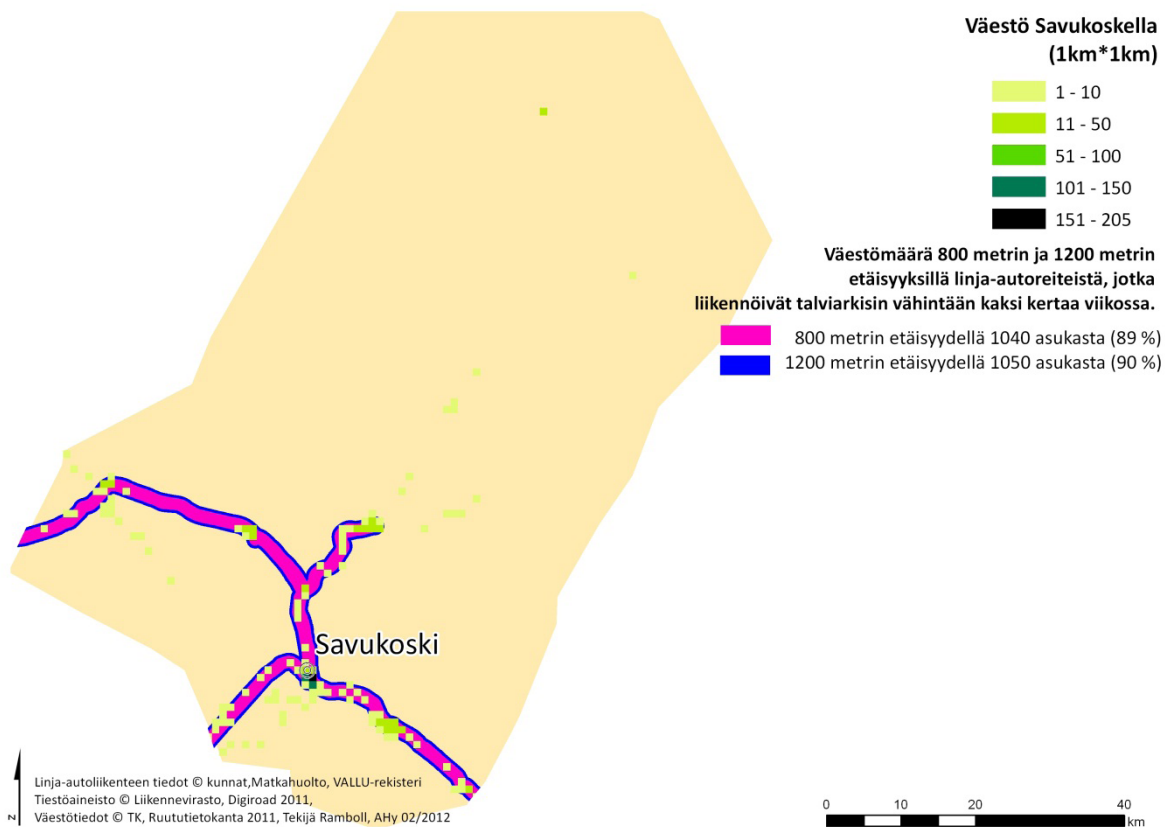

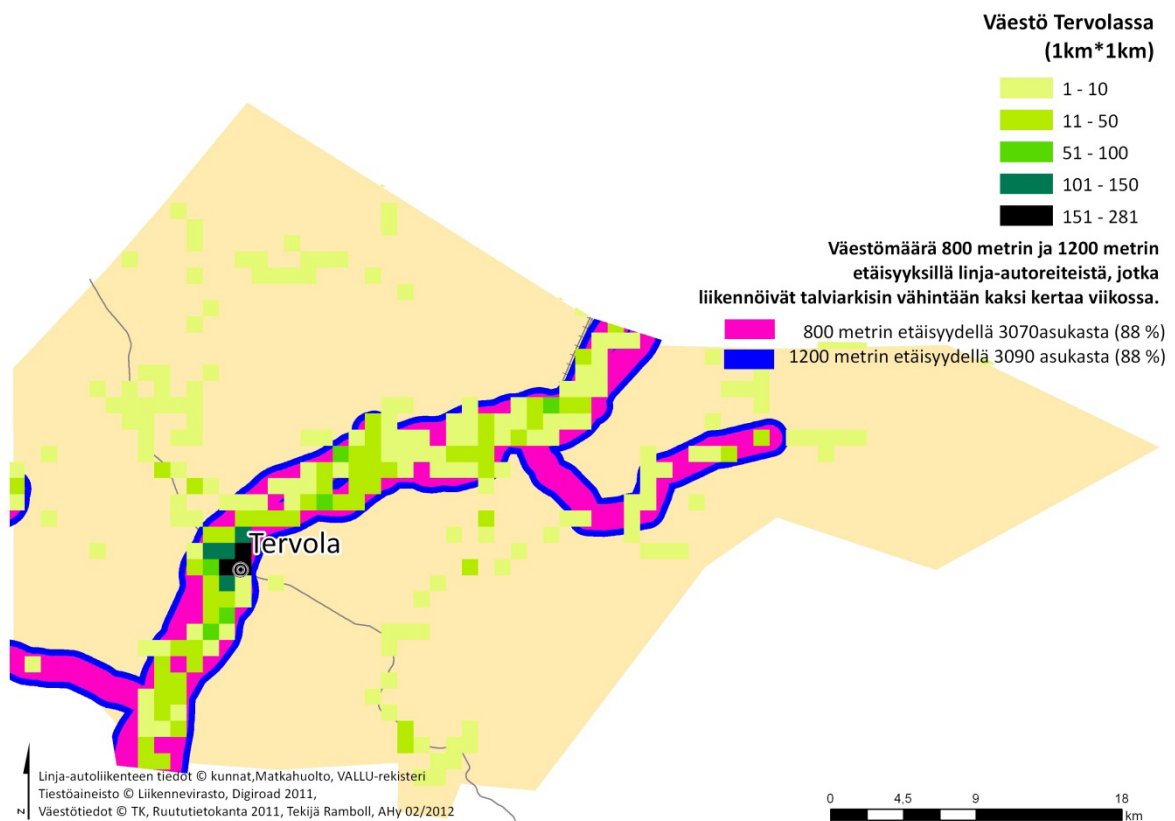
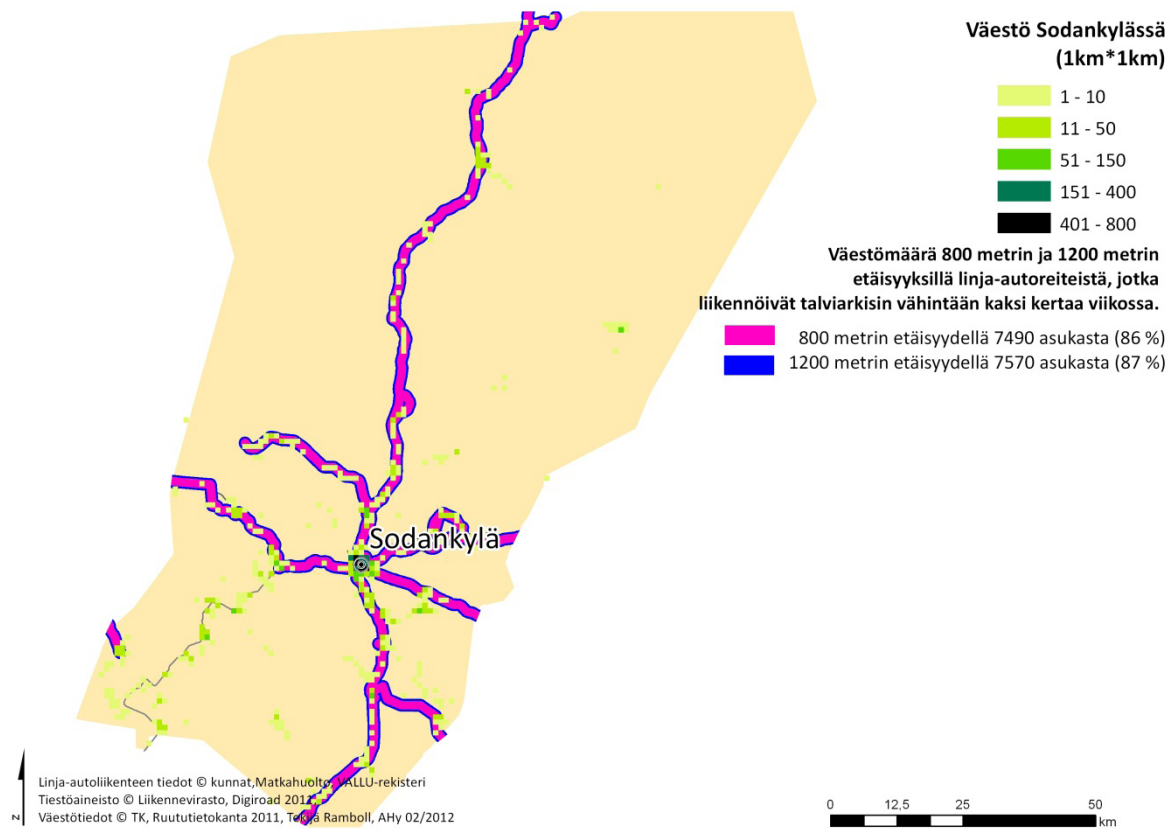

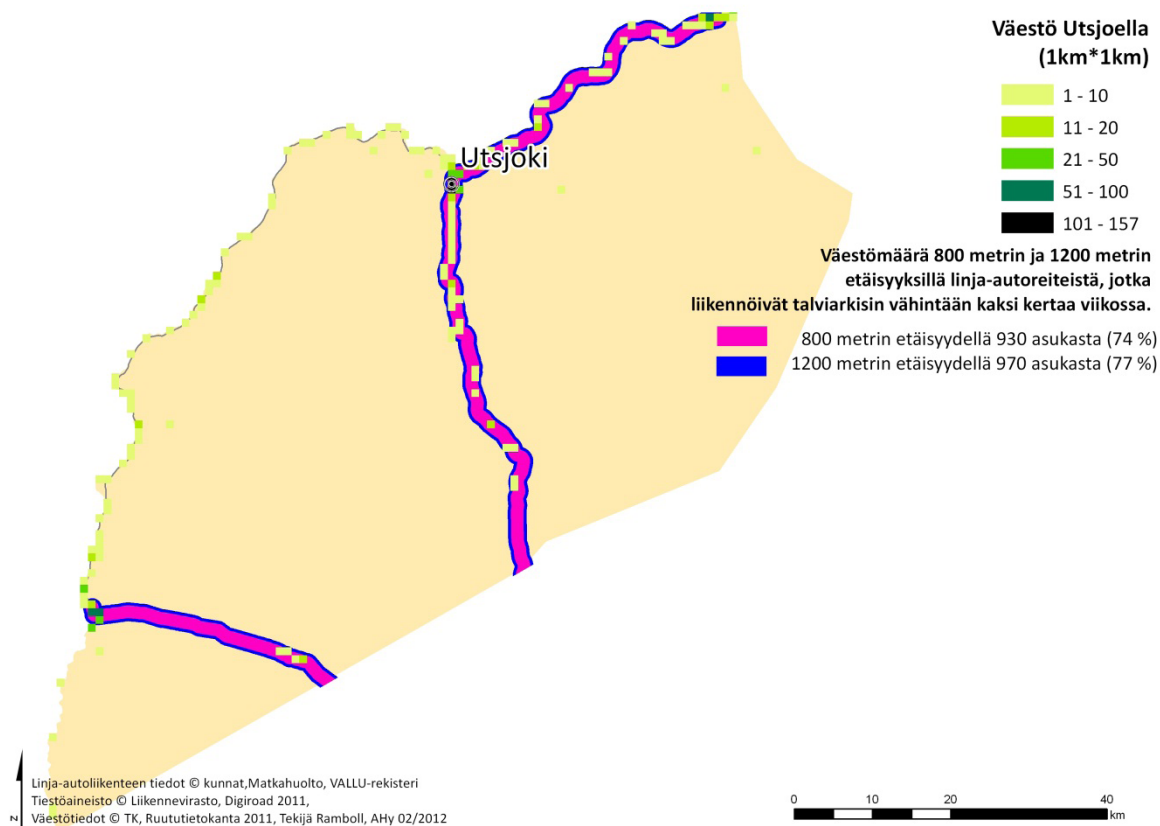
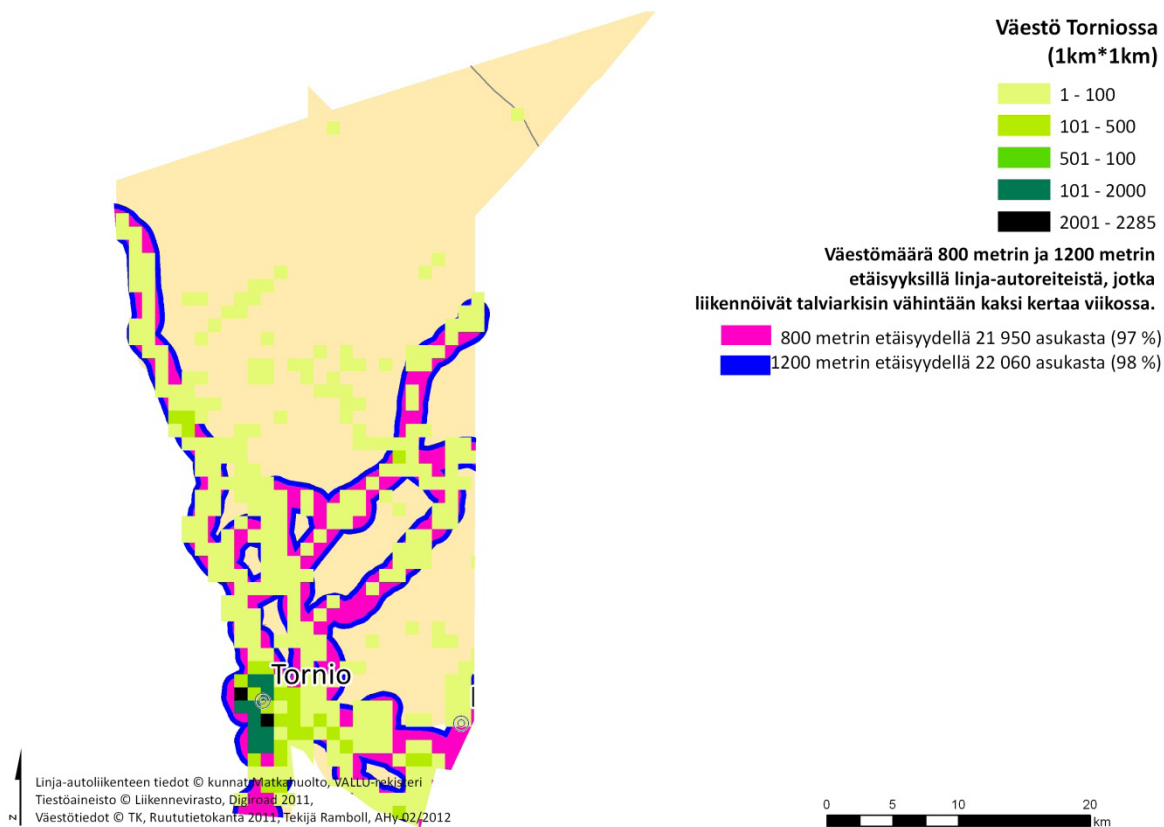

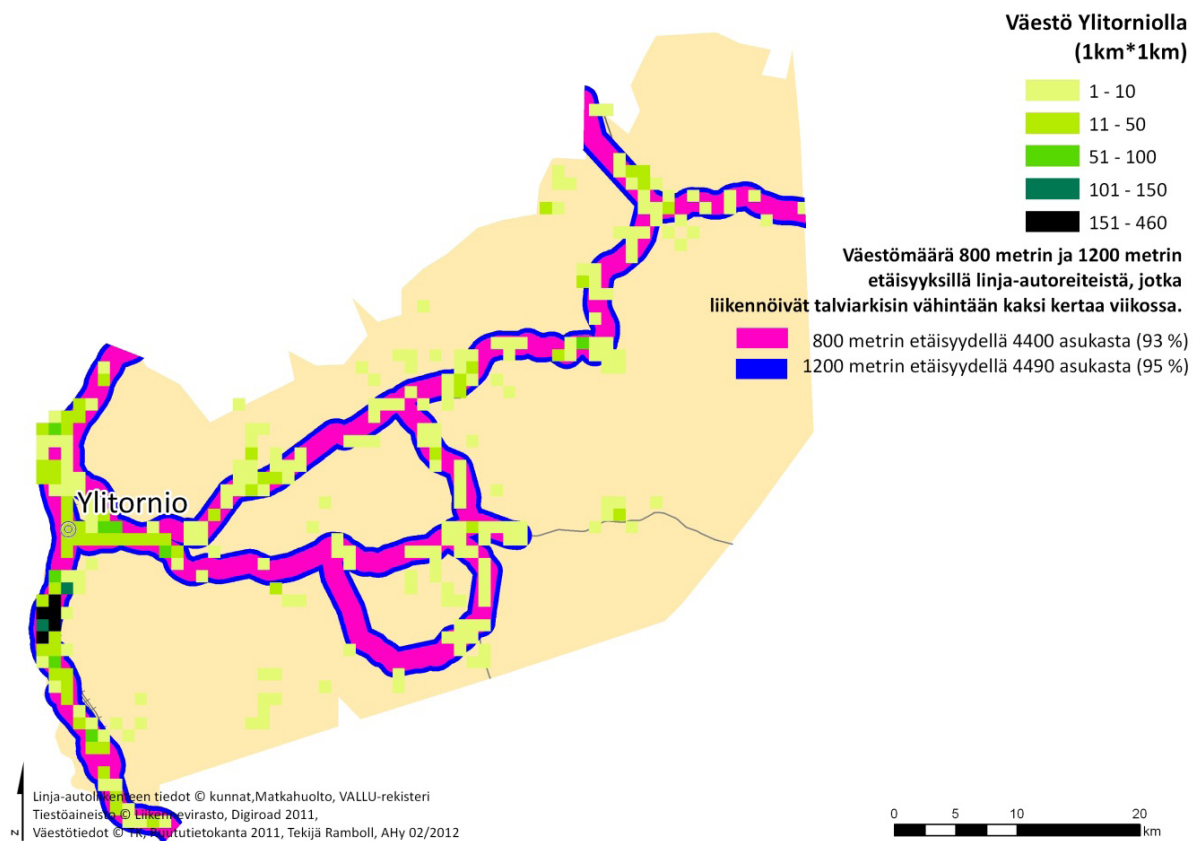

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 47/2012				
Vasruualue Liikenne ja infrastruktuuri				
Tekijät Kirsi Ylipiessa Anna-Sofia Hyvönen (insinööritoimisto Liidea Oy)		Julkaisu-aika Heinäkuu 2012		
		Kustantaja Julkaisija Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja toimeksiantaja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi Lapin joukkoliikenteen palvelutaso 2012–2016				
<p>Tiivistelmä</p> <p>Joukkoliikennelaki ja Palvelusopimusasetus velvoittavat joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset määrittelemään toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutason.</p> <p>Tässä työssä on määritetty Lapin joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2012–2016. Palvelutasomäärittely palvelee joukkoliikenteen suunnittelua ja kehittämistä sekä toimii lähtökohtana liikenteen hankinnalle. Määrittely on tehty yhteysvälikohtaisesti. Määritelty palvelutaso on tavoitteellinen ja luokat joustavat alueellisten tarpeiden mukaan. Tavoitteet on asetettu talviajan näkökulmasta ja kesäaika vaikuttaa palvelutasoa laskevasti. Palvelutason määrittelyssä on otettu huomioon myös matkailuliikenne ja sen edellyttämät matkaketjut. Palvelutasotavoitteet päivitetään viiden vuoden välein, mutta tarvittaessa jo aikaisemmin suunnitelmakaudella. Tavoiteltavaan palvelutason ei ole mahdollista edetä kerralla, vaan palvelutaso toteutuu käytettävissä olevien rahoitusresurssien puitteissa.</p> <p>Lapissa on Lapin ELY-keskuksen lisäksi kaksi itsenäistä toimivaltaista viranomaiskaupunkia, Rovaniemi ja Kemi, jotka määrittelevät alueensa palvelutason omien tarpeidensa perusteella. Kaukoliikenteen palvelutason määrittelee liikenne- ja viestintäministeriö.</p> <p>Joukkoliikenteen palvelutasotavoitteiden määrittelytyö on jatkuva prosessi, joka tehdään yhteistyössä alueella toimivien toimivaltaisten viranomaisten, kuntien, maakuntaliittojen sekä palvelujen tuottajien kanssa. Joukkoliikenteen palvelutaso liittyy kiinteästi maankäytön ja liikennejärjestelmän suunnitteluun sekä kuntien palvelujen ja lakisääteisten henkilökuljetusten järjestämiseen. Jatkoissa palvelutason toteutumisen seuranta liitetään osaksi Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelman seurantaa.</p>				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Joukkoliikenne, palvelutaso				
ISBN (painettu)	ISBN (PDF) 978-952-257-533-3	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-533-3	Kieli Suomi	Sivumäärä 74
Julkaisun myynti/jakaja Julkaisu on saatavana vain verkossa: www.ely-keskus.fi/julkaisut sekä www.doria.fi				

Joukkoliikennelaki ja Palvelusopimusasetus velvoittavat joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset määrittelemään toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutason. Palvelutasomäärittely palvelee joukkoliikenteen suunnittelua ja kehittämistä sekä toimii lähtökohtana liikenteen hankinnalle. Määrittely on tehty yhteysvälikohtaisesti. Määriteltä palvelutaso on tavoitteellinen ja luokat joustavat alueellisten tarpeiden mukaan.

Tavoitteet on asetettu talviajan näkökulmasta ja kesäaika vaikuttaa palvelutasoa laskevasti. Palvelutason määrittelyssä on otettu huomioon myös matkailuliikenne ja sen edellyttämät matkaketjut. Palvelutasotavoitteet päivitetään viiden vuoden välein, mutta tarvittaessa jo aikaisemmin suunnitelmakaudella. Tavoiteltavaan palvelutasoon ei ole mahdollista edetä kerralla, vaan palvelutaso toteutuu käytettävissä olevien rahoitusresurssien puitteissa.

RAPORTEJA 47 | 2012
LAPIN JOUKKOLIIKENTEEN PALVELUTASO 2012–2016

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-257-533-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2846
ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-533-3

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus